

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Γεωγραφίας

**Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα και την
Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι Σχέσεις Αλληλοϋποστήριξης
στις Δασικές Πυρκαγιές του 2007**

Πτυχιακή Εργασία

Εισηγήτρια: Γκίκα Στέλλα-Μαρία

ΑΘΗΝΑ, Ιούλιος 2012

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Γεωγραφίας

**Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα και την
Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι Σχέσεις Αλληλοϋποστήριξης
στις Δασικές Πυρκαγιές του 2007**

Πτυχιακή Εργασία

Εισηγήτρια: Γκίκα Στέλλα-Μαρία

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Σαπουντζάκη Καλλιόπη (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια)

Εξεταστική επιτροπή:

Καρύμπαλης Ευθύμιος (Επίκουρος Καθηγητής)

Παρχαρίδης Ισαάκ (Επίκουρος Καθηγητής)

ΑΘΗΝΑ, Ιούλιος 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	9
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	10
ABSTRACT.....	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ – ΟΡΙΣΜΟΙ

1.1 Η Καταστροφή Εν Γένει	14
1.2 Εννοιολογική Προσέγγιση Φυσικών Καταστροφών	17
1.3 Στατιστικά Στοιχεία Φυσικών Καταστροφών	20
1.3.1 Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία.....	20
1.3.2 Η Ελληνική Εμπειρία.....	23
1.4 Ο Κύκλος Διαχείρισης μιας Καταστροφής.....	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 Ιστορική Αναδρομή της Πολιτικής Προστασίας στην Ε.Ε.....	27
2.2 Κοινοτικά Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής Πολιτικής Προστασίας.....	32
2.3 Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας.....	36
2.3.1 Το Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης-MIC	40
2.3.2 Το Κοινό Σύστημα Επείγουσας Επικοινωνίας και Πληροφόρησης-CECIS .	42
2.3.3 Οι Μονάδες Πολιτικής Προστασίας	43
2.3.4 Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Του Μηχανισμού	45
2.3.5 Το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Εμπειρογνομόνων	47

2.3.6 Ενεργοποίηση Του Μηχανισμού	48
2.4 Το Νέο Χρηματοδοτικό Μέσο για την Πολιτική Προστασία	51
2.5 Το Ταμείο Αλληλεγγύης.....	55
2.5.1 Παραδείγματα Παροχής Βοήθειας Από Το Ταμείο Αλληλεγγύης	58
2.6 Ο Ενιαίος Ευρωπαϊκός Αριθμός Έκτακτης Ανάγκης 112	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^Ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Ιστορική Αναδρομή της Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα.	62
3.2 Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα	68
3.3 Φορείς Ασφαλείας και Πολιτική Προστασία.....	72
3.4 Σύστημα Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας.....	78
3.5 Αρμόδιοι Φορείς για Οργάνωση και Υποδοχή Διεθνούς Βοήθειας	80
3.6 Διμερείς Συμφωνίες	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο: ΟΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΤΟΥ 2007 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

4.1 Εισαγωγή Κεφαλαίου	85
4.2 Οι Δασικές Πυρκαγιές του Καλοκαιριού του 2007	86
4.3 Κινητοποίηση Εγχώριων και Διεθνών Δυνάμεων	95
4.4 Το Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών.....	100
4.5 Χρηματική Στήριξης Δημόσιων και Ιδιωτικών Φορέων της Ελλάδας και του εξωτερικού στις πυρόπληκτες περιοχές	101
4.6 Προβλήματα που προέκυψαν κατά την διαχείριση της καταστροφής	107

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

5.1 Το Σύστημα Πολιτικής Προστασίας της Ελλάδας. Εξέλιξη και Προοπτικές.....	109
5.2 Το Σύστημα Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξέλιξη και Προοπτικές.....	112
5.3 Η συνεργασία της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα Πολιτικής Προστασίας.....	121
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	122
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	125

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Μείζονες καταστροφές στην Ευρώπη (1963-2001).....	22
Πίνακας 2: Οι 10 σημαντικότερες φυσικές καταστροφές στην Ελλάδα για την περίοδο 1990-2012 ταξινομημένες ανά αριθμό νεκρών	23
Πίνακας 3: Παραδείγματα από προγενέστερα προγράμματα δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ελληνική συμμετοχή	30
Πίνακας 4: Συνθέσεις Συμβουλίου Υπουργών	34
Πίνακας 5: Τα 27 Κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετέχουν στον Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας	37
Πίνακας 6: Λοιπά συμμετέχοντα κράτη στον Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας	37
Πίνακας 7: Στοιχεία και δράσεις του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας	39
Πίνακας 8: Μέσα υποστήριξης Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας	39
Πίνακας 9: Πεδία συμμετοχής Μονάδων Πολιτικής Προστασίας	44
Πίνακας 10: Δράσεις έκτακτης ανάγκης με συμμετοχή του Ταμείου Αλληλεγγύης	56
Πίνακας 11: Χρηματοδοτική Ενίσχυση του Ταμείου Αλληλεγγύης στο σεισμό της Λ' Ακουίλα.....	59
Πίνακας 12: Χρηματοδοτική Ενίσχυση του Ταμείου Αλληλεγγύης στις πλημμύρες της Αυστρίας.....	60
Πίνακας 13: Αρμοδιότητες Πυροσβεστικού Σώματος	73
Πίνακας 14: Αποστολή των Ε.Μ.Α.Κ	74
Πίνακας 15: Ειδικές ομάδες που υπάγονται σε κάθε Ε.Μ.Α.Κ.....	75
Πίνακας 16: Οι 12 μεγαλύτερες πυρκαγιές το καλοκαίρι του 2007	88
Πίνακας 17: Περιπτώσεις ενεργοποίησης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας το καλοκαίρι του 2007	95
Πίνακας 18: Παρεχόμενη βοήθεια 27 Ιουνίου-2 Ιουλίου	96
Πίνακας 19: Παρεχόμενη βοήθεια 5-6 Ιουλίου	96
Πίνακας 20: Παρεχόμενη βοήθεια 18 Ιουλίου-2 Αυγούστου.....	97

Πίνακας 21: Παρεχόμενη βοήθεια 24 Αυγούστου-5 Σεπτεμβρίου.....	97
Πίνακας 22: Επίγειες παρεχόμενες δυνάμεις τον Αύγουστο του 2007	98
Πίνακας 23: Δράσεις σχεδίου στήριξης της Interamerican	102
Πίνακας 24: Ελλείψεις του Συστήματος Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης	113
Πίνακας 25: Προτάσεις Αναβάθμισης Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης	113
Πίνακας 26: Προβλήματα που προκύπτουν αναφορικά με την πρόληψη φυσικών καταστροφών	114
Πίνακας 27: Γενικοί στόχοι Πολιτικής Πρόληψης της Ε.Ε.....	120

ΧΑΡΤΕΣ

Χάρτης 1: Δεκάνες απορροής της Ευρώπης που επλήγησαν μία ή περισσότερες φορές από πλημμυρικά γεγονότα της περιόδου 1998-2002	21
Χάρτης 2: Πυκνότητα πληθυσμού και αριθμός θανάτων από τους μεγάλους σεισμούς της ανατολικής Μεσογείου της περιόδου 1998-2002	21
Χάρτης 3: Κράτη που συμμετέχουν στο Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας	38
Χάρτης 4: Χωροθέτηση 8 ΕΜΑΚ	74
Χάρτης 5: Καμένες εκτάσεις των 12 μεγαλύτερων πυρκαγιών του 2007	89
Χάρτης 6: Καμένη έκταση από την πυρκαγιά στην Πάρνηθα.....	90

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Γράφημα 1: Κατανομή συχνότητας εκδήλωσης καταστροφών κατά τύπο (1991-2005)	18
--	----

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1: Συστατικά του κινδύνου καταστροφής	16
Εικόνα 2: Αριθμός καταστροφών κατά προέλευση σε παγκόσμιο επίπεδο κατά ηπείρους (1991-2005)	19
Εικόνα 3: Οι τέσσερις φάσεις του κύκλου διαχείρισης καταστροφής	26

Εικόνα 4: Όργανα σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης	35
Εικόνα 5: Σχηματική αναπαράσταση των δράσεων που καλύπτει ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός σχετικά με μία καταστροφή.....	37
Εικόνα 6: Επεμβάσεις του MIC εντός κι εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά το 2002	41
Εικόνα 7: Πλατφόρμα CECIS.....	42
Εικόνα 8: Πρόγραμμα εκπαίδευσης Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας	46
Εικόνα 9: Πρόγραμμα εκπαίδευσης Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας	46
Εικόνα 10: Διαδικασία ενεργοποίησης του Μηχανισμού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης	48
Εικόνα 11: Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας στο σεισμό της Λ' Ακουίλα	59
Εικόνα 12: Ο Αριθμός Έκτακτης Ανάγκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης	61
Εικόνα 13: Πυρκαγιά μετά τον σεισμό της Κεφαλονιάς το 1953.....	62
Εικόνα 14: Σεισμός στη Θεσσαλονίκη το 1978.....	64
Εικόνα 15: Σεισμός στον Κορινθιακό Κόλπο το 1981	64
Εικόνα 16: Όργανα σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα	71
Εικόνα 17: Το σύστημα κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας σε σχέση με τις φάσεις διαχείρισης καταστροφής.....	79
Εικόνα 18: Στάδια υποβολής αιτήματος για διεθνή βοήθεια.....	81
Εικόνα 19: Καμένες εκτάσεις νομού Αχαΐας.....	92
Εικόνα 20: Καμένες περιοχές στην Πεντέλη το 2007	93
Εικόνα 21: Καμένες εκτάσεις νομού Ηλείας	94
Εικόνα 22: French CL-415 για παροχή βοήθειας στην Ελλάδα	98
Εικόνα 23: Συνεργασία διεθνών και εγχώριων δυνάμεων.....	99
Εικόνα 24: Διανομή πόσιμου νερού από την coca-cola σε συνεργασία με τον Ερυθρό Σταυρό.....	103

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Δ.Ε.Η	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Α.Β	Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας
ΕΛ.ΑΣ	Ελληνική Αστυνομία
Ε.Μ.Α	Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων
Ε.Μ.Α.Κ	Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών
Ε.Μ.Π.Π	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας
Ε.Μ.Υ	Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία
Ε.Ο.Χ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
Η Γ.Γ.Π.Π	Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας
Κ-Μ	Κράτη-Μέλη
ΚΠΕΠΕΑ	Κοινό Σύστημα Επείγουσας Επικοινωνίας και Πληροφόρησης
Κ.Π.Π	Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης
Λ.Σ	Λιμενικό Σώμα
Μ.Π.Π	Μονάδες Πολιτικής Προστασίας
Ν	Νόμος
ΟΑΣΠ	Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας
Ο Γ.Γ.Π.Π	Ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας
Ο.Τ.Α	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ο.Τ.Ε	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
Π.Δ	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Π	Πολιτική Προστασία
Π.Σ	Πυροσβεστικό Σώμα
Τ.Α.Ε.Ε	Ταμείο Αλληλεγγύης Ευρωπαϊκής Ένωσης
Υ.Α	Υπουργική Απόφαση
ΥΠΕΣΔ.ΔΑ	Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
ΦΕΚ	Φύλλα Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
CECIS	Common Emergency Communication and Information System
MIC	Monitoring and Information Center

ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ο αριθμός των καταστροφικών φαινομένων –φυσικών και τεχνολογικών- που πλήττουν ολόκληρο τον πλανήτη είναι ολοένα και αυξανόμενος. Είναι γεγονός λοιπόν, πως η ανάγκη για την προστασία του ανθρώπινου είδους αλλά και γενικότερα του περιβάλλοντος κρίνεται επιτακτική. Με γνώμονα τα παραπάνω γίνεται η συγγραφή της παρούσας εργασίας με στόχο την καταγραφή των ενεργειών που έχουν γίνει από την Ελλάδα για την αντιμετώπιση των καταστροφών και από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την προστασία της «οικογένειάς της» και όχι μόνο, από κάθε είδους φυσική καταστροφή.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτριά μου, κ. Σαπουντζάκη Καλλιόπη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου για τον χρόνο που διέθεσε και τις πολύτιμες συμβουλές καθόλη τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μου μελέτης ως επιβλέπουσα καθηγήτρια. Ευχαριστώ πολύ επίσης, τον κ. Παναγιώτη Φούρλα, Επίτιμο Αρχηγό Πυροσβεστικού Σώματος, Αντιστράτηγο Εν Αποστρατεία, καθώς και τις κυρίες Μασούρα Βασιλική, Υποψήφια Διδάκτωρ στο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου και Βαρίνου Μαρία, διδάκτωρ Φυσικής και απόφοιτο της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης, για την υποστήριξή και την καθοδήγησή τους αναφορικά με τις πηγές και τα πρωτογενή δεδομένα της εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις μέρες μας, ολοένα και πιο συχνά η ανθρωπότητα καλείται να αντιμετωπίσει μια σειρά φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών που προκαλούν σημαντικές περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Εξαιτίας αυτού, η συνεργασία για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών καθίσταται αναγκαία. Στα πλαίσια της ανάγκης αυτής, έχουν συσταθεί μηχανισμοί αμοιβαίας παροχής βοήθειας σε διεθνές επίπεδο. Παράλληλα, αναπτύχθηκαν αρκετοί κανόνες και οδηγίες για την διαχείριση της διεθνούς βοήθειας από την πληγείσα χώρα.

Κύριος σκοπός της εργασίας αυτής είναι η μελέτη του σχεδιασμού Π.Π της Ελλάδας και της Ε.Ε και η μεταξύ τους συνεργασία. Έτσι, μελετώνται οι μηχανισμοί και οι δράσεις που έχουν αναπτυχθεί για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων που πλήττουν το εσωτερικό της Ελλάδας και της Ε.Ε αλλά και τις τρίτες χώρες και αναδεικνύεται η εφαρμογή τους στις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 στη χώρα μας.

Απώτερος στόχος είναι η εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων σχετικά με πιθανές ελλείψεις και γενικότερα προβλήματα κατά την προσπάθεια διαχείρισης εκτάκτων αναγκών, καθώς και η διερεύνηση πιθανών τρόπων βελτίωσης όλου του επιχειρησιακού σχεδίου στο μέλλον.

ABSTRACT

Nowadays, humanity has to tackle with a series of natural and technological disasters that cause significant environmental, economic and social impacts. Due to this situation, the cooperation in dealing with emergencies is essential, and that's why various systems for mutual assistance's provision have been set up at international level. Furthermore international assistance management guidelines have been developed by the affected country.

The main purpose of this paper is to study the planning of Civil Protection of Greece and European Union and the cooperation between them. We will try to trace the mechanisms and the policies which have been developed for the prevention and the treatment of catastrophic events occurring inside the territory of Greece, EU and third countries as well, and illustrate their application to the catastrophic fires of 2007 in our country.

The ultimate aim is to draw certain conclusions about possible shortcomings and problems during trying to manage emergencies and examine possible ways to enhance the entire business plan in the future.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στους καιρούς που διανύουμε, συνεχώς αυξανόμενα παρατηρούνται τα φαινόμενα φυσικών καταστροφών σε όλο τον κόσμο, ως συνέπεια της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης της τεχνολογίας αλλά και της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος, που επιφέρει τεράστιες κλιματικές αλλαγές. Η εμφάνιση αυτών των καταστροφών εντείνει την ανησυχία των ανθρώπων σε όλες τις χώρες και προκαλεί το ολοένα και πιο αυξανόμενο ενδιαφέρον τους για εξεύρεση πρακτικών και δράσεων με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών.

Σε αυτό το πλαίσιο, τόσο η Ελλάδα αλλά και οι περισσότερες χώρες, όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση, που επιδεικνύει ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε θέματα σχετικά με το περιβάλλον, προέβησαν στην ανάπτυξη στρατηγικών που αφορούν στην αντιμετώπιση καταστροφικών φαινομένων, μέσω της δημιουργίας μηχανισμών πολιτικής προστασίας βασισμένους στην πείρα και τις μελέτες από προγενέστερες καταστροφές. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατάφερε να αναπτύξει στενούς δεσμούς μεταξύ των κρατών μελών της αλλά και με τρίτες χώρες, με σκοπό την συνεργασία σε θέματα φυσικών καταστροφών.

Σκοπός του συγκεκριμένου συγγράμματος είναι η -θεωρητικού επιπέδου- ανάδειξη εννοιών που αφορούν τις φυσικές καταστροφές οι οποίες εμφανίζονται στον πλανήτη, η μελέτη του μηχανισμού πολιτικής προστασίας που έχει αναπτυχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο για την πρόληψη όσο και για την αντιμετώπιση των καταστροφών, εν συνεχεία η μελέτη του τρόπου διάρθρωσης του συστήματος πολιτικής προστασίας στην Ελλάδα και τέλος, η εφαρμογή του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 στην χώρα μας και η μεταξύ τους συνεργασία.

Βασικά στηρίγματα για την εκπόνηση της μελέτης υπήρξαν πρωτογενείς πηγές όπως νομοθεσία κανονισμοί και οδηγίες. Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν επιστημονικές έρευνες και δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από βιβλία και άρθρα αλλά και από έγκυρους διαδικτυακούς τόπους.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια παρουσίαση που αφορά στο θεωρητικό επίπεδο των φυσικών καταστροφών που πλήττουν τον πλανήτη. Μέσα από μια σειρά επιστημονικών ερευνών και δεδομένων που μελετήθηκαν γίνεται προσπάθεια αποσαφήνισης των όρων καταστροφή, φυσική και τεχνολογική καταστροφή, επικινδυνότητα, τρωτότητα, κίνδυνος, διαχείριση κινδύνου κλπ και ανάδειξη των

τάσεων που παρουσιάζει η Ελλάδα αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση στην εμφάνιση των φυσικών καταστροφών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια μελέτης των δράσεων και του μηχανισμού που έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για θέματα πολιτικής προστασίας μέσα από την ανάλυση πρωτοβουλιών, νομοθεσίας και εργαλείων που έχουν βοηθήσει την Ευρωπαϊκή οικογένεια στην αντιμετώπιση των καταστροφών.

Το τρίτο κεφάλαιο καλείται να μελετήσει τον ελληνικό θεσμό πολιτικής προστασίας και την συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και τη συνεργασία της χώρας με λοιπές χώρες του εξωτερικού.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, ως μελέτη περίπτωσης παρουσιάζονται οι δράσεις των εγχώριων και υπερεθνικών αρχών, καθώς και των ιδιωτικών φορέων που συνέβαλλαν στην διαχείριση των δασικών πυρκαγιών του 2007 στην Ελλάδα.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο, γίνεται μια απόπειρα ανάδειξης των μειονεκτημάτων που παρουσιάζει τόσο ο θεσμός της πολιτικής προστασίας της χώρας όσο κι εκείνος της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και της μεταξύ τους συνεργασίας και προτείνονται ορισμένες δράσεις για βελτίωση και εξέλιξή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ – ΟΡΙΣΜΟΙ

1.1 Η Καταστροφή Εν Γένει

Είναι γεγονός πως κάθε χρόνο όλο και περισσότεροι άνθρωποι ανά τον κόσμο επηρεάζονται από κάποιου είδους καταστροφή. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά παραγόντων που χαρακτηρίζουν την ανάπτυξη των σύγχρονων κοινωνιών. Τέτοιοι παράγοντες είναι:

- Η κλιματική αλλαγή, η οποία προκαλεί όλο και μεγαλύτερη αστάθεια στο περιβάλλον και στην συχνότητα των διαφόρων φυσικών φαινομένων.
- Η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού, που σημαίνει ότι ακόμα μεγαλύτερος αριθμός ανθρώπων βρίσκεται εκτεθειμένος στους κινδύνους.
- Η μη ανάπτυξη των εκτεθειμένων τόπων.
- Η αλόγιστη αστικοποίηση και βιομηχανοποίηση, που προκαλεί αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, δημιουργεί πόλεις με υπεράριθμους κατοίκους και θέτει όλο και περισσότερο κόσμο σε κινδύνους και απειλές.
- Η ανισότητα μεταξύ πλούσιων και φτωχών χωρών και περιφερειών, καθώς η τρωτότητα μιας περιοχής που την κάνει ευάλωτη σε καταστροφές, βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το αν η περιοχή αυτή είναι πλούσια, δηλαδή ανεπτυγμένη ή φτωχή.

Στο πεδίο των καταστροφών παρατηρείται πλήθος ορισμών σχετικά με το τι είναι καταστροφή. Ένας κοινά παραδεκτός ορισμός, που διατυπώθηκε από τον Erikson, αναφέρει ότι «Η καταστροφή γενικά είναι ένα γεγονός το οποίο επιφέρει σημαντικές βλάβες στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, συμβαίνει ξαφνικά ή έστω περιλαμβάνει φάσεις ιδιαίτερης οξύτητας που προσδιορίζονται κοινωνικά ως τέτοιες και τέλος υπάρχουν πάντα κάποιες δυνατότητες μετριασμού των επιπτώσεων τους είτε πριν είτε μετά την εκδήλωσή τους» (Σαπουντζάκη, 2007). Ακόμη ένας ορισμός, αναφέρει ότι η καταστροφή θεωρείται ως ένα μεμονωμένο γεγονός που προκαλεί ζημιές μεγαλύτερες από 1 εκατομμύριο δολάρια ή πάνω από 100 νεκρούς ή επηρεάζει την ζωή τουλάχιστον 100 ανθρώπων (Smith, 1996).

Οι κοινωνικοί επιστήμονες ξεχώρισαν τέσσερις βασικές χωροχρονικές διαστάσεις των καταστροφών ως γεγονότα. Αυτές είναι ο χρόνος ανάμεσα στην ταυτοποίηση των επικίνδυνων συνθηκών και την έναρξη της εμφάνισης των

επιπτώσεων (χρόνος προειδοποίησης), το μέγεθος των επιπτώσεων, η εμβέλεια των επιπτώσεων και η διάρκεια των επιπτώσεων (χρόνος μεταξύ της εμφάνισης των επιπτώσεων και της έναρξης αποκαταστάσεώς τους ή παύση της διαδικασίας πρόκλησης τους). Έτσι, η μελέτη των καταστροφών πρέπει να γίνεται σε συγκεκριμένα γεωγραφικά και χρονικά πλαίσια αναφοράς (Σαπουντζάκη 2007).

Πέρα όμως από την καταστροφή, υπάρχουν ακόμη μερικοί όροι-κλειδιά που, για μεγαλύτερη κατανόηση του πεδίου διαχείρισης των καταστροφών, πρέπει να προσδιοριστούν. Τέτοιοι όροι είναι ο κίνδυνος, η επικινδυνότητα, η τρωτότητα, και η προσαρμοστικότητα. Πιο συγκεκριμένα, κατά τον Keith Smith, κίνδυνος είναι ο συνδυασμός της πιθανότητας εκδήλωσης μιας απειλής με τις απώλειες που συνεπάγεται για τα στοιχεία που ενσωματώνουν ανθρώπινη αξία, λόγω της ποικιλότροπης έκθεσής τους σε αυτή την απειλή. (Smith 1996).

Ο όρος επικινδυνότητα αναφέρεται σε ακραία φαινόμενα τα οποία παρουσιάζουν κάποια πιθανότητα να επιφέρουν δυσμενείς συνέπειες. Μια διάκριση που πρέπει να γίνει για τη καλύτερη κατανόηση του όρου επικινδυνότητα, είναι μεταξύ της αμιγώς φυσικής επικινδυνότητας και της κοινωνικό-φυσικής επικινδυνότητας (Garatwa, Bollin, 2002). Στην πρώτη περίπτωση, η επικινδυνότητα ενός φαινομένου δεν προκαλείται από ανθρώπινη παρέμβαση, ενώ στην δεύτερη περίπτωση, προκαλείται από έναν συνδυασμό ακραίων φαινομένων και παρέμβασης του ανθρώπου στην φύση. Είναι μεταβλητή της οποίας η ένταση και η πιθανότητα μπορεί να μεταβάλλεται από περιοχή σε περιοχή.

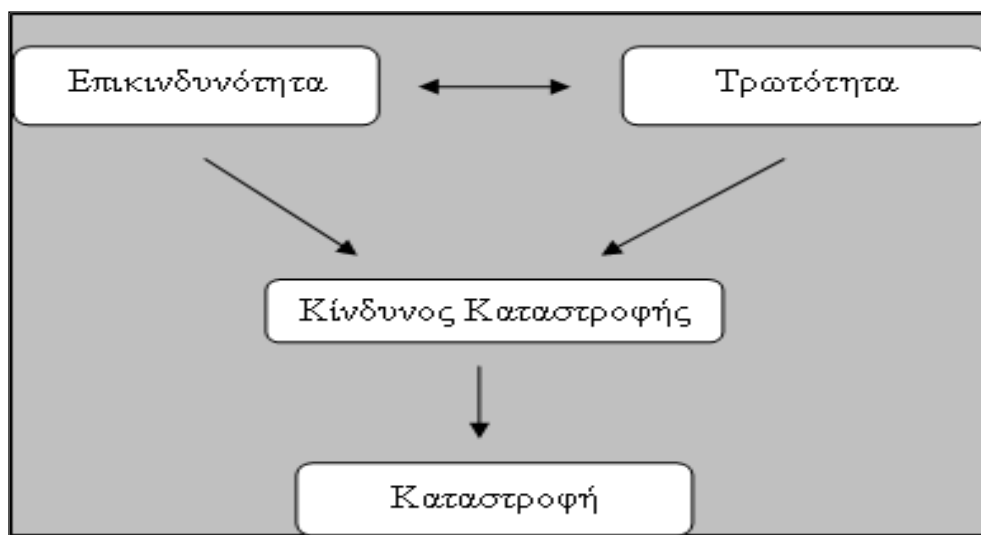
Όσον αφορά στην τρωτότητα υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις του όρου. Κάποιοι ορίζουν την τρωτότητα ως την τάση ή την επιρρέπεια για εμφάνιση απωλειών σε περίπτωση μιας εξωτερικής πίεσης, ενώ άλλοι τη θεωρούν ως το σύνθετο αποτέλεσμα τριών ιδιοτήτων (της έκθεσης, της αντίστασης και της προσαρμοστικότητας). Η πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις εκδοχές της κοινωνικής τρωτότητας δίνεται από τον Kenneth Hewitt (1997), ο οποίος την ορίζει ως: α) Έκθεση σε απειλές και επικινδυνότητες μέσω του επαγγέλματος, του τρόπου ζωής, της θέσης κατοικίας κλπ., β) Φυσικές αδυναμίες και ευπάθειες, γ) Μειονεκτικότητα ή δομικές αδυναμίες, δ) Έλλειψη αμυντικής ικανότητας, ε) Έλλειψη ικανοτήτων αντίδρασης, στ) Έλλειψη ισχύος, ζ) επιβεβλημένη κοινωνική τρωτότητα.

Οι αδυναμίες που δύνανται αν οδηγήσουν σε τρωτότητα, μπορούν να επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες ή/και συνδυασμό αυτών (έλλειψη νομοθετικού πλαισίου, φιλοσοφία των κοινωνιών να μην δίνουν μεγάλη σημασία

στην πρόληψη, έλλειψη συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων φορέων και ο λανθασμένος καταμερισμός αρμοδιοτήτων). Επιπλέον, σημαντικός παράγοντας αδυναμίας αποτελεί το γεγονός ότι οι κρατικοί πόροι που διατίθενται για την διαχείριση των καταστροφών είναι ανεπαρκείς. Επιπρόσθετα, η ελλιπής εκπαίδευση και η ανεπαρκής γνώση σχετικά με τα αίτια και τα αποτελέσματα που προκαλούν όλες αυτές οι καταστροφές, συμβάλλει σημαντικά στην τρωτότητα. Επομένως, ο όρος δηλώνει τόσο την ανεπάρκεια μέσων ή ικανοτήτων να προστατευθεί κάποιος από τις επιπτώσεις των συμβάντων όσο και την αδυναμία να ανακάμψει σε σύντομο χρονικό διάστημα από αυτές.

Στην απέναντι πλευρά από την τρωτότητα, βρίσκεται η προσαρμοστικότητα μιας κοινωνίας, δηλαδή η ικανότητά της για επιβίωση, προσαρμογή και επιστροφή στην καθημερινότητα. Μια κοινωνία που διαθέτει προσαρμοστικότητα είναι πιο ευέλικτη, προσαρμόζεται σε αντίξοες καταστάσεις και απειλές και τις ξεπερνάει με τον λιγότερο επώδυνο τρόπο (Σαπουντζάκη, 2007). Πρόκειται για όρο που βρίσκει εφαρμογή σε όλα τα γεωγραφικά και κοινωνικά υποκείμενα (οικοσύστημα, νοικοκυριά, την κοινωνική οικονομική συνοχή, επιχειρήσεις, παγκόσμια κοινωνία, εθνικός χώρος).

Όπως γίνεται αντιληπτό, στις περισσότερες περιοχές του κόσμου, πάντοτε υπάρχει η απειλή καταστροφών, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να βρίσκονται συνεχώς εκτεθειμένοι σε κινδύνους. Ο κίνδυνος της καταστροφής αποτελείται από τα δύο στοιχεία που αναφέρθηκαν παραπάνω, την επικινδυνότητα και την τρωτότητα. Παρακάτω, ακολουθεί η σχηματική περιγραφή του κινδύνου καταστροφής:

Εικόνα 1:Συστατικά του κινδύνου καταστροφής
Πηγή: GTZ, Eschborn 2001.

1.2 Εννοιολογική Προσέγγιση Φυσικών Καταστροφών

Ο φυσικός κίνδυνος, είναι μια κατάσταση που έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει ένα γεγονός το οποίο θα έχει επικίνδυνη επίδραση στους ανθρώπους. Προκύπτει από τις φυσικές διαδικασίες του περιβάλλοντος, ενώ οι φυσικοί κίνδυνοι μπορεί να συσχετίζονται μεταξύ τους ή/και να προέρχονται από άλλους (Παπαδόπουλος, 2000). Συνέπεια ενός φυσικού κινδύνου, είναι η φυσική καταστροφή. Η φυσική καταστροφή, περνάει από το ενδεχόμενο της πιθανότητας, στην ενέργεια, και έτσι προκαλεί επιπτώσεις στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Πολλοί όμως είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι μια φυσική καταστροφή δεν μπορεί ποτέ να θεωρηθεί 100% φυσική, καθώς θεωρούν πως πάντα η ανθρώπινη παρέμβαση οδηγεί ένα φυσικό φαινόμενο στο να καταλήξει ως καταστροφή.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό με την έκρηξη ενός ηφαιστείου μέσα σε μια μη κατοικημένη περιοχή. Η έκρηξη αυτή είναι φυσικό φαινόμενο, αλλά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως καταστροφή. Στον αντίποδα, μπορεί να δοθεί άλλο ένα γενικό παράδειγμα, όπου καταιγίδες και αυξημένες πλημμύρες, μπορούν να αποβούν καταστροφικές, λόγω παρεμβάσεων του ανθρώπου όπως οι αποψιλώσεις των δασών και τα έργα αποστράγγισης (Smith, 1996). Έτσι, στην προσπάθεια εύρεσης ενός κοινά αποδεκτού ορισμού, θα μπορούσε να ειπωθεί πως οι φυσικές καταστροφές είναι αποτέλεσμα τόσο διαφόρων γεωφυσικών διαδικασιών, όσο και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

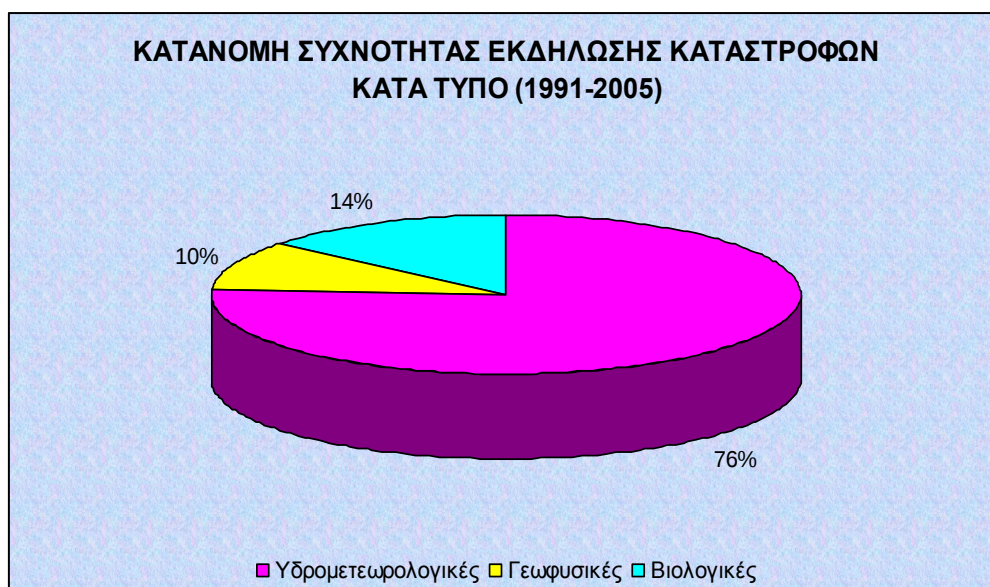
Λόγω του ότι η φυσική καταστροφή αποτελεί απροσδόκητο γεγονός –μη αναμενόμενο για τον άνθρωπο- και με ασυνήθιστο μέγεθος γι' αυτόν, ο έλεγχός του καθίσταται αρκετά δύσκολος. Κατά την εκδήλωση μιας φυσικής καταστροφής, μπορούν να παρατηρηθούν τόσο άμεσες επιδράσεις, όπως είναι οι καταστροφές περιουσιών, οι τραυματισμοί αλλά και οι θάνατοι, καθώς και έμμεσες και μη εμφανείς επιδράσεις, που κυρίως βλάπτουν το περιβάλλον ως γενικό σύνολο αλλά και την περιοχή η οποία έχει πληγεί, και δυσχεραίνουν την ανάκαμψή της.

Πρέπει να τονιστεί, πως τις περισσότερες φορές, οι φυσικές καταστροφές, προκαλούν δευτερογενείς φυσικούς κινδύνους, με αποτέλεσμα, η μία φυσική καταστροφή να συνοδεύεται από μια επόμενη κι έτσι να διογκώνεται η δυσκολία στην αντιμετώπιση των συνεπειών τους. Έτσι, αν ένα ηφαίστειο εκραγεί, μπορεί να προκαλέσει μια σεισμική δόνηση, η οποία μπορεί να προκαλέσει ένα τσουνάμι, το

οποίο με τη σειρά του μπορεί να προκαλέσει διάφορες άλλες καταστροφές όπως πλημμύρες και κατολισθήσεις (Warfield, 2008).

Σύμφωνα με το International Strategy for Disaster Reduction (ISDR), οι φυσικές καταστροφές χωρίζονται σε τρεις (3) βασικές κατηγορίες:

- Υδρομετεωρολογικές καταστροφές: Ακραίες θερμοκρασίες, αμμοθύελλες, ανεμοθύελλες, δασικές πυρκαγιές, καταιγίδες, λιμοί, λιώσιμο πάγων, ξηρασίες, πλημμύρες, τυφώνες και χιονοστιβάδες.
- Γεωφυσικές καταστροφές: Διάβρωση εδαφών, ηφαιστειακές εκρήξεις, καθιζήσεις, κατολισθήσεις, λασπορροές, σεισμοί και τσουνάμι.
- Βιολογικές καταστροφές: Επιδημίες στην χλωρίδα και την πανίδα (European Commission¹).

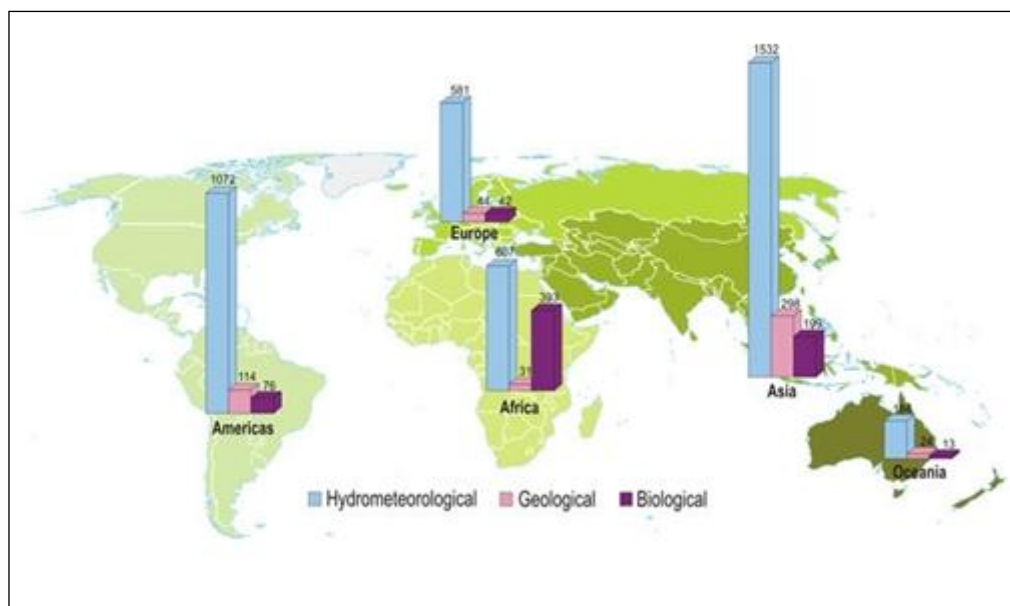
Γράφημα 1: Κατανομή Συχνότητας Εκδήλωσης Καταστροφών Κατά Τύπο (1991-2005).
Πηγή: International Strategy for Disaster Reduction

Όπως προκύπτει από το παραπάνω διάγραμμα, κατά την περίοδο 1991-2005, οι Υδρομετεωρολογικές καταστροφές, με ποσοστό 76%, παρουσίασαν την μεγαλύτερη συχνότητα εκδήλωσης παγκοσμίως. Τα στοιχεία του International

¹ European Commission, HUMANITARIAN AID OFFICE (ECHO): Disaster Preparedness and Prevention (DPP): State of play and strategic orientations for EC policy, εύρεση στο: http://ec.europa.eu/echo/files/policies/dipecho/dpp_paper.pdf

Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRGRCS), αναφέρουν πως από το 1960 έως το 2003, ο αριθμός των υδρομετεωρολογικών καταστροφών που έχουν καταγραφεί, έχει επταπλασιαστεί, ενώ ο αριθμός των γεωφυσικών καταστροφών, την ίδια περίοδο, πενταπλασιάστηκε. Στο σημείο αυτό, άλλο ένα στοιχείο έρχεται για να ενισχύσει τη σημασία στην έκταση των φυσικών καταστροφών. Έτσι, σύμφωνα με την Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναφέρεται πως ο αριθμός των ανθρώπων που επηρεάζονται από τις φυσικές καταστροφές παγκοσμίως, ξεπερνάει τα 300.000.000 κάθε χρόνο.

Στην Ασία, την Αμερική και την Ευρώπη, την πρώτη θέση στην ως προς την συχνότητα κατέχουν οι πλημμύρες, ενώ στην Αμερική και την Ωκεανία, οι ανεμοθύελλες είναι αυτές που επικρατούν. Την περίοδο 1994-2003, οι καταστροφές που προκάλεσαν τις μεγαλύτερες απώλειες στην ανθρώπινη ζωή ήταν η ξηρασία και οι λιμοί, με τον αριθμό των θανάτων να ανέρχεται στους 275.000 (Σαπουντζάκη 2007).

Εικόνα 2: Αριθμός καταστροφών κατά προέλευση σε παγκόσμιο επίπεδο κατά ηπείρους (1991-2005)
Πηγή : International Strategy for Disaster Reduction: Disaster statistics

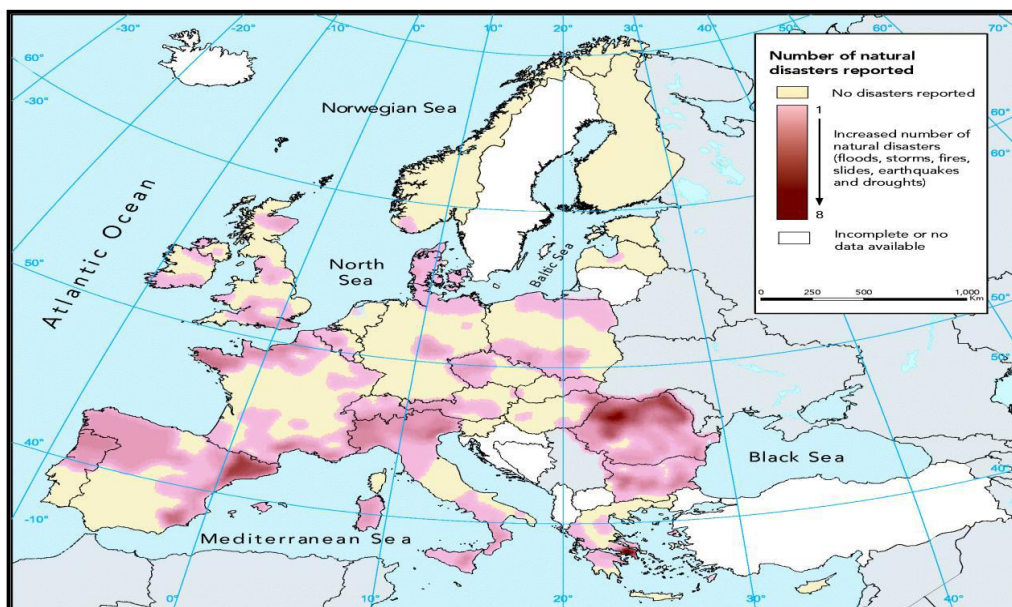
1.3 Στατιστικά Στοιχεία Φυσικών Καταστροφών

1.3.1 Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία

Μείζονες φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές παρατηρούνται ολοένα και πιο συχνά στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Η ποικιλία των γεωφυσικών και κλιματικών χαρακτηριστικών της Ευρώπης, την καθιστούν ευάλωτη απέναντι σε ένα ευρύ φάσμα ακραίων φυσικών διαδικασιών. Λόγω των μεγάλων ποτάμιων συστημάτων της δυτικής, κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, καθώς και των μικρότερων ποτάμιων συστημάτων των μεσογειακών χωρών, οι περιοχές αυτές καθίστανται ιδιαίτερα επιρρεπείς σε πλημμυρικά φαινόμενα, τα οποία εμφανίζονται συχνότερα από οποιαδήποτε άλλα στην συγκεκριμένη ήπειρο. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός πως κατά την δεκαετία 1995-2005 σημειώθηκαν 199 περιστατικά πλημμυρών, αριθμός υπερδιπλάσιος από τα αντίστοιχα γεγονότα οποιασδήποτε άλλης εκδοχής φυσικών καταστροφών.

Πέραν όμως των πλημμυρών, η Ευρώπη, πλήττεται και από άλλους τύπους φυσικών καταστροφών. Πιο συγκεκριμένα, στη νότια Ευρώπη παρατηρούνται αρκετά συχνά φαινόμενα ξηρασίας. Επίσης, οι μεσογειακές χώρες καθώς και αυτές της ανατολικής Ευρώπης μαστίζονται από δασικές πυρκαγιές. Ακόμη, στη δυτική Ευρώπη και στις Βρετανικές νήσους παρατηρούνται έντονα θύελλες, στις ορεινές περιοχές της Ευρώπης εκδηλώνονται χιονοστιβάδες και κατολισθήσεις και τέλος, σε ορισμένα γεωγραφικά διαμερίσματα της κεντρικής και ανατολικής Μεσογείου, συχνά είναι τα φαινόμενα σεισμών και ηφαιστειακών εκρήξεων.

Τα παραπάνω δεδομένα επιβεβαιώνονται από στατιστικά στοιχεία. κατά την περίοδο 1995-2004, έλαβαν χώρα στην Ευρώπη 94 συμβάντα ανεμοθυελλών, 63 συμβάντα ακραίων θερμοκρασιών, 50 σεισμικά γεγονότα και 46 γεγονότα δασικών πυρκαγιών, με τους σεισμούς και τις ακραίες θερμοκρασίες να αποτελούν τα δύο πιο φονικά φαινόμενα κατά την περίοδο αυτή. Αναλυτικότερα, 32.888 ήταν οι θάνατοι λόγω υψηλών αλλά και χαμηλών θερμοκρασιών και 20.727 οι θάνατοι που οφείλονταν σε σεισμικά φαινόμενα (Σαπουντζάκη, 2007).

Χάρτης 1: Λεκάνες απορροής της Ευρώπης που επλήγησαν μια ή περισσότερες φορές από πλημμυρικά γεγονότα της περιόδου 1998-2002
Πηγή: European Environment Agency

Χάρτης 2: Πυκνότητα πληθυσμού και αριθμός θανάτων από τους μεγάλους σεισμούς της ανατολικής Μεσογείου της περιόδου 1998-2002.
Πηγή: European Environment Agency

ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	
ΣΕΙΣΜΟΙ	
1999:	Ελλάδα και Τουρκία περισσότεροι από 17.000 νεκροί
1980:	Ιταλία 2.739 νεκροί
1976:	Ιταλία 977 νεκροί
ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ	
2002:	Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ουγγαρία, Τσεχική Δημοκρατία
2001:	Ηνωμένο Βασίλειο, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία
2000:	Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία, Ιταλία
ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΣΕΙΣ	
1998:	Ιταλία 159 νεκροί
1976:	Ηνωμένο Βασίλειο 144 νεκροί
1963:	Ιταλία 1.759 νεκροί
ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ	
Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, και Πορτογαλία: κάθε χρόνο	

Πίνακας 1: Μείζονες Καταστροφές στην Ευρώπη (1963-2001)
Πηγή: http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdffdocs/focus_el.pdf

1.3.2 Η Ελληνική Εμπειρία

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που μαστίζεται αρκετά συχνά από φυσικές καταστροφές, οι οποίες είναι υπεύθυνες για την πρόκληση υλικών και περιβαλλοντικών ζημιών τεραστίου κόστους, καθώς και αρκετών θανάτων. Οι πιο συνηθισμένοι φυσικοί κίνδυνοι στην Ελλάδα συνδέονται με φαινόμενα όπως οι σεισμοί και συνοδά φαινόμενα (ρευστοποίηση, κατολίσθηση και καταβύθιση εδαφών), οι δασικές πυρκαγιές και οι πλημμύρες. Λιγότερο συχνά είναι τα φαινόμενα των χιονοπτώσεων, των καυσώνων, των τσουνάμι και των ηφαιστειακών εκρήξεων όμως, όσες φορές έχουν καταγραφεί στον ελλαδικό χώρο, έχουν παρουσιάσει σημαντικά καταστροφικά αποτελέσματα.

Καταστροφή	Χρονολογία	Αριθμός Νεκρών
Καύσωνας	1987	1000
Σεισμός	1953	455
Σεισμός	1999	143
Σεισμός	1928	103
Δασική Πυρκαγιά	2007	74
Καύσωνας	1988	56
Σεισμός	1978	50
Ηφαίστειο	1956	48
Πλημμύρα	1987	48
Πλημμύρα	1961	43

Πίνακας 2: Οι 10 σημαντικότερες Φυσικές Καταστροφές στην Ελλάδα για την περίοδο 1900 - 2012
ταξινομημένες ανά αριθμό νεκρών

Πηγή: "EM-DAT: The OFDA/CRED International Disaster Database

1.4 Ο Κύκλος Διαχείρισης μιας Φυσικής Καταστροφής

Λόγω του ότι ο κίνδυνος αποτελεί αναπόφευκτο κομμάτι της ζωής του ανθρώπου και δεν είναι δυνατό κάποιος να επιτύχει να ζει σε ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τον κίνδυνο, η μόνη λύση που υπάρχει είναι να εκτιμηθεί και να αντιμετωπιστεί με κατάλληλες ενέργειες διαχείρισης.

Η εκτίμηση εκδήλωσης του κινδύνου είναι μια διαδικασία κατά την οποία παρατηρείται, αναγνωρίζεται και παρακολουθείται ο κίνδυνος που πρόκειται να εμφανιστεί, προκειμένου να καθοριστούν η δυναμική, η προέλευση τα χαρακτηριστικά και η συμπεριφορά του (Φαλάρας, 2009). Στόχος της εκτίμησης είναι η αναγνώριση πιθανότητας εκδήλωσης ενός φαινομένου σε μελλοντικό χρόνο καθώς και η ένταση και η περιοχή που θα επηρεάσει. Σκοπός της διαχείρισης κινδύνου είναι να μετριάσουν οι συνέπειες της καταστροφής, δηλαδή να ελαχιστοποιηθούν ή ακόμα και να αποφευχθούν οι απώλειες ζωής, οι επιπτώσεις στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, να καταστεί έτοιμος ο κρατικός μηχανισμός και οι αρμόδιοι φορείς για την επικείμενη καταστροφή, να υπάρχει συντονισμός πριν, κατά την διάρκεια και μετά το πέρας της καταστροφής, να εξασφαλιστεί άμεση παροχή βοήθειας στους πληγέντες και να επιτευχθεί άμεση και αποτελεσματική ανασυγκρότηση (Warfield, 2008).

Η αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου εξαρτάται από την εφαρμογή μιας σειράς δράσεων. Ο κύκλος διαχείρισης του κινδύνου λειτουργεί ως μια αλυσίδα, καθώς κάθε μια από τις φάσεις του κύκλου διαχείρισης αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης και τροφοδοτεί την επόμενη με την οποία μπορεί να υπάρχει επικάλυψη (Smith, 1996). Πριν από το ξέσπασμα ενός καταστροφικού γεγονότος, η βασική δραστηριότητα διαχείρισης του κινδύνου, εκτός από την πρόληψη, είναι η προετοιμασία και η ετοιμότητα. Κατά την εκδήλωση του γεγονότος, αρχίζει η αντίδραση σε αυτό. Ακολουθεί περίοδος αποκατάστασης-ανασυγκρότησης και τέλος, πραγματοποιείται η φάση της μετρίασης των επιπτώσεων. Πιο αναλυτικά:

Ετοιμότητα (preparedness): Είναι οργανωτικές δραστηριότητες που διασφαλίζουν ότι τα συστήματα, οι διαδικασίες και οι πόροι που απαιτούνται για να αντιμετωπίσει μια φυσική καταστροφή, θα είναι άμεσα διαθέσιμα για την παροχή έγκαιρης βοήθειας προς τους πληγέντες, χρησιμοποιώντας τους υφιστάμενους μηχανισμούς οπουδήποτε είναι δυνατόν. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτή την φάση εκπονούνται μέτρα και σχέδια

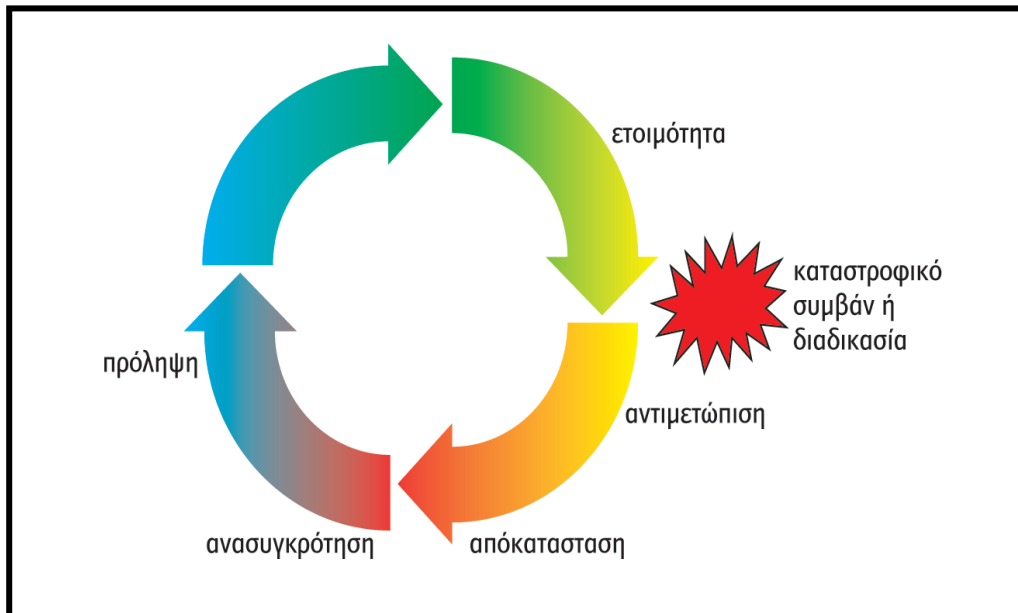
ετοιμότητας, ετοιμάζονται τα συστήματα προειδοποίησης και τα συστήματα τηλεπικοινωνιών, γίνονται ασκήσεις ετοιμότητας και εκπαίδευση των εμπλεκόμενων φορέων καθώς και ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού και τέλος πραγματοποιούνται συμφωνίες αμοιβαίας βοήθειας.

Αντίδραση (response): Είναι οι δράσεις που αναλαμβάνονται κατά την διάρκεια ενός καταστροφικού γεγονότος. όπως η κινητοποίηση προσωπικού και εξοπλισμού, η παροχή βοήθειας στους πληγέντες, η ιατρική βοήθεια, η λειτουργία κέντρων επιχειρήσεων, η έρευνα και διάσωση, η κήρυξη μιας περιοχής σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και ο χαρακτηρισμός της καταστροφής,

Αποκατάσταση-Ανασυγκρότηση (recovery): Είναι οι δράσεις που ακολουθούνται μετά την καταστροφή. Είναι το στάδιο που διαρκεί περισσότερο απ' όλα καθώς περιλαμβάνονται μέτρα ζωτικής σημασίας για την επιστροφή της κοινωνίας στην πριν από την καταστροφή κατάσταση. Παρέχεται προσωρινή στέγη, ασφάλεια, δάνεια και επιδοτήσεις στους πληγέντες, μακράς διάρκειας ιατρική φροντίδα, ενημέρωση του κοινού, εκπαίδευση, ανοικοδόμηση και συμβουλευτικά προγράμματα σε όσους τα έχουν ανάγκη.

Μετριασμός των επιπτώσεων (mitigation): Οι δράσεις οι οποίες λαμβάνονται σε αυτή την φάση, στοχεύουν στη μείωση της πιθανότητας να συμβεί μια καταστροφή ή την μείωση των συνεπειών που θα επιφέρει μια αναπόφευκτη καταστροφή. Στα μέτρα περιλαμβάνονται ανάλυση τρωτότητας της περιοχής, κατάλληλες χρήσεις γης, δόμηση με βάση κανόνες ασφαλείας, προληπτική ιατρική φροντίδα, αξιοποίηση προηγούμενων εμπειριών, κατανομή πόρων και εξοπλισμού σε όλη την επικράτεια, χρήση τεχνολογιών και κυρίως εκτίμηση κινδύνων βασισμένη σε γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών και γενικότερα χρήση μοντέλων πρόληψης καταστροφών (European Commission²).

² European Commission, HUMANITARIAN AID OFFICE (ECHO): Disaster Preparedness and Prevention (DPP): State of play and strategic orientations for EC policy, εύρεση στο: http://ec.europa.eu/echo/files/policies/dipecho/dpp_paper.pdf

Εικόνα 3: Οι τέσσερις φάσεις του κύκλου διαχείρισης καταστροφής
Πηγή: ΕΕΤΑΑ

Όλες οι φάσεις που αναφέρθηκαν, είναι πολύ σημαντικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των καταστροφών. Δυστυχώς όμως για πολλά χρόνια το μεγαλύτερο βάρος τόσο από την σκοπιά των απαιτούμενων πόρων και των πραγματοποιούμενων επενδύσεων όσο και από την σκοπιά του σχεδιασμού, δινόταν – και σε πολλές χώρες εξακολουθεί να δίνεται – μόνο στις δράσεις που ακολουθούν μετά την καταστροφή, με αποτέλεσμα οι συνέπειες των καταστροφών να είναι τεράστιες αφού δεν υπάρχει καμία σχετική πρόληψη. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχει διαπιστωθεί ότι η εκ των προτέρων μείωση κινδύνων και απωλειών είναι η καλύτερη λύση, καθώς είναι λιγότερο δαπανηρή. Για το λόγο αυτό, το στάδιο της πρόληψης έχει αποκτήσει μεγάλη σημασία. Σε αυτά τα πλαίσια προσπαθεί να κινηθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και η Ελλάδα ξεχωριστά, δημιουργώντας και εξελίσσοντας μηχανισμούς Πολιτικής Προστασίας που θα είναι ικανοί να διαχειριστούν ολοκληρωμένα μια φυσική καταστροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 Ιστορική Αναδρομή της Πολιτικής Προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Πολιτική Προστασία στην Ευρώπη, αναφέρεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην προστασία της ζωής, της υγείας, της περιουσίας των ανθρώπων καθώς και της πολιτισμικής κληρονομιάς, των πλουτοπαραγωγικών αγαθών και των υποδομών, έναντι των κινδύνων από φυσικές, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές καταστροφές και στοχεύουν στην μείωση των συνεπειών τους σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Η Π.Π, δεν συνιστά αυτόνομη πολιτική στα πλαίσια της Ε.Ε, αλλά τομέα στον οποίο η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μπορεί να αναπτύσσει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας όπως αυτή ορίζεται στη Συνθήκη της Ε.Ε (Maastricht). Από το 2009, εντάσσεται στη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας, ενώ σχετικές δράσεις και μέτρα εμπεριέχονται σε διάφορες πολιτικές της Ε.Ε για την υγεία, την ενημέρωση των πολιτών, τις τηλεπικοινωνίες και τις περιφερειακές πολιτικές. (Κακαλιάγκου 2010).

Τα πρώτα νομοθετικά μέτρα για την Π.Π σε Ευρωπαϊκό επίπεδο προτάθηκαν στην Υπουργική Σύνοδο Της Ρώμης το 1985, όπου υπήρξε επίσημη συμφωνία των συμμετεχουσών χωρών για τον συντονισμό των στρατηγικών τους στον τομέα της Π.Π. Από το 1985, στα πλαίσια της Επιτροπής για την Π.Π, λειτουργεί η υπηρεσιακή μονάδα Π.Π. Στις 25 Ιουνίου του 1987, θεσπίζεται με ψήφισμα το Μόνιμο Δίκτυο Εθνικών Αντιπροσώπων για την προώθηση της συνεργασίας των Κ-Μ σε θέματα Π.Π (Official Journal C 176, 04/07/1987). Το εν λόγω δίκτυο απαρτίζεται από εκπροσώπους υπηρεσιών εθνικών διοικήσεων που ασχολούνται με θέματα Π.Π και αποτελεί το πρώτο συντονισμένο δίκτυο Π.Π στην Ε.Ε. Λειτουργεί ως όργανο ανταλλαγής πληροφοριών και εξετάζει πρωτοβουλίες σε θέματα Π.Π.

Τα επόμενα χρόνια (1985-1994) εγκρίθηκε στις Βρυξέλλες σειρά προκαταρκτικών πρωτοβουλιών (6 ψηφίσματα), που σηματοδότησαν τις μελλοντικές προσπάθειες για μια συντονισμένη Ευρωπαϊκή αντιμετώπιση των μεγάλων καταστροφών. Η εφαρμογή των πρωτοβουλιών αυτών είχε ως αποτέλεσμα τη

δημιουργία πολλών επιχειρησιακών οργάνων που καλύπτουν τόσο την ετοιμότητα των υπηρεσιών Π.Π όσο και την επέμβαση σε περίπτωση καταστροφής.

Το 1997, το Συμβούλιο της Ε.Ε ενέκρινε το πρόγραμμα δράσεων για την Π.Π για την περίοδο από την 1^η Ιανουαρίου έως την 31^η Δεκεμβρίου 1999. (Απόφαση του συμβουλίου 98/22/Ε.Κ.). Μετά το πρώτο πρόγραμμα δράσης, ακολούθησε ένα δεύτερο, πιο εκτεταμένο πενταετές πρόγραμμα που αφορούσε στην περίοδο από την 1^η Ιανουαρίου 2000 έως την 31^η Δεκεμβρίου 2004 (1999/847/EC OJ L327/53). Το εν λόγω πρόγραμμα παρατάθηκε έως το τέλος του 2006 με νεότερη απόφαση του Συμβουλίου.

Σκοπός του προγράμματος δράσεων ήταν η υποστήριξη και η συμπλήρωση των προσπαθειών που καταβάλλουν τα Κ-Μ της Ε.Ε σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και η περαιτέρω διευκόλυνση των ανταλλαγών μεταξύ των ευρωπαϊών εμπειρογνομόνων στον τομέα της αντιμετώπισης των καταστροφών. Τα έργα που υποστηρίχθηκαν από το πρόγραμμα, χρηματοδοτήθηκαν από κοινού από την Κοινότητα και τουλάχιστον από ένα από τα Κ-Μ. (Κακαλιάγκου 2010). Οι τομείς που καλύπτονταν από το πρόγραμμα, ήταν οι εξής:

Αξιολόγηση, Πρόληψη και Περιορισμός των Επιπτώσεων των Κινδύνων

Οι δράσεις της κατηγορίας αποσκοπούσαν στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων, που προέρχονται από ποικιλία φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Επίσης στόχευαν στη μείωση των επιπτώσεων των καταστροφών μετά την εκδήλωσή τους. Οι δράσεις εστιάστηκαν κυρίως στους κινδύνους από πλημμύρες, κατάρρευση φραγμάτων και πυρκαγιές.

Ενημέρωση του Κοινού

Η κύρια αρχή για τα έργα αυτά είναι ότι θα έπρεπε να εξασφαλίζουν πως ο Ευρωπαίος πολίτης μπορεί να διαθέτει πληροφορίες που χρειάζεται στη γλώσσα του σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών ή όταν εκδηλωθεί κάποια καταστροφή, ώστε να μπορεί να αυτοπροστατευθεί πιο αποτελεσματικά. Αυτό βοηθάει στην κατανόηση πληροφοριών υπό την μορφή σημάτων, συμβόλων και προειδοποιήσεων σε αλλοδαπούς πολίτες μιας χώρας.

Ετοιμότητα και Ικανότητα Επέμβασης

Η ανάγκη για τα έργα της κατηγορίας αυτής προέκυψε από το γεγονός ότι οι πολίτες της Ε.Ε, ενώ είχαν το δικαίωμα να αναμένουν καλής ποιότητας προστασία και μέριμνα, υπήρχαν σοβαρές διαφορές σε ότι αφορά τους κινδύνους, τη γεωγραφική διαμόρφωση και τους δημογραφικούς παράγοντες μεταξύ των Κ-Μ. Τα έργα της κατηγορίας αυτής είχαν σχεδιαστεί για να καταπολεμήσουν τις διαφορές αυτές και να εξασφαλίζεται στους πολίτες η ίδια ετοιμότητα για την αντιμετώπιση καταστροφών, οπουδήποτε στην Ε.Ε.

Ανάλυση μετά την Καταστροφή

Οι δράσεις της κατηγορίας αυτής. Είχαν σχεδιαστεί ώστε να εξασφαλίζουν ότι οι εμπειρογνώμονες της Π.Π στην Ε.Ε, μαθαίνουν όσο το δυνατόν περισσότερα από καταστροφές που συνέβησαν στο παρελθόν, για να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικότερα αντίστοιχες καταστροφές στο μέλλον.

Οριζόντιες Δράσεις

Στις οριζόντιες δράσεις έγινε μια προσπάθεια ώστε τα έργα να είναι χρήσιμα για τους επαγγελματίες που αναπτύσσουν δραστηριότητες στον τομέα της Π.Π. Αυτό επιτεύχθηκε μέσω μελετών της χρήσης νέων τεχνολογιών για την αντιμετώπιση των καταστάσεων που προκαλούν οι καταστροφές, την μελέτη του ρόλου των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην αντιμετώπιση των καταστροφών και την γενικότερη ανταλλαγή πληροφοριών σε θέματα Π.Π ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε (Europa e.u³). Στον πίνακα που ακολουθεί, καταγράφονται ορισμένα παραδείγματα από προγενέστερα Προγράμματα Δράσεων με Ελληνική Συμμετοχή.

³ Η Ευρωπαϊκή Ένωση στρέφει την προσοχή της στην Πολιτική Προστασία, http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdffdocs/focus_el.pdf

ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ
Post Earthquake damage and usability assessment of buildings: further developments and application “PEADAB”	Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ)	232.400 ευρώ	116.200 ευρώ (50%)	01.01.2001-31.08.2004
Disaster Protection Information Network (DPI-NET).	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας. Συνεργασία με Ισπανία, Πορτογαλία την Ιταλία.	108.160 ευρώ.	75.120 ευρώ (72%).	01.10.2001-31.03.2004
Improving the dispatching of forest fire control	Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων	66.000 ευρώ	49.500 ευρώ (75%)	01.10.2001-30.04.2002

Πίνακας 3: Παραδείγματα από Προγενέστερα Προγράμματα Δράσεων της Ε.Ε με Ελληνική Συμμετοχή
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

To Post Earthquake damage and usability assessment of buildings: further developments and application “PEADAB”, αποτελεί την δεύτερη φάση ενός πιλοτικού προγράμματος, χρηματοδοτούμενο από την Κοινότητα, στο οποίο αναπτύχθηκε ένα πλήρες επιχειρησιακό σχέδιο για τον μετασεισμικό έλεγχο κτιρίων, υπό συνθήκες έκτακτης ανάγκης. Περιλαμβάνονται όλες οι λεπτομέρειες για σχετικές επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας (οργανωτικά θέματα, πρωτοβάθμιοι - δευτεροβάθμιοι έλεγχοι, άμεσες επεμβάσεις υποστυλώσεων και κατεδαφίσεων, λεπτομερείς οδηγίες προς τους ελεγκτές μηχανικούς, καταστάσεις απαιτούμενου υλικού κ.ά.) και συνοδεύεται από ένα σύστημα Η/Υ με το όνομα PEADAB το οποίο υποστήριζε τόσο το σχεδιασμό όσο και τη διεξαγωγή της επιχείρησης (ΟΑΣΠ⁴).

⁴ PEADAB» (Μετασεισμικός έλεγχος βλαβών και καταλληλότητας των κτιρίων για χρήση υπό συνθήκες έκτακτης ανάγκης. Περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή), εύρεση στο: <http://www.oasp.gr/node/193>

Το πρόγραμμα αποσκοπούσε σε ένα βελτιωμένο και πλήρες επιχειρησιακό σχέδιο. Οι βελτιώσεις αναφέρονται, αρχικά στις διαδικασίες αποτίμησης και ελέγχου των βλαβών και επιπλέον στην, όσο το δυνατόν μεγαλύτερη χρήση Η/Υ για την οργάνωση και εκτέλεση της επιχείρησης με αξιοποίηση G.I.S. Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε πιλοτικά στα Χανιά της Κρήτης, για να δοκιμασθεί η χρησιμότητά του στην ελληνική επικράτεια.

Όσον αφορά το πρόγραμμα Disaster Protection Information Network (DPI-NET), στόχος του ήταν η βελτίωση της πληροφόρησης και η ανάπτυξη της ευαισθητοποίησης του κοινού σε περίπτωση μείζονος καταστροφής. Ακόμη, το πρόγραμμα αποσκοπούσε στην εκπαίδευση των πολιτών και στην παροχή βασικών εννοιών ασφαλείας, καθώς και στην υποκίνησή τους ώστε να λάβουν δράση ως άτομα και ως εθελοντές. Κατά την εφαρμογή του προγράμματος, πραγματοποιήθηκε διαφημιστική εκστρατεία καθώς και διανομή φυλλαδίων και άλλου υλικού (European Commission⁵).

Τέλος, το πρόγραμμα Improving the dispatching of forest fire control είχε ως σκοπό την βελτίωση της γνώσης και της πρόβλεψης για μεγαλύτερη αποδοτικότητα των δυνάμεων πυρόσβεσης που αποστέλλονται σε μια δασική πυρκαγιά. Ακόμη, στόχευε στην ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των υπευθύνων σχετικά με την κατάσβεση πιθανής πυρκαγιάς καθώς και στην εξαγωγή διδαγμάτων αναφορικά με την κατανομή των μέσων δασοπυρόσβεσης. Στα πλαίσια του συγκεκριμένου προγράμματος, πραγματοποιήθηκε διεξαγωγή συνεδρίου και εκπονήθηκε αναφορά σχετικά με τους τρόπους βελτίωσης της κατανομής των παραγόντων που επηρεάζουν την έκβαση μιας αρχικής προσβολής κατάσβεσης, σε σχέση με την ποσότητα και την ποιότητα των αρχικών δυνάμεων κατάσβεσης που απαιτήθηκαν. Τέλος, έγινε μια περιγραφή των πληροφοριών που χρειάζεται ο υπεύθυνος για την κατανομή των δυνάμεων και μέσων ώστε να λάβει τις πιο αποτελεσματικές αποφάσεις (Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων⁶).

⁵ European Commission, Action Programme, Call for proposals 2000, εύρεση στο: http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/prote/cp03_2000_en.htm

⁶ International Workshop on "Improving dispatching for forest fire control", εύρεση στο: http://www.maich.gr/fire_workshop/

2.2 Κοινοτικά Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής Πολιτικής Προστασίας

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Νίκαιας⁷, η βασική θεσμική δομή της Ε.Ε αποτελείται από πέντε όργανα. Αυτά είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δικαστήριο της Ε.Ε και το Ελεγκτικό Συνέδριο. Εν συντομία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, καθορίζει τους στόχους των κοινών πολιτικών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάνει τις προτάσεις για τη λήψη των αποφάσεων και είναι κυρίως υπεύθυνη για την εκτέλεση των κοινών πολιτικών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο –μαζί με το Συμβούλιο των Υπουργών- παίρνει τις αποφάσεις και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ελέγχει τη νομιμότητα των αποφάσεων αυτών (Μούσης 2008). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκπροσωπεί και προασπίζει τα συμφέροντα της Ε.Ε στο σύνολό της. Η Επιτροπή επιβλέπει και υλοποιεί τις πολιτικές της Ε.Ε:

- προτείνοντας νέους νόμους στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο
- διαχειριζόμενη τον προϋπολογισμό της Ε.Ε και κατανέμοντας τα διαθέσιμα κονδύλια
- μεριμνώντας για την εφαρμογή του δικαίου της Ε.Ε (μαζί με το Δικαστήριο) εκπροσωπώντας την Ε.Ε στη διεθνή σκηνή (διεξάγοντας διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και τρίτων χωρών).

Οι 27 επίτροποι (ένας από κάθε χώρα της Ε.Ε) αποτελούν την πολιτική ηγεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κάθε επίτροπος αναλαμβάνει την ευθύνη για συγκεκριμένους τομείς πολιτικής σύμφωνα με τα καθήκοντα που του αναθέτει ο πρόεδρος της Επιτροπής, ο οποίος διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το Συμβούλιο διορίζει επίσης τους άλλους επιτρόπους, πάντοτε σε συμφωνία με τον διορισθέντα πρόεδρο. Για τον διορισμό όλων των επιτρόπων, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου, είναι απαραίτητη η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Κατά τη

⁷ Η Συνθήκη που υπογράφηκε στη Νίκαια το 2001, απέβλεπε στο να προετοιμάσει τα Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να λειτουργήσουν με τους εκπροσώπους δέκα νέων κρατών μελών. Αναθεώρησε τη Συνθήκη του Άμστερνταμ ως προς την αντικατάσταση της ομοφωνίας από την ειδική πλειοψηφία στις διαδικασίες απόφασης, τις ενισχυμένες συνεργασίες μερικών κρατών μελών, τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο και το μέγεθος και τη σύνθεση της Επιτροπής. Εξάπλωσε την ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία σε νέα θέματα, ενισχύοντας τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη διαδικασία συναπόφασης με το Συμβούλιο. Ενίσχυσε και διευκόλυνε την συνεργασία μερικών κρατών μελών, σε περιπτώσεις που μια συμφωνία δεν μπορεί να επιτευχθεί με την κοινή διαδικασία λήψης αποφάσεων.

θητεία τους, τόσο ο πρόεδρος όσο και οι επίτροποι εξακολουθούν να είναι υπόλογοι στο Κοινοβούλιο, το οποίο έχει την εξουσία να καθαιρέσει την Επιτροπή. Για την καθημερινή λειτουργία της Επιτροπής μεριμνά το προσωπικό της (διοικητικοί υπάλληλοι, νομικοί, οικονομολόγοι, μεταφραστές, διερμηνείς, γραμματείς κ.λπ.) που είναι κατανομημένο σε διάφορες υπηρεσίες, γνωστές ως Γενικές Διευθύνσεις (ΓΔ) (Europa e.u.⁸).

Το κομμάτι της Π.Π, όπως προαναφέρθηκε, υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αρμόδια για την υποστήριξη και τη συμπλήρωση των προσπαθειών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση μιας καταστροφής. Το νομοθετικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή Π.Π επέτρεψε στην Επιτροπή να θεσπίσει πλαίσιο για τις αποτελεσματικές και γρήγορες υπηρεσίες Π.Π.

Η Επιτροπή επιτρέπει τα σεμινάρια, τις ειδικές ανταλλαγές, τα εργαστήρια και άλλα εργαλεία κατάρτισης σε συνεργασία με τα υψηλών προδιαγραφών εκπαιδευτικά όργανα Π.Π. Σε διεθνές επίπεδο, η Επιτροπή στοχεύει στο να ενισχύσει τη συνοχή και τη συνεργασία με τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες καθώς και με τρίτες χώρες. Σε ένα γενικότερο πλαίσιο, η Επιτροπή εργάζεται στην ανάπτυξη της πολιτικής για το περιβάλλον (Europa e.u.⁹).

Μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το όργανο λήψης αποφάσεων της Ε.Ε, είναι το Συμβούλιο της Ε.Ε, γνωστό και ως Συμβούλιο των Υπουργών. Όπως και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο συστήθηκε από τις ιδρυτικές συνθήκες τη δεκαετία του 1950. Εκπροσωπεί τα Κ-Μ και στις συνεδριάσεις του παρευρίσκεται ένας υπουργός από κάθε κυβέρνηση κράτους μέλους της Ένωσης. Το ποιος υπουργός παρευρίσκεται σε κάθε συνεδρίαση εξαρτάται από τα υπό συζήτηση θέματα. (Μούσης 2008). Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται οι δέκα διαφορετικές συνθέσεις υπό τις οποίες συνεδριάζει: [Απόφαση 2009/878].

⁸ Europa e.u., εύρεση στο: http://europa.eu/geninfo/atoz/el/index_1_el.htm

⁹ Europa e.u., εύρεση στο: http://europa.eu/pol/hum/index_el.htm

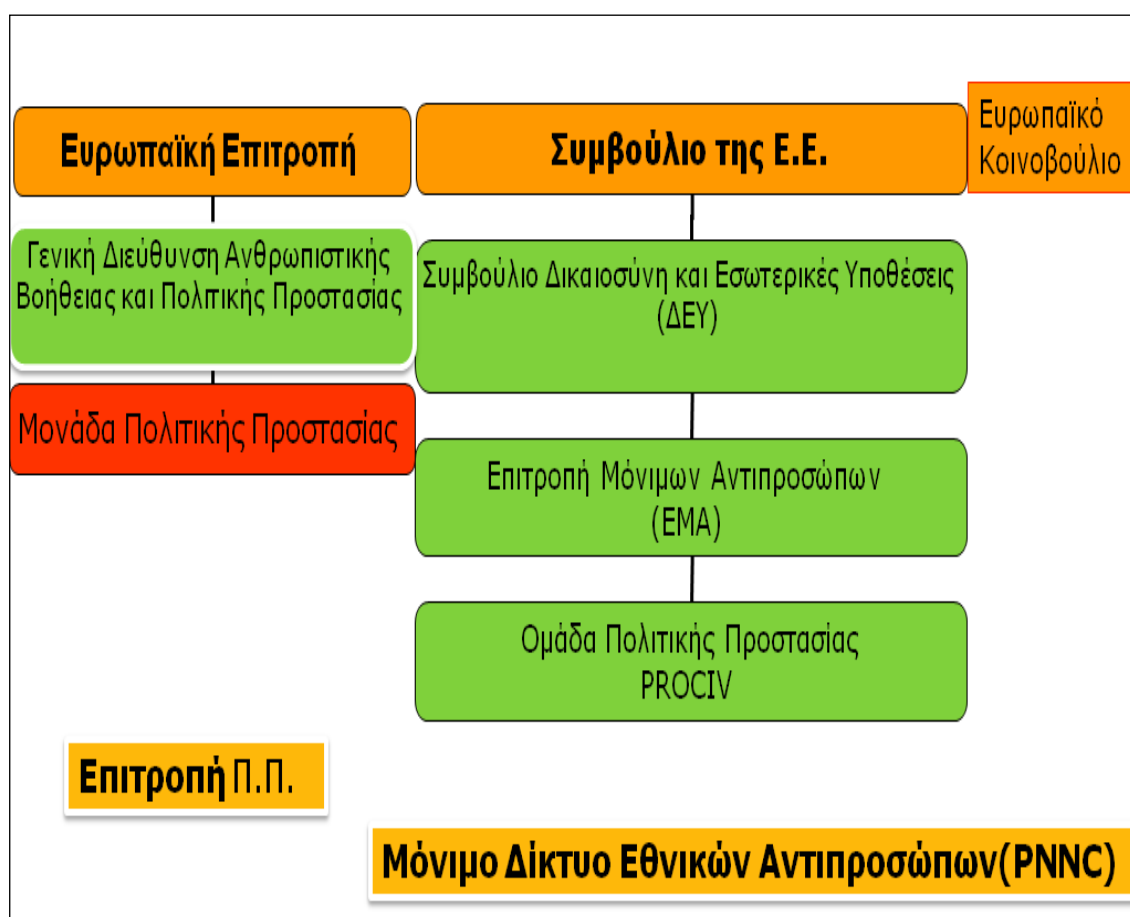
ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΥΠΟΥΡΓΩΝ
Γενικές Υποθέσεις
Εξωτερικές Σχέσεις (περιλαμβανομένης της ευρωπαϊκής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας και της αναπτυξιακής συνεργασίας)
Οικονομικές και Δημοσιονομικές Υποθέσεις (περιλαμβανομένου του προϋπολογισμού)
Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις –ΔΕΥ- (περιλαμβανομένης της Π.Π)
Απασχόληση, κοινωνική πολιτική, υγεία και καταναλωτές.
Ανταγωνιστικότητα (εσωτερική αγορά, βιομηχανία και έρευνα, περιλαμβανομένου του τουρισμού)
Μεταφορές, τηλεπικοινωνίες και ενέργεια.
Γεωργία και αλιεία
Περιβάλλον
Παιδεία, Νεολαία και Πολιτισμός(περιλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα)

Πίνακας 4: Συνθέσεις Συμβουλίου Υπουργών
Απόφαση 2009/878

Τα θέματα Π.Π, συζητούνται στο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, καθόσον είναι το Συμβούλιο που συμμετέχει ο Υπουργός Εσωτερικών της Ελλάδας αρμόδιος και για θέματα Π.Π. Ωστόσο, κάθε κράτος μέλος της Ένωσης διαθέτει στις Βρυξέλλες μια μόνιμη ομάδα «αντιπροσωπεία» που το εκπροσωπεί και υπερασπίζεται τα εθνικά συμφέροντά του στο επίπεδο της Ένωσης. Ο επικεφαλής κάθε αντιπροσωπείας είναι ο πρέσβης της χώρας του στην Ένωση. Η Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων (EMA) συνεδριάζει κάθε εβδομάδα και έχει ως έργο την προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου σε όλους τους τομείς, εκτός από το γεωργικό, με τον οποίο ασχολείται η Ειδική Επιτροπή Γεωργίας. Η EMA επικουρείται από μια σειρά ομάδων εργασίας τις οποίες απαρτίζουν στελέχη των εθνικών διοικήσεων, που συνιστούν ομάδες εργασίας στους διαφόρους τομείς πολιτικής (Europa e.u.¹⁰).

¹⁰ Europa e.u, εύρεση στο: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/coreper_el.htm

Στον τομέα της Π.Π, η ομάδα των στελεχών των Εθνικών διοικήσεων ονομάζεται PROCIV (Protection Civil) και την Ελλάδα εκπροσωπεί στέλεχος του Υπουργείου Εσωτερικών. Η Προεδρία του Συμβουλίου ασκείται εκ περιτροπής από κάθε κράτος μέλος για περίοδο έξι μηνών. Επικουρείται από τη Γενική Γραμματεία, η οποία ασχολείται με την προετοιμασία και την ομαλή λειτουργία των εργασιών του Συμβουλίου σε όλα τα επίπεδα. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου λαμβάνονται με ψηφοφορία. Όσο μεγαλύτερος είναι ο πληθυσμός μιας χώρας, τόσο περισσότερες ψήφους διαθέτει, αλλά οι αριθμοί σταθμίζονται υπέρ των χωρών με τον μικρότερο πληθυσμό.

Εικόνα 4: Όργανα σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

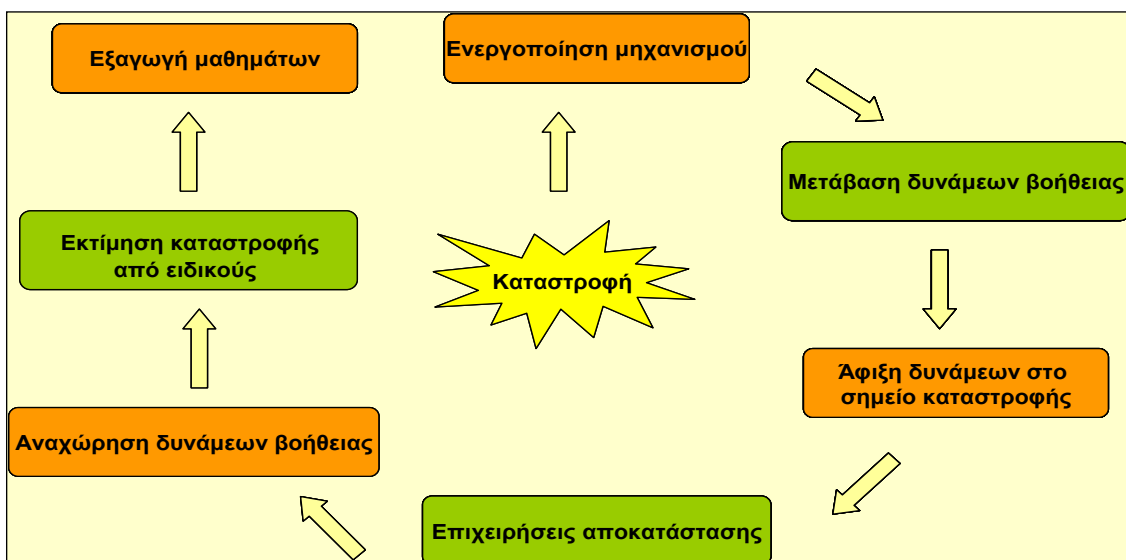
2.3 Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας

Σημαντική πρωτοβουλία στον τομέα της Π.Π στην Ε.Ε, αποτέλεσε ο Μηχανισμός για το συντονισμό των επεμβάσεων Π.Π σε περιπτώσεις καταστροφών. Ο συγκεκριμένος μηχανισμός, συστάθηκε με απόφαση του Συμβουλίου το 2001, με σκοπό την διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας των επεμβάσεων Π.Π. Μετά τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τον ανασχεδιασμό της απόφασης του Συμβουλίου, προτείνοντας νέα απόφαση του Συμβουλίου και βελτίωση του Ε.Μ.Π.Π. Έτσι, στις 8/11/2007, εκδόθηκε η νέα απόφαση του συμβουλίου (2007/779/EK).

Ο Ε.Μ.Π.Π στοχεύει στην διασφάλιση της προστασίας των ατόμων αλλά και του περιβάλλοντος, της περιουσίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς από καταστάσεις έκτακτης ανάγκης οι οποίες μπορούν να προκύψουν από μια σειρά φυσικών, τεχνολογικών, ραδιολογικών ή/και περιβαλλοντικών καταστροφών, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας θαλάσσιας ρύπανσης, ή από μια τρομοκρατική ενέργεια η οποία μπορεί να συμβεί εντός ή εκτός της Ε.Ε, λαμβανομένων επίσης υπόψη των ειδικών αναγκών των απομονωμένων, εξόχως απόκεντρων περιφερειών καθώς και άλλων περιοχών ή νησιών της κοινότητας (2007/779/EK).

Πριν τη σύσταση του Ε.Μ.Π.Π, κάθε χώρα που βρισκόταν σε ανάγκη και χρειαζόταν βοήθεια, υποχρεούταν να ζητήσει βοήθεια από κάθε χώρα ξεχωριστά. Το γεγονός αυτό ήταν αναμφίβολα δύσκολο και αρκετά χρονοβόρο σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και έθετε σε μεγαλύτερο κίνδυνο την ακεραιότητα των ατόμων και του περιβάλλοντος. Μέσω των δράσεων που πραγματοποιούνται στα πλαίσια του Ε.Μ.Π.Π, υποστηρίζεται καλύτερα και διευκολύνεται η κινητοποίηση των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης, για την αντιμετώπιση των όποιων άμεσων αναγκών μπορεί να έχει κάποια χώρα που πλήττεται από καταστροφές ή έχει τεθεί σε κίνδυνο.

Ο Ε.Μ.Π.Π μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των συνεπειών από καταστροφές σε χώρες εντός αλλά και εκτός της Ε.Ε, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα από την πληγείσα χώρα. Καλύπτει τις φάσεις από την εμφάνιση της έκτακτης ανάγκης μέχρι και την εξαγωγή μαθημάτων μετά το πέρας των επιχειρήσεων. Μπορεί να καλύψει κάθε είδους καταστροφή σε καιρό ειρήνης, ακόμη και αν αφορά τρομοκρατικές επιθέσεις, ωστόσο δεν μπορεί να παρέχει βοήθεια σε μια χώρα κατά την διάρκεια στρατιωτικών επιχειρήσεων. Στο σχήμα που ακολουθεί, καταγράφονται οι δράσεις που καλύπτει ο μηχανισμός σχετικά με μια καταστροφή.

Εικόνα 5: Σχηματική αναπαράσταση των δράσεων που καλύπτει ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας σχετικά με μια καταστροφή.
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

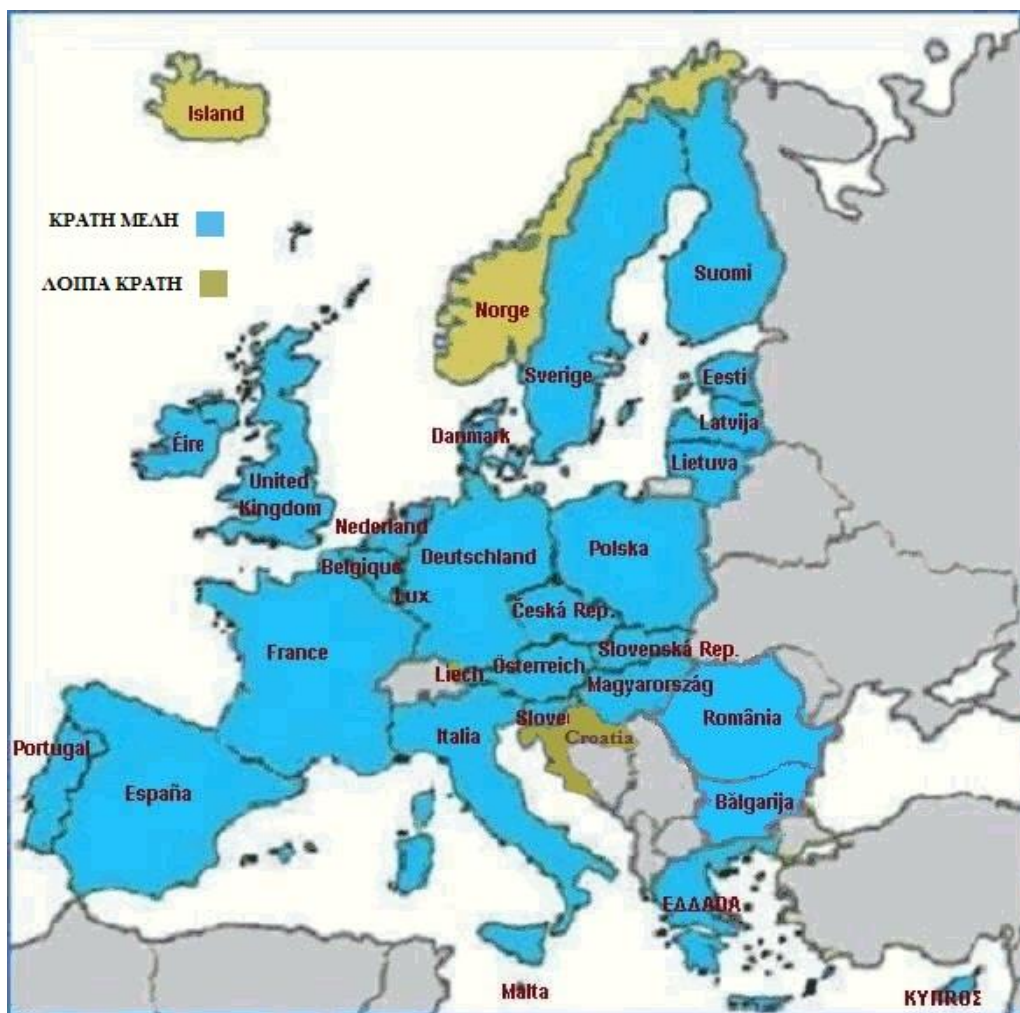
Στον Μηχανισμό συμμετέχουν συνολικά 31 κράτη. Ακόμη, είναι ανοικτή η συμμετοχή σε όλες τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες στην Ε.Ε με την υπογραφή μνημονίου συμφωνίας με την Επιτροπή.

27 ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ		
Αυστρία	Γερμανία	Ολλανδία
Βέλγιο	Ελλάδα	Πολωνία
Βουλγαρία	Ουγγαρία	Πορτογαλία
Κύπρος	Ιρλανδία	Ρουμανία
Δημοκρατία της Τσεχίας	Ιταλία	Σλοβακία
Δανία	Λετονία	Σλοβενία
Εσθονία	Λιθουανία	Ισπανία
Γαλλία	Λουξεμβούργο	Σουηδία
Φινλανδία	Μάλτα	Ηνωμένο Βασίλειο

Πίνακας 5: Τα 27 Κράτη Μέλη της Ε.Ε Που Συμμετέχουν Στον Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΛΟΙΠΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΚΡΑΤΗ		
Ισλανδία	Λιχτενστάιν	Νορβηγία
Κροατία		

Πίνακας 6: Λοιπά Συμμετέχοντα Κράτη Στον Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 3: Κράτη που συμμετέχουν στο Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας

Πηγή: http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/prote/mechanism.htm

Με βάση την απόφαση του Συμβουλίου της 8ης Νοεμβρίου 2007 (2007/779/EK), ο Ε.Μ.Π.Π απαρτίζεται από σειρά στοιχείων και δράσεων μεταξύ των οποίων:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Προσδιορισμός ομάδων επέμβασης και μέσων υποστήριξης επεμβάσεων των Κ-Μ για παροχή βοήθειας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Εκπόνηση και εφαρμογή εκπαιδευτικού προγράμματος για τις ομάδες επέμβασης, τα άλλα μέσα υποστήριξης των επεμβάσεων και τους εμπειρογνώμονες των ομάδων που είναι επιφορτισμένες με την εκτίμηση ή και το συντονισμό

Εργαστήρια, σεμινάρια και έργα δοκιμαστικής εφαρμογής με αντικείμενο τις μείζονες πτυχές των επεμβάσεων

Συγκρότηση και αποστολή ομάδων εκτίμησης ή/και συντονισμού

Συγκρότηση και διαχείριση ενός κέντρου παρακολούθησης και πληροφόρησης
Δημιουργία και διαχείριση κοινού συστήματος επικοινωνιών και πληροφόρησης σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης
Συμβολή στην ανάπτυξη συστημάτων ανίχνευσης και έγκαιρης προειδοποίησης, για καταστροφές οι οποίες μπορούν να πλήξουν το έδαφος των Κ-Μ
Υποστήριξη των Κ-Μ για την απόκτηση πρόσβασης σε εξοπλισμό και μεταφορικούς πόρους
Συμπλήρωση των μεταφορικών μέσων που παρέχονται από τα κράτη μέλη με χρηματοδότηση πρόσθετων μεταφορικών πόρων
Υποστήριξη της παροχής προξενικής βοήθειας σε πολίτες της Ε.Ε σε μείζονες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σε τρίτες χώρες

Πίνακας 7: Στοιχεία και δράσεις του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας
Πηγή: 2007/779/EK

Για την εφαρμογή του Ε.Μ.Π.Π, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους των Κ-Μ και ο ρόλος της είναι διαχειριστικός και συμβουλευτικός. Η εν λόγω επιτροπή ονομάζεται Επιτροπή Πολιτικής Προστασίας και ταυτίζεται με την Διαχειριστική Επιτροπή για το πρόγραμμα δράσης. Η λειτουργία του Ε.Μ.Π.Π υποστηρίζεται από:

ΜΕΣΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
Το Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης-Monitoring and Information Center (MIC)
Το Κοινό Σύστημα Επείγουσας Επικοινωνίας και Πληροφόρησης-CECIS
Τις βάσεις δεδομένων (Ομάδες Επέμβασης και Μονάδες Τεχνικής Υποστήριξης) με τους διαθέσιμους πόρους
Το εκπαιδευτικό Πρόγραμμα
Το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Εμπειρογνομόνων

Πίνακας 8: Μέσα Υποστήριξης Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας
Πηγή: 2007/779/EK

2.3.1 Το Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης-MIC

Για τη λειτουργία του Ε.Μ.Π.Π συγκροτήθηκε το Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης (Monitoring and Information Center)-MIC, το οποίο εδρεύει στις Βρυξέλες. Την επιχειρησιακή λειτουργία του κέντρου ανέλαβε η Μονάδα Π.Π. Το κέντρο λειτουργεί επιχειρησιακά σε 24ωρη βάση, 365 ημέρες το χρόνο. Στελεχώνεται από τους υπαλλήλους της μονάδας. Μέσω του κέντρου δίνεται η δυνατότητα σε χώρες που έχουν υποστεί εκτεταμένες καταστροφές να υποβάλουν αίτημα παροχής βοήθειας στην Ε.Ε και η απόκριση να είναι συντονισμένη για όλα τα κράτη μέλη.

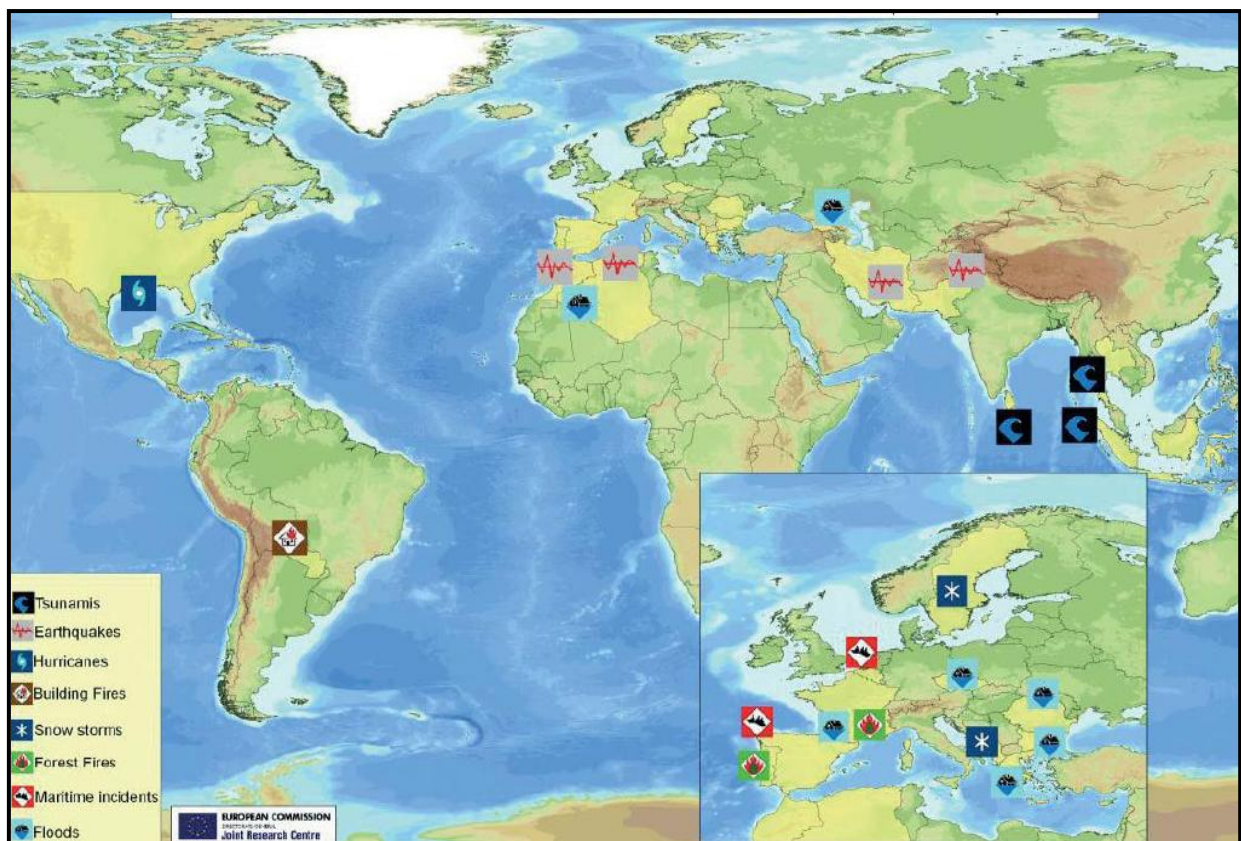
Το κέντρο μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα δίκτυο εμπειρογνομόνων και να διαμορφώσει κατάλληλα προσαρμοσμένη μονάδα επέμβασης για κάθε είδους καταστροφή εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την αποστολή της στον τόπο της καταστροφής, οπουδήποτε ανά την υφήλιο εντός δώδεκα ωρών (Κακαλιάγκου 2010).

Κάθε χώρα εντός ή εκτός της Ε.Ε που πλήττεται από μια μεγάλη καταστροφή μπορεί να ενεργοποιήσει τον Μηχανισμό μέσω του Κέντρου, που λειτουργεί ως σύνδεσμος επικοινωνίας μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στο Μηχανισμό, την πληγείσα χώρα και τους εμπειρογνώμονες που αποστέλλονται στον τόπο καταστροφής. Το Κέντρο, επίσης παρέχει έγκυρες πληροφορίες για την πραγματική κατάσταση στον τόπο της καταστροφής. Ακόμη βοηθάει στο συντονισμό συνδυάζοντας τις απαιτήσεις της πληγείσας χώρας με τις προσφορές των Κ-Μ για βοήθεια. (Κακαλιάγκου 2010). Κατά τη διάρκεια εκτάκτων αναγκών, ο ρόλος του Κέντρου είναι τριπλός:

- Αποτελεί μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στην πληγείσα χώρα και στις χώρες που συμμετέχουν στον Μηχανισμό καθώς και μέσο ανταλλαγής πληροφοριών για την ζητούμενη βοήθεια σε σχέση με τα υπάρχοντα και διαθέσιμα μέσα παροχής βοήθειας. Έτσι μειώνονται τα διοικητικά βάρη που προκύπτουν από την επικοινωνία της πληγείσας χώρας με τα 31 συμμετέχοντα στον Μηχανισμό κράτη. Ακόμη, παρέχεται η δυνατότητα σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν τους διαθέσιμους πόρους και την βοήθεια που προσφέρεται ανά πάσα στιγμή.
- Το Κέντρο, εκδίδει πληροφορίες στα συμμετέχοντα κράτη καθώς και σε όλους τους ενδιαφερόμενους, σχετικά με την Π.Π και κυρίως τις φάσεις ετοιμότητας και αντιμετώπισης. Επιπρόσθετα, ενημερώνει για τις τελευταίες εξελίξεις σε έκτακτες

ανάγκες και για τις παρεμβάσεις του Ε.Μ.Π.Π. Επιπλέον εκδίδει καθημερινά δελτίο έγκαιρης προειδοποίησης για καταστροφές στο MIC Daily.

- Υποστηρίζει τον συντονισμό της προσφερόμενης και ζητούμενης βοήθειας. Επιπλέον, βοηθάει στον εντοπισμό τυχών κενών και ελλείψεων στη βοήθεια και αναζητεί λύσεις για εξεύρεση βοήθειας διευκολύνοντας την ομαδοποίηση των κοινών προσφερόμενων πόρων όπου είναι δυνατόν. Τέλος, συντονίζει εμπειρογνώμονες και ομάδες παροχής βοήθειας που αποστέλλονται στον τόπο της καταστροφής για όσο τον δυνατό καλύτερο συντονισμό στο μέρος που έχει υποστεί την καταστροφή (Europa e.u¹¹).

Εικόνα 6: Επεμβάσεις του MIC εντός κι εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά το 2002
Πηγή: Barnier 2006

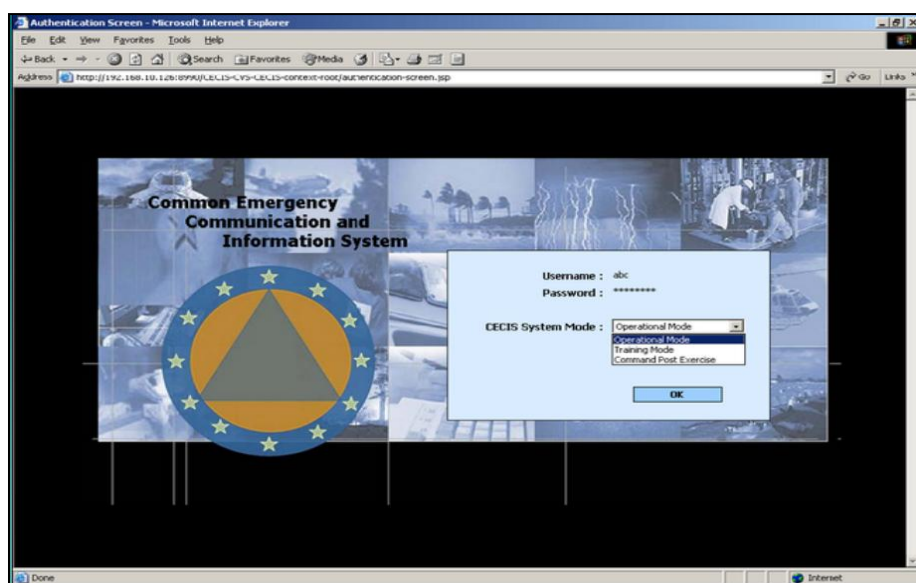
¹¹ Europa e.u, εύρεση στο: http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/mic_en.htm

2.3.2 Το Κοινό Σύστημα Επείγουσας Επικοινωνίας και Πληροφόρησης-CECIS

Το Κοινό Σύστημα Επικοινωνίας και Πληροφοριών Έκτακτης Ανάγκης (Common Emergency Communication and Information System), είναι μια πολύγλωσση εφαρμογή διαδικτύου που έχει ως σκοπό να διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ του MIC με τις εθνικές αρχές, καθιστώντας την αντιμετώπιση των καταστροφών ταχύτερη και πιο αποτελεσματική. Κατά συνέπεια, αποσκοπεί στην καλύτερη προστασία των πολιτών από φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους.

Σχεδιάστηκε ώστε να παρέχει προειδοποίηση με σκοπό την διευκόλυνση της επικοινωνίας σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών μεταξύ των Εθνικών Αρχών Π.Π και Θαλάσσιας Ρύπανσης των χωρών που συμμετέχουν στο Μηχανισμό, έτσι ώστε η απόκριση στις επείγουσες ανάγκες να είναι πιο γρήγορη και αποτελεσματική.

Το σύστημα αυτό δίνει τη δυνατότητα αποστολής και λήψης πληροφοριών ετοιμότητας για την παροχή βοήθειας, καθώς και για την εξέλιξη μιας έκτακτης ανάγκης. Έτσι, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειρίας, βελτιώνεται τόσο η πρόληψη μιας πιθανής καταστροφής, όσο και η προετοιμασία και η αντιμετώπιση. Τηρείται η βάση δεδομένων των μέσων που μπορούν να παρασχεθούν, γίνεται η διαχείριση αιτημάτων για παροχή βοήθειας και γενικότερα, διακινούνται πληροφορίες για όλες τις δράσεις Π.Π (Europa e.u¹²).

Εικόνα 7: Πλατφόρμα CECIS
Μασούρα, 2009

¹² Europa e.u, εύρεση στο: http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/cecis_en.htm

2.3.3 Οι Μονάδες Πολιτικής Προστασίας

Η ιδέα της δημιουργίας Μονάδων Πολιτικής Προστασίας για την ενίσχυση της αντιμετώπισης φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών ξεκίνησε από τα Κ-Μ μετά το τέλος του τσουνάμι το Δεκέμβριο 2004 στη Νοτιοανατολική Ασία. Έτσι, τον Ιούνιο του 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τη γενική ιδέα, ζητώντας από την Ε.Ε τη δημιουργία δυνατότητας ταχείας αντίδρασης με βάση τις Μ.Π.Π των Κ-Μ της.

Κατά συνέπεια, η απόφαση του Συμβουλίου (2007/779/ΕΚ) για τη θέσπιση Ε.Μ.Π.Π, τονίζει τη σημασία της ανάπτυξης μιας ευρωπαϊκής ικανότητας ταχείας επέμβασης βασιζόμενη στις Μ.Π.Π των Κ-Μ. Η απόφαση του Συμβουλίου καθορίζει τις Μ.Π.Π και προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να προσδιορίσουν τις μονάδες τους εντός έξι μηνών από την έγκριση του αναθεωρημένου Ε.Μ.Π.Π, δηλαδή έως τις 16 Μαΐου 2008 (Κακαλιάγκου 2010).

Με βάση την νέα απόφαση για τον Ε.Μ.Π.Π, αναθεωρούνται οι βάσεις δεδομένων του Ε.Μ.Π.Π σε ομάδες επέμβασης και καθιερώνονται οι Μονάδες Πολιτικής Προστασίας. Ως Μ.Π.Π ορίζεται: «αυτάρκης και αυτόνομη οργάνωση ικανοτήτων των Κ-Μ ή κινητή επιχειρησιακή ομάδα των Κ-Μ σύμφωνα με προκαθορισμένα καθήκοντα και ανάγκες, που αποτελείται από συνδυασμό ανθρώπινων και υλικών πόρων και προσδιορίζεται βάσει της ικανότητας επέμβασης ή του καθήκοντος (των καθηκόντων) που δύναται να αναλάβει» (Άρθρο 3 παρ. 5 της αρ. 2007/779/Ε.Κ). Συνοπτικά, μπορεί να ειπωθεί ότι μια Μονάδα είναι μια ομάδα επέμβασης με προκαθορισμένες ελάχιστες προδιαγραφές σε προσωπικό και μέσα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη συνεργάστηκαν στενά για να αναπτύξουν τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόσουν οι Μ.Π.Π. Οι κατηγορίες των Μ.Π.Π ορίζονται βάσει της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2008/73/ΕΚ, Ευρατόμ) που αφορά στους κανόνες εφαρμογής της απόφασης για τον Μηχανισμό. Στην απόφαση αναφέρονται λεπτομερώς τα χαρακτηριστικά και οι απαιτήσεις των Μ.Π.Π και των Ομάδων Τεχνικής Υποστήριξης. Βάσει αυτής της απόφασης οι χώρες που συμμετέχουν στον Μηχανισμό ορίζουν, εκτός από Ομάδες Τεχνικής Υποστήριξης, Μ.Π.Π στα πεδία που φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΕΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
Αντλίες υψηλής δυναμικότητας
Καθαρισμός νερού
Έρευνα και διάσωση σε αστικό περιβάλλον υπό περιστάσεις μέτριας σοβαρότητας
Έρευνα και διάσωση σε αστικό περιβάλλον υπό εξαιρετικά δυσχερείς περιστάσεις
Εναέρια μονάδα αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών με ελικόπτερα
Εναέρια μονάδα αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών με αεροπλάνα
Προωθημένο κινητό ιατρείο
Προωθημένο κινητό ιατρείο με ικανότητα χειρουργικών επεμβάσεων
Κινητό νοσοκομείο
Ιατρική εναέρια απομάκρυνση/εκκένωση θυμάτων καταστροφών
Προσωρινό κατάλυμα έκτακτης ανάγκης
Ανίχνευση και δειγματοληψία χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών ουσιών (XBΠΠ)
Έρευνα και διάσωση σε συνθήκες χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών ουσιών (XBΠΠ)

Πίνακας 9: Πεδία Συμμετοχής Μονάδων Πολιτικής Προστασίας
Πηγή: Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας¹³

¹³ Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας: Μονάδες Πολιτικής Προστασίας εύρεση στο:
<http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/units/primary+menu/organismoι/EE/USEFULL+UNITS.csp>

2.3.4 Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Του Μηχανισμού

Στα πλαίσια του Ε.Μ.Π.Π, εκτελείται εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που έχει ως στόχο την βελτίωση του συντονισμού της προσφερόμενης βοήθειας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, με την αύξηση της συμβατότητας και της συμπληρωματικότητας μεταξύ των ομάδων επέμβασης των χωρών στο πεδίο. Γίνεται λοιπόν κατανοητό, πως το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι ένα βασικό και απόλυτα ουσιαστικό μέρος του Ε.Μ.Π.Π. Είναι ζωτικής σημασίας για την προετοιμασία όσων λαμβάνουν μέρος σε διεθνείς επεμβάσεις βοήθειας τόσο εντός, όσο και εκτός της Ε.Ε. Παρέχει μια εξαιρετική πλατφόρμα για την ανταλλαγή εμπειριών και τη δικτύωση μεταξύ των συμμετεχόντων φορέων από κάθε χώρα.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει εκπαιδευτικά σεμινάρια, κοινές ασκήσεις προσομοίωσης και πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειρογνομόνων, όπου ειδικοί μπορούν να μάθουν σχετικά με τις ευθύνες που υπάρχουν στο πλαίσιο διαφορετικών εθνικών συστημάτων. Το εν λόγω πρόγραμμα ξεκίνησε για πρώτη φορά το 2004 και από τότε έχει εξελιχθεί σημαντικά. Σήμερα περιλαμβάνει μια σειρά 12 σεμιναρίων-μαθημάτων που ανταποκρίνονται σε κάθε είδους σενάριο έκτακτης ανάγκης. Στα μαθήματα αυτά, συνδυάζεται η θεωρία με την πρακτική. Ακόμη παρέχονται διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές και πρότυπα διαδικασιών λειτουργίας. Οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να εξασκήσουν τις ικανότητές τους σε ένα ρεαλιστικό περιβάλλον σε ένα ευρύτερο διεθνές πλαίσιο εργασίας.

Κάθε χώρα συμμετέχει στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με αριθμό μαθητών αναλογικά με το πλήθος των ομάδων και το πλήθος των εμπειρογνομόνων που εν δυνάμει μπορεί να συνεισφέρει σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών μέσω του Ε.Μ.Π.Π (Κακαλιάγκου 2010). Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Ε.Μ.Π.Π χρηματοδοτείται για την περίοδο 2007-2013 από το Νέο Χρηματοδοτικό Μέσο (The European civil protection training programme¹⁴).

¹⁴ The European civil protection training programme, εύρεση στο:
http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/prote/pdfdocs/Training%20brochure.pdf

Εικόνα 8: Πρόγραμμα εκπαίδευσης Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας
 Πηγή: The European civil protection training programme

Εικόνα 9: Πρόγραμμα εκπαίδευσης Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας
 Πηγή: The European civil protection training programme

2.3.5 Το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Εμπειρογνομώνων

Άλλο ένα σημαντικό πρόγραμμα που αποτελεί κομμάτι του Ε.Μ.Π.Π, είναι αυτό της ανταλλαγής εμπειρογνομώνων. Το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για να συμπληρώσει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και είναι απόλυτα προσαρμοσμένο στις ανάγκες των παρεμβάσεων στο πλαίσιο του Ε.Μ.Π.Π. Βασίζεται στην αμοιβαία ανταλλαγή εμπειρογνομώνων μεταξύ φορέων Π.Π των συμμετεχουσών χωρών. Δίνει πολυάριθμες ευκαιρίες για ανταλλαγή εμπειριών, επεκτείνοντας τις γνώσεις και τις επιχειρησιακές ικανότητες των εμπειρογνομώνων. Επιπρόσθετα, συμβάλλει στην ενίσχυση των διεθνών σχέσεων.

Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η περαιτέρω ανάπτυξη του Ε.Μ.Π.Π, η λειτουργία του καθίσταται ακόμη πιο αποτελεσματική και οι επεμβάσεις των αρμόδιων φορέων στέφονται με μεγαλύτερα ποσοστά επιτυχίας. Το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Εμπειρογνομώνων, χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σε κάθε συμμετέχουσα χώρα υπάρχει ένας Εθνικός Συντονιστής, του οποίου οι αρμοδιότητες είναι η έγκριση και η αξιολόγηση των συμμετοχών. Η Γ.Γ.Π.Π έχει το συντονιστικό ρόλο στο πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειρογνομώνων για την Ελλάδα (EU EXCHANGE OF EXPERTS in civil protection¹⁵).

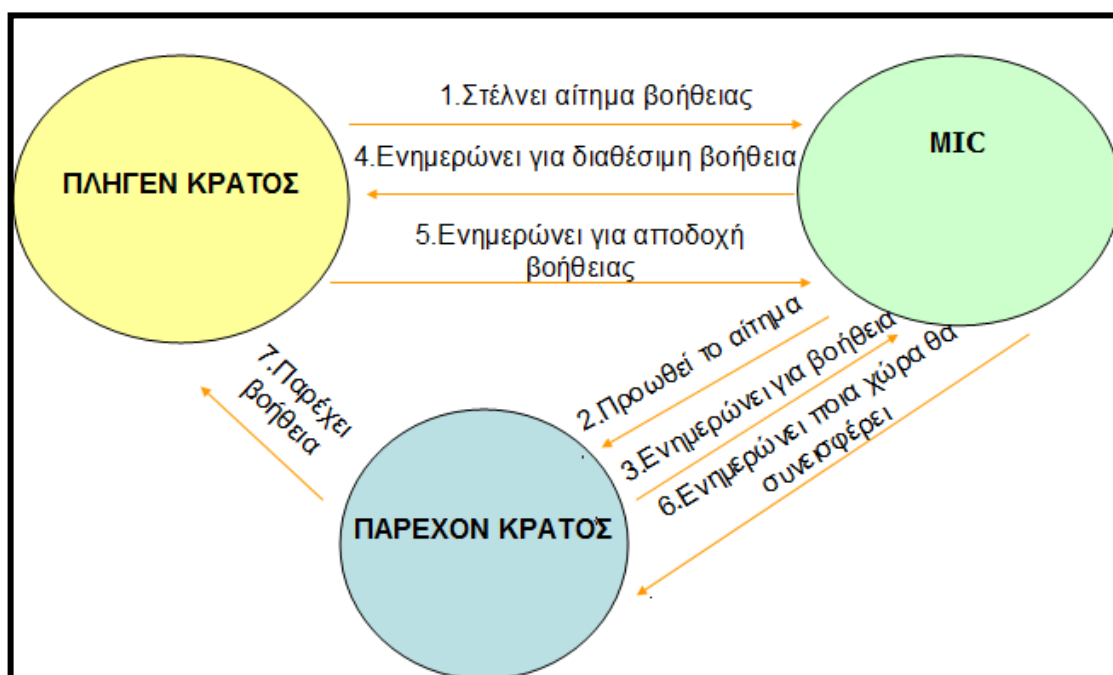
¹⁵ EU EXCHANGE OF EXPERTS in civil protection, εύρεση στο: <http://www.exchangeofexperts.eu/>

2.3.6 Ενεργοποίηση Του Μηχανισμού

Εντός της Ε.Ε

Εντός της Ε.Ε, ο Ε.Μ.Π.Π μπορεί να ενεργοποιηθεί μέσω του MIC από κάθε συμμετέχον κράτος που χρειάζεται άμεση διεθνή βοήθεια μετά από μια μεγάλη καταστροφή. Ένα κράτος ζητά συνήθως διεθνή βοήθεια, όταν οι επιπτώσεις της καταστροφής δεν μπορούν να καλυφθούν από τους πόρους Π.Π του.

Το πληγέν κράτος στέλνει ένα επίσημο αίτημα για βοήθεια στο MIC. Μόλις το MIC λάβει το αίτημα για βοήθεια, το διοχετεύει στα εθνικά σημεία επαφής, που αντιπροσωπεύουν τις αρχές Π.Π των συμμετεχόντων κρατών και τα οποία λειτουργούν σε 24ωρη βάση. Τα σημεία αυτά επεξεργάζονται το αίτημα, ελέγχουν και αξιολογούν τους διαθέσιμους πόρους τους και τα μέσα που έχουν και στη συνέχεια ενημερώνουν το MIC σχετικά με το αν είναι σε θέση να παρέχουν βοήθεια και ποια θα είναι αυτή. Κατόπιν, το MIC συγκεντρώνει και επεξεργάζεται τις προσφορές των κρατών σε σχέση με τις ανάγκες της πληγείσας χώρας και ενημερώνει την χώρα για την διαθέσιμη βοήθεια. Η χώρα ενημερώνει το MIC ποια βοήθεια αποδέχεται και εν συνεχεία το MIC ενημερώνει τις χώρες που θα συνεισφέρουν. Μετά από αυτά, ακολουθεί ο συντονισμός της αποστολής της βοήθειας στην πληγείσα χώρα.

Εικόνα 10: Διαδικασία ενεργοποίησης του Μηχανισμού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Εκτός της Ε.Ε

Δεδομένου ότι η χρήση του Ε.Μ.Π.Π δεν περιορίζεται μόνο σε παρεμβάσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οποιαδήποτε τρίτη χώρα που πλήττεται από μια καταστροφή μπορεί να κάνει επίσης έκκληση για βοήθεια μέσω του MIC. Όμως, οι διαδικασίες που ακολουθούνται μετά από επίσημο αίτημα για βοήθεια από μια τρίτη χώρα, είναι διαφορετικές από αυτές που προαναφέρθηκαν. Έτσι, σε τέτοιες περιπτώσεις, η Επιτροπή διαβουλευεται με την Προεδρία του Συμβουλίου, έτσι ώστε να καθορίσει την πορεία δράσης που πρέπει να λάβει ο Ε.Μ.Π.Π. Για παράδειγμα, εάν η κατάσταση έκτακτης ανάγκης λαμβάνει χώρα σε μια περιοχή που πλήττεται από συγκρούσεις ή εμφύλια διαμάχη, το Συμβούλιο μέσω της Προεδρίας πρέπει να ανακοινώσει ότι η περίπτωση εμπίπτει στα πλαίσια της Διαχείρισης Κρίσεων όπως προβλέπεται από το Κεφάλαιο 5 της Συνθήκης της Ε.Ε. Στην περίπτωση αυτή, το Συμβούλιο παίζει τον πρωταγωνιστικό ρόλο στο συντονισμό της απόκρισης της Ε.Ε. Αν όμως δεν υπάρχει θέμα Διαχείρισης Κρίσεων, τότε το MIC ακολουθεί τους κανόνες λειτουργίας του.

Αποστολή Βοήθειας

Ο συντονισμός για την αποστολή βοήθειας, μπορεί να γίνει είτε απευθείας μεταξύ της πληγείσας χώρας και των χωρών που προσφέρουν βοήθεια, είτε μπορεί να ζητηθεί από το MIC να διευκολύνει τις ενέργειες αυτές. Η χώρα υποδοχής είναι η υπεύθυνη για τον συντονισμό των ομάδων επέμβασης που καταφθάνουν στο πεδίο καταστροφής. Η χώρα υποδοχής έχει επίσης το δικαίωμα να σταματήσει ανά πάσα στιγμή τις ενέργειες των ομάδων επέμβασης. Αυτές οι ομάδες υπόκεινται στο εθνικό δίκαιο της χώρας υποδοχής και έχουν την υποχρέωση να λειτουργούν σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την εργασία τους.

Για να διευκολύνεται η τεχνική του συντονισμού της ευρωπαϊκής βοήθειας Π.Π μια μικρή ομάδα εμπειρογνομόνων μπορεί να μεταβεί στη πληγείσα χώρα. Αυτή η ομάδα θα εξασφαλίζει την αποτελεσματική σύνδεση με τις τοπικές αρχές και κάθε άλλο σχετικό φορέα ούτως ώστε να ενσωματωθεί η ευρωπαϊκή βοήθεια Π.Π στη συνολική προσπάθεια παροχής βοήθειας και να διευκολυνθούν οι εργασίες των ευρωπαϊκών ομάδων στο έδαφος. Επιπλέον, παρακολουθώντας την κατάσταση έκτακτης ανάγκης και αξιολογώντας την κατάσταση, μπορούν να κρατούν το MIC ενήμερο.

Οι παρεμβάσεις Ε.Μ.Π.Π σε τρίτες χώρες, ιδιαίτερα στον αναπτυσσόμενο κόσμο, συνήθως διεξάγονται σε στενή συνεργασία με άλλους φορείς, όπως το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Συντονισμό των Ανθρωπιστικών Υποθέσεων (ΟCHA), η Υπηρεσία Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Επιτροπής (ECHO) και ο Ερυθρός Σταυρός, όταν αυτά είναι παρόντα στο έδαφος (Κακαλιάγκου 2010).

Σύμφωνα με τους κανόνες εφαρμογής του Ε.Μ.Π.Π, το κράτος που ζήτησε τη συνδρομή αναλαμβάνει τα έξοδα της βοήθειας που παρέχουν τα συμμετέχοντα κράτη. Ωστόσο, το συμμετέχον κράτος που παρέχει βοήθεια δύναται, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη φύση του συμβάντος και την έκταση των ζημιών, να προσφέρει τη βοήθειά του εξ ολοκλήρου ή εν μέρει δωρεάν. Στην πράξη, η πλειονότητα των συμμετεχόντων κρατών προσφέρει βοήθεια χωρίς χρέωση, ως χειρονομία αλληλεγγύης. Από το 2007, μέχρι το 50% των εξόδων μεταφοράς της βοήθειας μπορούν να συγχρηματοδοτηθούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού μέσου Π.Π (Κακαλιάγκου 2010).

2.4 Το Νέο Χρηματοδοτικό Μέσο για την Πολιτική Προστασία

Το Νέο Χρηματοδοτικό Μέσο για την Πολιτική Προστασία ψηφίστηκε το Μάρτιο του 2007 (Απόφαση του Συμβουλίου της 5ης Μαρτίου 2007 για τη θέσπιση χρηματοδοτικού μέσου Π.Π, 2007/162/EK) και σ' αυτό κυρίως στηρίζονται οι δράσεις της Επιτροπής για την περίοδο 2007-2013 την οποία αυτό καλύπτει. Αποσκοπεί κυρίως στην εξασφάλιση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης προς χώρες που έχουν πληγεί από μείζονες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης όπως φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, τρομοκρατικές ενέργειες, τεχνολογικά, ραδιολογικά και περιβαλλοντικά ατυχήματα, συμπληρώνοντας τις προσπάθειες των Κ-Μ για την προστασία των ανθρώπων, του περιβάλλοντος και της περιουσίας, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επίσης διευκολύνει την παροχή συνδρομής με την κινητοποίηση των μέσων επέμβασης των Κ-Μ, καθώς και αποσκοπεί στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας της αντιμετώπισης μειζόνων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Επιλέξιμες για χρηματοδοτική δράση στα πλαίσια του μέσου είναι πολλές δράσεις στον τομέα της πρόληψης και της ετοιμότητας, της αντίδρασης δυνάμει του Ε.Μ.Π.Π της Ε.Ε. Αυτό σημαίνει ότι το νέο χρηματοδοτικό μέσο Π.Π καλύπτει τις οικονομικές πλευρές των δράσεων ετοιμότητας και απόκρισης του Ε.Μ.Π.Π. Στον τομέα της απόκρισης καλύπτει τις ανάγκες του κέντρου πληροφόρησης και παρακολούθησης- MIC για την υλοποίηση των επιχειρησιακών του λειτουργιών, ενώ στον τομέα της ετοιμότητας καλύπτει δράσεις όπως η εκπαίδευση, οι ασκήσεις και οι ανταλλαγές ειδικών.

Εκτός όμως από τις δράσεις αυτές, το νέο χρηματοδοτικό μέσο για την περίοδο 2007-2013 χρηματοδοτεί κι ένα άλλο φάσμα δράσεων που σχετίζονται με την πρόληψη και την ετοιμότητα και οι οποίες προηγουμένως εντάσσονταν στο Πρόγραμμα Δράσης. Το νέο χρηματοδοτικό μέσο ενοποιεί την χρηματοοικονομική κάλυψη της λειτουργίας του Κοινοτικού Μηχανισμού Π.Π και των δράσεων που εντάσσονταν προηγουμένως στο Πρόγραμμα Δράσεων.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 4 της απόφασης 2007/162/EK επιλέξιμες για χρηματοδοτική στήριξη είναι οι ακόλουθες δράσεις:

ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ:

- Μελέτες, έρευνες, μοντελοποίηση και κατάρτιση σεναρίων με σκοπό τη διευκόλυνση της ανταλλαγής γνώσεων, βέλτιστων πρακτικών και πληροφοριών και την ενίσχυση της πρόληψης, της ετοιμότητας και της αποτελεσματικής αντίδρασης.
- Εκπαίδευση, ασκήσεις, εργαστήρια, ανταλλαγή προσωπικού και εμπειρογνομόνων, δημιουργία δικτύων, σχέδια επίδειξης και μεταφορά τεχνολογίας που ενισχύουν την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αποτελεσματική αντίδραση.
- Ενημέρωση του κοινού, εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση και συναφείς δράσεις διάδοσης που αποβλέπουν στην ελαχιστοποίηση των συνεπειών των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για τους πολίτες της Ε.Ε ώστε να προστατεύσουν εαυτούς πιο αποτελεσματικά.
- Διατήρηση των λειτουργιών του Κέντρου Παρακολούθησης και Πληροφόρησης του Ε.Μ.Π.Π (MIC) που διευκολύνουν την ταχεία αντίδραση σε περίπτωση μείζονος κατάστασης έκτακτης ανάγκης
- Δράσεις επικοινωνίας και μέτρα για την αποτελεσματικότερη προβολή της ευρωπαϊκής αντίδρασης.
- Συμβολή στην ανάπτυξη συστημάτων ανίχνευσης και έγκαιρης προειδοποίησης για καταστροφές, οι οποίες μπορούν να πλήξουν το έδαφος των Κ-Μ, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ταχεία αντίδραση των Κ-Μ και της Κοινότητας, καθώς και στην ίδρυση των συστημάτων αυτών μέσω μελετών και αξιολογήσεων της αναγκαιότητας και σκοπιμότητας τους, μέσω δράσεων για την προώθηση των διασυνδέσεων τους και της σύνδεσής τους με το MIC και το σύστημα CECIS. Τα συστήματα αυτά θα λαμβάνουν υπόψη και θα αξιοποιούν τις υπάρχουσες πληροφορίες και τις πηγές παρακολούθησης ή ανίχνευσης.
- Θέσπιση και συντήρηση ασφαλούς κοινού συστήματος επικοινωνίας και πληροφόρησης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (CECIS) και εργαλείων που καθιστούν δυνατή την επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του MIC και των σημείων επαφής των Κ-Μ και άλλων συμμετεχόντων στα πλαίσια του μηχανισμού.
- Δραστηριότητες παρακολούθησης, εκτίμησης και αξιολόγησης.

- Θέσπιση προγράμματος συναγωγής διδαγμάτων από τις επεμβάσεις και τις ασκήσεις στα πλαίσια του Ε.Μ.Π.Π.

ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ:

- Αποστολή εμπειρογνομόνων αξιολόγησης και συντονισμού καθώς και σχετικού υλικού υποστήριξης, ιδίως επικοινωνιακών εργαλείων, προκειμένου να διευκολυνθεί η παροχή βοήθειας και η συνεργασία με άλλους φορείς που έχουν δραστηριοποιηθεί.
- Υποστήριξη των Κ-Μ για την απόκτηση πρόσβασης σε εξοπλισμό και μεταφορικά μέσα.

i) Με την παροχή και την ανταλλαγή πληροφοριών για εξοπλισμό και μεταφορικά μέσα τα οποία μπορούν να διατεθούν από τα κράτη μέλη, προκειμένου να διευκολυνθούν η συγκέντρωση του εν λόγω εξοπλισμού ή των εν λόγω μέσων.

ii) Με την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη για να εντοπίσουν τα μεταφορικά μέσα τα οποία μπορούν να διατεθούν από άλλες πηγές, συμπεριλαμβανομένης της εμπορικής αγοράς και με τη διευκόλυνση της πρόσβασής του σε αυτά.

iii) Με την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη για να εντοπίσουν τον εξοπλισμό ο οποίος μπορεί να διατεθεί από άλλες πηγές, συμπεριλαμβανομένης της εμπορικής αγοράς.

- Συμπλήρωση των μεταφορικών μέσων που παρέχονται από τα κράτη μέλη με τη χρηματοδότηση πρόσθετων μεταφορικών μέσων που απαιτούνται για την εξασφάλιση ταχείας αντίδρασης σε μείζονες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Οι δράσεις αυτές είναι επιλέξιμες για χρηματοδοτική στήριξη δυνάμει του παρόντος μέσου μόνο αν πληρούνται τα ακόλουθα κριτήρια:

i) Τα πρόσθετα μεταφορικά μέσα είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της επέμβασης Π.Π στα πλαίσια του Ε.Μ.Π.Π.

ii) Έχουν εξαντληθεί όλες οι άλλες δυνατότητες εξεύρεσης μεταφορικών μέσων δυνάμει του Ε.Μ.Π.Π.

iii) Η προς μεταφορά βοήθεια:

- Έχει προσφερθεί και γίνει δεκτή από αιτούσα χώρα δυνάμει του Ε.Μ.Π.Π.

- Είναι απαραίτητη προκειμένου να αντιμετωπισθούν ζωτικές ανάγκες που προέκυψαν λόγω της κατάστασης έκτακτης ανάγκης.
- Συμπληρώνει τη βοήθεια που παρέχεται από τα κράτη μέλη.
- Συμπληρώνει, για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σε τρίτες χώρες, τη συνολική ανθρωπιστική επέμβαση της Κοινότητας, όπου υπάρχει.

Η χρηματοδοτική στήριξη από το Μέσο είναι δυνατόν να λαμβάνει την μορφή επιδοτήσεων ή συμβάσεων δημόσιων προμηθειών. Για τις δράσεις που χρηματοδοτούνται από αυτό δεν μπορεί να λαμβάνεται συνδρομή και από άλλα κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα.

2.5 Το Ταμείο Αλληλεγγύης

Το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Τ.Α.Ε.Ε) δημιουργήθηκε για την αντιμετώπιση μεγάλων φυσικών καταστροφών και την εκδήλωση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης στις πληγείσες περιοχές της Ευρώπης. Ιδρύθηκε με τον Κανονισμό 2012/2002 του Συμβουλίου στις 11 Νοεμβρίου 2002, μετά τις σοβαρές πλημμύρες που έπληξαν την Κεντρική Ευρώπη εκείνο το καλοκαίρι. Έκτοτε, έχει χρησιμοποιηθεί σε 47 περιπτώσεις για την αντιμετώπιση καταστροφών, όπως πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, σεισμοί, καταιγίδες και ξηρασίες. Μέχρι σήμερα έχει παρασχεθεί βοήθεια πάνω από 2,4 δισ. ευρώ σε 23 διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες.

Πιο συγκεκριμένα, το Τ.Α.Ε.Ε, χορηγεί οικονομική βοήθεια τόσο στα κράτη μέλη της Ε.Ε, όσο και σε χώρες που έχουν ξεκινήσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις σε περιπτώσεις μείζονος φυσικής καταστροφής, δηλαδή αν οι συνολικές ζημιές που προκλήθηκαν από την καταστροφή ξεπερνούν τα 3 δισ. ευρώ σε τιμές του 2002 ή το 0,6% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος της πληγείσας χώρας. Ωστόσο, ενίσχυση μπορεί να λάβει και γειτονικό κράτος μέλος ή υποψήφια για προσχώρηση χώρα που πλήττεται από την ίδια καταστροφή με τη δικαιούχο χώρα η οποία θεωρείται ότι έχει πληγεί από μείζονα καταστροφή, ακόμη και αν το μέγεθος των ζημιών δεν φθάνει το κατώτατο όριο.

Κατ'εξάιρεση και εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις, το Τ.Α.Ε.Ε μπορεί να παρέμβει και σε περίπτωση έκτακτης καταστροφής σε μια περιοχή όταν η καταστροφή αυτή επηρεάζει την πλειονότητα του πληθυσμού της και έχει σοβαρές μακροχρόνιες επιπτώσεις στην οικονομική της σταθερότητα και στις συνθήκες διαβίωσης. Η ύπαρξη των απαραίτητων προϋποθέσεων πρέπει να αξιολογείται με αυστηρότητα. Μέχρι σήμερα έχουν εγκριθεί λιγότερες από το ένα τρίτο των αιτήσεων που υποβλήθηκαν για αυτή την κατηγορία εξαιρετικών περιπτώσεων.

Το ανώτατο ποσό των ενισχύσεων που μπορεί να χορηγήσει ετησίως το Τ.Α.Ε.Ε είναι 1 δισ. ευρώ, το οποίο προέρχεται από πόρους πέραν του κανονικού προϋπολογισμού της Ε.Ε. Οι επιμέρους ενισχύσεις που προτείνονται από την Επιτροπή πρέπει να εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Την 1η Οκτωβρίου κάθε έτους, πρέπει να παραμένει διαθέσιμο τουλάχιστον το ένα τέταρτο του ετήσιου ποσού, προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες που ενδεχομένως προκύψουν μέχρι το τέλος του έτους. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και εφόσον οι εναπομείναντες διαθέσιμοι πόροι για το υπόλοιπο του έτους δεν επαρκούν,

η διαφορά μπορεί να χρηματοδοτηθεί από τον προϋπολογισμό του επόμενου έτους. Ωστόσο, το μέγιστο ποσό που διατίθεται ετησίως για έκτατες περιφερειακές καταστροφές περιορίζεται στο 7,5% του ετήσιου προϋπολογισμού του Τ.Α.Ε.Ε (75 εκατομμύρια). Το Τ.Α.Ε.Ε συμπληρώνει τις κρατικές δαπάνες των Κ-Μ για τις ακόλουθες δράσεις έκτακτης ανάγκης:

ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΜΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
Άμεση αποκατάσταση της λειτουργίας υποδομών και εξοπλισμού στους τομείς της ενέργειας, της ύδρευσης, της αποχέτευσης, των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών, της υγείας και της εκπαίδευσης.
Παροχή προσωρινής στέγασης και υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης για την κάλυψη των άμεσων αναγκών του πληθυσμού.
Άμεση διασφάλιση των υποδομών πρόληψης και λήψη μέτρων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.
Καθαρισμός των περιοχών που επλήγησαν από καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των φυσικών ζωνών.

Πίνακας 10: Δράσεις έκτακτης ανάγκης με συμμετοχή του Ταμείου Αλληλεγγύης

Πηγή: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_el.cfm#6

Όπως γίνεται κατανοητό, το Τ.Α.Ε.Ε δεν σχεδιάστηκε για να καλύπτει όλες τις δαπάνες που συνεπάγεται μια φυσική καταστροφή. Το Τ.Α.Ε.Ε περιορίζεται καταρχήν στη χρηματοδότηση μη ασφαλίσιμων ζημιών και δεν παρέχει αποζημίωση για τις προσωπικές απώλειες. Επίσης, μακροπρόθεσμα μέτρα –αποκατάστασης, οικονομικής ανασυγκρότησης και πρόληψης– δεν είναι επιλέξιμα για βοήθεια από το Τ.Α.Ε.Ε. Μπορούν όμως να χρηματοδοτηθούν από άλλα μέσα, όπως τα Διαρθρωτικά Ταμεία¹⁶ και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης¹⁷.

¹⁶ Έχουν συσταθεί τέσσερα είδη Διαρθρωτικών Ταμείων κατά τη διάρκεια της ολοκλήρωσης του ευρωπαϊκού οικοδομήματος: Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) που συμβάλλει κυρίως στην ενίσχυση των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, αυτών που ευρίσκονται σε στάδιο οικονομικού αναπροσανατολισμού και αυτών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσχέρειες, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) που παρεμβαίνει κυρίως στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) τμήμα "προσανατολισμού" που συμβάλλει στην ανάπτυξη και τη διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα των δομών παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών και δασικών προϊόντων και το χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού της αλιείας (ΧΜΠΑ) που στηρίζει τις διαρθρωτικές εξελίξεις στον τομέα της αλιείας.

¹⁷ Συστάθηκε την 1η Ιανουαρίου 2007 με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1698/2005 και πρόκειται για ένα ενιαίο μέσο χρηματοδότησης της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη με τη χρήση του οποίου θα βελτιωθούν η ανταγωνιστικότητα της γεωργίας και της δασοκομίας, το περιβάλλον και η διαχείριση της υπαίθρου, η ποιότητα

Εάν κάποιο κράτος επιθυμεί να αιτηθεί βοήθεια από το Τ.Α.Ε.Ε, πρέπει, το συντομότερο δυνατόν και το αργότερο μέσα σε δέκα εβδομάδες αφότου προκλήθηκε η πρώτη ζημιά από την καταστροφή, να υποβάλει αίτηση, για ενίσχυση από το Τ.Α.Ε.Ε, στην Επιτροπή, παρέχοντας τις περισσότερες δυνατές πληροφορίες σχετικά με τις προκληθείσες ζημιές και τις επιπτώσεις τους στον πληθυσμό και την οικονομία. Προβαίνει επίσης σε εκτίμηση του κόστους των προβλεπόμενων παρεμβάσεων και υποδεικνύει τις τυχόν άλλες εθνικές, ευρωπαϊκές ή/και διεθνείς πηγές χρηματοδότησης.

Με βάση τα στοιχεία αυτά που παρέχει το πληγέν κράτος, η Επιτροπή αποφασίζει αν η κινητοποίηση του Τ.Α.Ε.Ε μπορεί να προταθεί στην αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο) που εγκρίνει τις αντίστοιχες πιστώσεις κατά περίπτωση. Αφότου οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες από τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, η Επιτροπή συνάπτει σύμφωνο εκτέλεσης με το κράτος δικαιούχο και καταβάλλει την επιχορήγηση αμέσως και σε μία μόνο δόση. Αν η τελική εκτίμηση των ζημιών είναι αισθητά χαμηλότερη από τις πρώτες προβλέψεις στις οποίες βάσιζαν τα κράτη την αίτηση επιχορήγησης, η Επιτροπή ζητεί την επιστροφή αντίστοιχου ποσού.

Το δικαιούχο κράτος είναι υπεύθυνο για την εκτέλεση της επιχορήγησης και, ανάλογα με την περίπτωση, για το συντονισμό με άλλες ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις προκειμένου να διασφαλιστεί η συμπληρωματικότητά τους. Αντίθετα, δεν προβλέπεται δυνατότητα διπλής χρηματοδότησης των ενεργειών που χρηματοδοτούνται από το Τ.Α.Ε.Ε διαμέσου των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Το ποσό της επιχορήγησης χρησιμοποιείται εντός ενός έτους από την ημερομηνία καταβολής του. Το δικαιούχο κράτος οφείλει να επιστρέψει το μέρος της επιχορήγησης που ενδεχομένως δεν έχει χρησιμοποιηθεί. Έξι μήνες μετά την εκπνοή της προθεσμίας αυτής, υποβάλλει έκθεση εκτέλεσης στην Επιτροπή. Στο έγγραφο αυτό αναφέρονται αναλυτικά οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες που ήταν επιλέξιμες από το Τ.Α.Ε.Ε, καθώς και κάθε άλλη πηγή χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των ασφαλιστικών διακανονισμών και των αποζημιώσεων από τρίτους (Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁸).

της ζωής, αλλά και η διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές. Το ΕΓΤΑΑ χρηματοδοτεί επίσης τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης και τις δράσεις παροχής τεχνικής υποστήριξης

¹⁸ Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εύρεση στο:

http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/g24217_el.htm

Στις 6 Οκτωβρίου 2011 η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του Τ.Α.Ε.Ε, καθώς και για το νομοθετικό πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή το διάστημα 2014-2020, οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση της ικανότητας αντίδρασης του Τ.Α.Ε.Ε σε περιπτώσεις καταστροφής, στη μεγαλύτερη προβολή του και στην αποσαφήνιση των κριτηρίων λειτουργίας του.

2.5.1 Παραδείγματα Παροχής Βοήθειας από το Ταμείο Αλληλεγγύης

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1

Ιταλία – Ο σεισμός στο Αμπρούτσο τον Απρίλιο του 2009

Στις 6 Απριλίου 2009 ισχυρός σεισμός μεγέθους 5,8 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ έπληξε την ιταλική περιφέρεια του Αμπρούτσο και προκάλεσε τον θάνατο 300 ανθρώπων, καθώς και σοβαρές καταστροφές στις βασικές υποδομές, τις ιδιωτικές κατοικίες, τα δημόσια κτήρια, τις επιχειρήσεις και τα σημαντικότερα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και, το κυριότερο, προξένησε σοβαρά προβλήματα στον πληθυσμό. Οι πληγείσες περιοχές περιλαμβάνουν ολόκληρη την επαρχία της Λ' Άκουιλα, το μεγαλύτερο τμήμα της περιφέρειας του Αμπρούτσο και μερικές όμορες περιοχές. Το μεγαλύτερο πλήγμα δέχτηκε η πρωτεύουσα της περιφέρειας, Λ' Άκουιλα, και ιδίως το ιστορικό της κέντρο. Οι εκτιμώμενες συνολικές άμεσες ζημιές της τάξης των 10,2 δισ. ευρώ υπερέβησαν κατά πολύ το κατώτατο όριο των 3,4 δισ. ευρώ (δηλαδή 3 δισ. ευρώ σε τιμές 2002) που εφαρμόζονταν το 2009 για την ενεργοποίηση του Τ.Α.Ε.Ε για την Ιταλία και, ως εκ τούτου, η καταστροφή θεωρήθηκε ως “μείζων φυσική καταστροφή” σύμφωνα με τους όρους του κανονισμού (ΕΚ) 2012/2002 σχετικά με το Τ.Α.Ε.Ε. Η Επιτροπή αποφάσισε να χορηγήσει βοήθεια στην Ιταλία ύψους 493,8 εκατ. ευρώ. Η χρηματοδοτική ενίσχυση χρησιμοποιήθηκε για τα εξής:

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΣΤΟ ΣΕΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΚΟΥΙΛΑ	
ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΑΜΕΙΟΥ
Παροχή πρώτων βοηθειών	50 εκατομμύρια ευρώ
Το πρόγραμμα C.A.S.E. (Μεγαλύτερο στεγαστικό πρόγραμμα)	350 εκατομμύρια ευρώ.
Το πρόγραμμα M.A.P (3.100 προσωρινές κατοικίες για στέγαση 7.000 ατόμων) Το πρόγραμμα M.U.S.P (32 προσωρινά σχολεία)	93,8 εκατομμύρια ευρώ.

Πίνακας 11: Χρηματοδοτική ενίσχυση του Ταμείου Αλληλεγγύης στο σεισμό της Λ' Ακουίλα
Πηγή: http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/g24217_el.htm

Ο σεισμός της επαρχίας της Λ' Ακουίλα στην ιταλική περιφέρεια του Αμπρούτσο είναι η μεγαλύτερη καταστροφή που σημειώθηκε από την ίδρυση του Τ.Α.Ε.Ε και, κατά συνέπεια, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεών της χορηγήθηκε η μεγαλύτερη από ποτέ ενίσχυση που έφθασε σχεδόν σε μισό δισεκατομμύριο ευρώ.

Εικόνα 11: Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας στον σεισμό της Λ' Ακουίλα.
Πηγή: ΕΕΤΑΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2

Αυστρία – Οι πλημμύρες του Αυγούστου 2005

Τον Αύγουστο του 2005 σοβαρές πλημμύρες σημειώθηκαν σε περιοχές των αυστριακών κρατιδίων Φόραλμπεργκ και Τυρόλο. Οι πλημμύρες προκάλεσαν σοβαρές ζημιές στον γεωργικό τομέα, τον τουρισμό, το δίκτυο μεταφορών, καθώς και σε άλλες υποδομές, κατοικίες και επιχειρήσεις. Οι συνολικές άμεσες ζημιές εκτιμήθηκαν σε 591,94 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σχεδόν στο 0,27 % του ΑΕΠ της Αυστρίας. Δεδομένου ότι το ποσό αυτό ήταν κατώτερο από το κατώτατο όριο που ίσχυε για την ενεργοποίηση του Τ.Α.Ε.Ε για μείζονες καταστροφές (0,6 % του ΑΕΠ της Αυστρίας, δηλ. 1,3363 δισεκατομμύρια ευρώ), η αίτηση εξετάστηκε με βάση το κριτήριο των αποκαλούμενων "εξαιρετικών περιπτώσεων καταστροφών περιφερειακού χαρακτήρα". Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αίτηση παρείχε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για την κατ'εξαίρεση ενεργοποίηση του Τ.Α.Ε.Ε και τη χορήγηση χρηματοδοτικής ενίσχυσης ύψους 14,79 εκατομμυρίων ευρώ. Η βοήθεια χρησιμοποιήθηκε για τα εξής

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΣΤΙΣ ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ	
ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΑΜΕΙΟΥ
Αποκατάσταση υποδομών (ειδικότερα δημόσιων δρόμων)	9,86 εκατομμύρια ευρώ
Διασφάλιση υποδομών πρόληψης (αποκατάσταση κατεστραμμένων αναχωμάτων ποταμών, απομάκρυνση δένδρων και οικοδομικών υλικών, κατασκευή φραγμάτων)	4,93 εκατομμύρια ευρώ

Πίνακας 12: Χρηματοδοτική ενίσχυση του Ταμείου Αλληλεγγύης στις πλημμύρες της Αυστρίας
Πηγή: http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/g24217_el.htm

2.6 Ο Ενιαίος Ευρωπαϊκός Αριθμός Έκτακτης Ανάγκης (112)

Ο τηλεφωνικός αριθμός 112 αποτελεί ενιαίο αριθμό σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οποιοσδήποτε Ευρωπαίος πολίτης βρίσκεται σε κίνδυνο, μπορεί να καλέσει το 112 και να έλθει σε επαφή με όλες τις υπηρεσίες αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων σε όλα τα κράτη μέλη. Όποιος ταξιδεύει εντός της Ένωσης χρειάζεται να θυμάται έναν και μόνο αριθμό, πράγμα το οποίο εγγυάται την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση οποιασδήποτε έκτακτης ανάγκης.

Ο Ενιαίος Αριθμός Έκτακτης Ανάγκης καθιερώθηκε με απόφαση του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το 1991. Σήμερα, ο αριθμός λειτουργεί σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Στην Ελλάδα, η Γ.Γ.Π.Π λειτουργεί την Υπηρεσία Κλήσης Έκτακτης Ανάγκης 112 (ΥΚΕΑ-112) κατόπιν της Αποφάσεως 91/396/ΕΟΚ, η οποία ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία το 1999, αναθέτοντας την υλοποίηση λειτουργίας της στον ΟΤΕ ως τηλεπικοινωνιακό πάροχο. Ωστόσο, τα αποτελέσματα του Ευρωβαρομέτρου το 2009 έδειξαν ότι οι ευρωπαίοι δεν είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι σχετικά με το «112». Μάλιστα, στην Ελλάδα, το ποσοστό φτάνει μόλις το 7% (Europa e.u¹⁹). Για τον λόγο αυτό, έχουν πραγματοποιηθεί πολλές προσπάθειες διαφήμισης του αριθμού τόσο εντός της χώρας όσο και σε άλλες χώρες που συμμετέχουν.

Εικόνα 12: Ο Αριθμός έκτακτης ανάγκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Πηγή: http://www.112foundation.eu/view/en/vertical/campaign_materials/posters.html

¹⁹ Η Ευρωπαϊκή Ένωση στρέφει την προσοχή της στην Πολιτική Προστασία, http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdffdocs/focus_el.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Ο ΘΕΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Ιστορική Αναδρομή της Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα

Μετά ο τέλος του Β΄ παγκοσμίου πολέμου, προέκυψε το σύστημα Π.Π, ως εξέλιξη του συστήματος πολιτικής άμυνας. Σκοπός του ήταν η προστασία του πληθυσμού από πιθανές επιπτώσεις ενός ενδεχόμενου πολέμου. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, το ενδεχόμενο αυτό, αποκτούσε μηδενικές πιθανότητες εμφάνισης. Έτσι, η Π.Π άρχισε να προσανατολίζεται στις ανάγκες του πληθυσμού που προέκυπταν από φυσικές καταστροφές που λάμβαναν χώρα.

Στην μεταπολεμική Ελλάδα, η πρώτη μεγάλη φυσική καταστροφή ήταν το 1953. Ο σεισμός που προκλήθηκε στις 12 Αυγούστου 1953 στο Τόξο του Ιονίου, με επίκεντρο την Κεφαλονιά, είχε ένταση 7 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ και θεωρείται ο πιο καταστροφικός μέχρι σήμερα, αφού πάνω από 450 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, περισσότεροι από 2.500 τραυματίστηκαν και όλο το νησί ισοπεδώθηκε. Αξιοσημείωτο είναι πως μέχρι την άνοιξη του 1954, σημειώθηκαν στην ευρύτερη περιοχή πάνω από 3.000 μετασεισμοί.²⁰

Εικόνα 13: Πυρκαγιά μετά τον σεισμό της Κεφαλονιάς το 1953
Πηγή: Γ. Αποστολάτος

²⁰ <http://www.kefaloniainfo.com/kefaloniaisland/kefaloniahistory/seismoι/index.html>

Το κοινωνικό ζήτημα που δημιουργήθηκε εκείνη την εποχή ήταν υψίστης σημασίας, καθώς η κρατική αρωγή προς τους πληγέντες δεν ήταν ικανή να κρατήσει τον πληθυσμό στον τόπο του. Έτσι, δημιουργήθηκε ένα έντονο μεταναστευτικό κύμα, με το δημιουργικό κομμάτι της τοπικής κοινωνίας να εγκαταλείπει το νησί. Προς μεγάλη τύχη της περιοχής και των κατοίκων της, ξένες δυνάμεις έσπευσαν για βοήθεια, με πρώτη χώρα το Ισραήλ. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί το χαρακτηριστικό απόσπασμα στο βιβλίο «Η Κεφαλονιά και ο Κόσμος» του Ι. Μοσχονά, που αφορά τους Ισραηλινούς «Ναι ήτανε τα παιδιά του Ισραήλ που έφτασαν πρώτοι να δώσουν σε μας την ελπίδα. Ποτέ δεν ξέχασα το γέννημα της ελπίδας που πήρα από την παρουσία τους. Το Αργοστόλι εκτίμησε την προσφορά ονομάζοντας τον δρόμο που ανέβηκαν "οδός Ισραήλ"». Σημαντικό επίσης είναι πως η τότε κυβέρνηση, για να αντιμετωπίσει την τεράστια καταστροφή, είχε ιδρύσει ένα Υφυπουργείο ανοικοδόμησης με έδρα το Αργοστόλι (Μοσχονάς, 2008).

Το 1974 δίνεται για πρώτη φορά ο ορισμός της «Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτου Ανάγκης» ως «η σχεδίασις και ο προγραμματισμός ο αναφερόμενος εις την οργάνωσιν, προπαρασκευήν και κινητοποίησιν των Πολιτικών Δυνάμεων, προς επιβίωσιν εν πολέμω ή την αντιμετώπισιν εκτάκτων εν ειρήνι αναγκών και συμβολήν αυτών εις την Εθνική Άμυνα, ήτις εξασφαλίζεται δια της Πολιτικής Κινητοποιήσεως και της Πολιτικής Αμύνης» (Άρθρο 2 § 2 Ν.Δ.17/1974). Για την παροχή κατευθύνσεων και των συντονισμό των ενεργειών την αρμοδιότητα έλαβε το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.

Τον Ιούνιο του 1978 σημειώθηκε σεισμός στην Θεσσαλονίκη, του οποίου η ένταση ήταν 6,5 βαθμοί της κλίμακας Ρίχτερ. Θεωρείται ο ποιο καταστροφικός σεισμός από οικονομική άποψη, καθώς οι άστεγοι έφτασαν τους 800.000. Ακολουθεί άλλος ένας καταστροφικός σεισμός τον Φλεβάρη του 1981, εντάσεως 6,6 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ, με επίκεντρο τις Αλκυονίδες νήσους στον κορινθιακό κόλπο. Αποτέλεσμα αυτού του σεισμού ήταν έξι νεκροί, δεκάδες τραυματίες και καταρρεύσεις κτιρίων. Φαίνεται λοιπόν πως το μέχρι τότε σύστημα δεν επαρκούσε για τον συντονισμό και την αντιμετώπιση των μεγάλων καταστροφών της χώρας.

Εικόνα 14: Σεισμός στη Θεσσαλονίκη το 1978
Πηγή: Χεκίμογλου, Α.

Εικόνα 15: Σεισμός στον Κορινθιακό Κόλπο το 1981
Πηγή: <http://lefobserver.blogspot.com/2009/02/o-1981.html>

Το 1995, με το Ν.2344/1995, έγινε η πρώτη θεσμοθέτηση Π.Π στην Ελλάδα. Ήταν η πρώτη φορά που καθορίστηκαν οι έννοιες της έκτακτης ανάγκης, της καταστροφής, των δυνάμεων Π.Π. Όσον αφορά τα όργανα σχεδιασμού, αναφέρεται πως σε κεντρικό επίπεδο, τα όργανα σχεδιασμού είναι το Κυβερνητικό Συμβούλιο Π.Π, ενώ για πρώτη φορά έγινε η σύσταση της Γ.Γ.Π.Π, υπό το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης. Αποστολή της είναι ο

σχεδιασμός, η οργάνωση και ο συντονισμός της πολιτικής της χώρας σε θέματα ενημέρωσης, πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών ή τεχνολογικών καταστροφών, καθώς και ο συντονισμός των ενεργειών δημοσίου και ιδιωτικού δυναμικού σε ότι αφορά την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των καταστροφών. Μεταξύ των άλλων αρμοδιοτήτων της είναι να κατευθύνει και να συντονίζει το έργο της Π.Π κατά την διάρκεια της καταστροφής, (Άρθρο 8 Ν.2344/1995). Σε περιφερειακό αλλά και τοπικό επίπεδο, η Π.Π εντάσσεται ως οργανική μονάδα στο τμήμα πολιτικής σχεδίασης εκτάκτου ανάγκης (Άρθρο 7).

Τον Σεπτέμβρη του 1999, εκδηλώθηκε ο σεισμός στην Αθήνα, ο οποίος θεωρείται ως ένας από τους πιο καταστροφικούς σεισμούς της Ελλάδας των τελευταίων αιώνων. Την ίδια χρονολογία, με Κοινή Υ.Α, ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία η απόφαση που αφορούσε τον ενιαίο αριθμό έκτακτης ανάγκης 112, ενώ το άρθρο 266 της οδηγίας 2000/22/EK που αφορούσε τον εντοπισμό της θέσης του καλούντος, ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με την υπ. αριθμ. 2240/2006 Απόφασης της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών.

Μια προσπάθεια για συστηματικότερη αντιμετώπιση ζητημάτων έκτακτης ανάγκης έγινε από την πολιτεία το 2002, ύστερα από την ψήφιση του Ν.3013, ο οποίος αναφέρεται στην αναβάθμιση του θεσμού Π.Π και –μεταξύ των άλλων- κάνει εκτενέστερη αναφορά στις έννοιες, τους ορισμούς, το δυναμικό και τα μέσα Π.Π.. Έτσι, σε ότι αφορά τα κεντρικά όργανα σχεδιασμού, την θέση του Κυβερνητικού Συμβουλίου παίρνει η Διυπουργική Επιτροπή, με την σύνθεση να παραμένει ίδια και –για πρώτη φορά- στις αρμοδιότητες περιλαμβάνεται η έγκριση του ετήσιου σχεδιασμού, στον οποίο περιέχεται ο προϋπολογισμός Π.Π τόσο για κάθε Υπουργείο όσο και για την Γ.Γ.Π.Π.. Επιπρόσθετα, δημιουργείται Κεντρικό Συντονιστικό Συμβούλιο Π.Π, με καθορισμένη σύνθεση, του οποίου αρμοδιότητα είναι η εισήγηση του εθνικού σχεδιασμού προς τη Διυπουργική Επιτροπή, αλλά και ο συντονισμός της διάθεσης του απαραίτητου ανθρώπινου δυναμικού και των μέσων, αλλά και όλο το έργο αντιμετώπισης γενικών, περιφερειακών ή τοπικών καταστροφών μεγάλης έντασης.

Αποστολή της Γ.Γ.Π.Π, παραμένει η μελέτη, ο σχεδιασμός και ο συντονισμός της δράσης αναφορικά με την πρόληψη, την ετοιμότητα, την ενημέρωση και την αντιμετώπιση κάθε είδους καταστροφής και κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Ωστόσο, υποχρεούται πλέον να τηρεί φάκελο με τα πλήρη στοιχεία για το σύνολο των ενεργειών στο πλαίσιο του αντίστοιχου σχεδιασμού για την αντιμετώπιση

καταστροφών και την αποκατάσταση προκληθέντων ζημιών. Προκειμένου να υλοποιηθεί ο σκοπός της Γ.Γ.Π.Π, συστάθηκε κέντρο επιχειρήσεων και μονάδα αξιολόγησης και αξιοποίησης πρόγνωσης καιρικών φαινομένων. Ακόμη για πρώτη φορά γίνεται λόγος για τη δημιουργία ενός συστήματος αξιοποίησης των εθελοντικών οργανώσεων, έτσι ώστε, κάτω από προϋποθέσεις, οι οργανώσεις αυτές να ενταχθούν στο ανθρώπινο δυναμικό της Π.Π. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως ιδρύθηκε επίσης Επιστημονικό και Ερευνητικό Κέντρο Πολιτικής Προστασίας, σκοπός του οποίου είναι η επιστημονική κατάρτιση στελεχών Π.Π και η προώθηση εφαρμοσμένης έρευνας και μελέτης για σχετικά θέματα.

Σε ότι αφορά τα αποκεντρωμένα όργανα, γίνεται πρώτη φορά σαφής και εκτενής αναφορά στη σύνθεση και τις αρμοδιότητές τους. Έτσι, περιλαμβάνεται ο Ά βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης στους εμπλεκόμενους φορείς και για πρώτη φορά προβλέπεται η σύσταση Γραφείων Π.Π σε επίπεδο Δήμων και σε επίπεδο Νομαρχιών.

Το 2003, με Υ.Α που υλοποιεί τη σχετική διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 7 του Ν.3013/2002, εγκρίθηκε το Γενικό Σχέδιο Π.Π «Ξενοκράτης», του οποίου φιλοδοξία είναι να αποτελέσει ένα σχέδιο του συστήματος, με το οποίο θα καλείται η Πολιτεία να αντιμετωπίσει κάθε είδους καταστροφή. Το σχέδιο αφορά κάθε είδους καταστροφή και ορίζει τους εμπλεκόμενους φορείς που καλούνται να συντάξουν σχέδια αντιμετώπισης με ένα ορισμένο ελάχιστο επίπεδο απαιτήσεων σχεδίασης.

Το 2007, με τον Ν.3536/2007, στο άρθρο 27, ορίζεται ότι η υποβολή αιτήματος για συνδρομή άλλων αρχών ημεδαπής ή αλλοδαπής σχετικά με την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, γίνεται μόνο από τη Γ.Γ.Π.Π. Επιπλέον διευκρινίζονται θέματα των εθελοντικών οργανώσεων Π.Π και θέματα επίταξης για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών. Εκείνη την χρονιά, την Ελλάδα έπληξαν εκτεταμένες πυρκαγιές σε πολλά σημεία της, οι οποίες προκάλεσαν τον θάνατο σε 74 ανθρώπους. Το χρηματικό κόστος που προκλήθηκε από τις καταστροφές αυτές,, έφτασε τα 5 δις. Ευρώ. Η ένταση αλλά και η έκταση των πυρκαγιών που θεωρούνται μια από τις μεγαλύτερες καταστροφές της σύγχρονης Ελλάδας, ήταν πρωτοφανείς, με τα μετεωρολογικά δεδομένα να ευνοούν την ανάπτυξή τους και τις δυνάμεις Π.Π να στέκονται σχεδόν σαν απλοί παρατηρητές στο καταστροφικό μεγαλείο.

Ο Νοέμβριος του 2007, έφερε για πρώτη φορά στο προσκήνιο το θέμα της οργανωμένης απομάκρυνσης των πολιτών. Το άρθρο 18 του Ν.3613, κλήθηκε να

συμπληρώσει την παράγραφο 3 του άρθρου 6 του Ν. 3013/2002. Συγκεκριμένα, η οργανωμένη απομάκρυνση των πολιτών από μία περιοχή για λόγους προστασίας της ζωής ή της υγείας τους από εξελισσόμενη ή από επικείμενη καταστροφή εντάσσεται στις δράσεις Π.Π. Η λήψη της απόφασης για την οργανωμένη απομάκρυνση των πολιτών αποτελεί ευθύνη των κατά τόπους Δημάρχων και Προέδρων Κοινοτήτων, οι οποίοι έχουν το συντονισμό του έργου Π.Π για την αντιμετώπιση της καταστροφής σε τοπικό επίπεδο. Όταν η εξελισσόμενη ή επικείμενη καταστροφή μπορεί να επηρεάσει πάνω από ένα Δήμο ή Κοινότητα, η απόφαση λαμβάνεται από τον αρμόδιο Νομάρχη. Όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται από τον Γενικό Γραμματέα Π.Π ή τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας και εκτελούνται από τους αρμόδιους Νομάρχες, Δημάρχους και Προέδρους Κοινοτήτων. Η λήψη των αποφάσεων βασίζεται στις εισηγήσεις των φορέων που κατά περίπτωση έχουν την ευθύνη περιορισμού των επιπτώσεων από την εξέλιξη της καταστροφής. Το 2009, με το Π.Δ. 184/2009, η Γ.Γ.Π.Π μεταφέρεται από το Υπουργείο Εσωτερικών στο νεοσύστατο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Από τις 21 Ιουνίου του 2012, η Γ.Γ.Π.Π, ανήκει πλέον στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, όπως μετονομάστηκε το Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη (Π.Δ. 85/2012).

3.2 Όργανα Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα

Αναμφισβήτητα και αποδεδειγμένα, ο ρόλος της Π.Π στην Ελλάδα, είναι πολύ σημαντικός, αφού έχει ως αρμοδιότητα να προστατεύσει τους πολίτες, το περιβάλλον και τα υλικά αγαθά από οποιαδήποτε καταστροφή είτε φυσικού είτε τεχνολογικού χαρακτήρα. Κύριος άξονας της λειτουργίας αυτής, είναι ο Ν.3013/2002, ο οποίος έως σήμερα έχει συμπληρωθεί από άλλους νόμους ως προς ορισμένα άρθρα του, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Σχετικό με ζητήματα Π.Π είναι το άρθρο 15 του Ν.3491/2006, που αφορά την σύσταση υποστηρικτικής ομάδας Χημικών, Βιολογικών, Ραδιολογικών και Πυρηνικών απειλών καθώς και το άρθρο 23 του Ν.3448/2006 που αφορά την σύσταση ομάδων οργάνωσης θυμάτων καταστροφών.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 1 του Ν.3013/2002, ορίζει ως σκοπό της Π.Π την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, από φυσικές, τεχνολογικές και λοιπές καταστροφές, που προκαλούν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης κατά τη διάρκεια της ειρηνικής περιόδου αλλά και η ελαχιστοποίηση των συνεπειών των καταστροφών. Αυτό υλοποιείται μέσω ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων πρόληψης, ετοιμότητας και αποκατάστασης, ενώ γίνεται αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και χρήση δημοσίων και ιδιωτικών μέσων σε επίπεδο εθνικό, περιφερειακό και τοπικό.

Το άρθρο 2 διευκρινίζει σημαντικές έννοιες, αναγκαίες για την κατανομή των αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων. Πιο συγκεκριμένα, ορίζεται ότι: Καταστροφή είναι κάθε φυσικό ή τεχνολογικό συμβάν στον χερσαίο, θαλάσσιο ή εναέριο χώρο, το οποίο προκαλεί εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις, τόσο στον άνθρωπο όσο και στο ανθρωπογενές ή φυσικό περιβάλλον. Η ένταση της καταστροφής καθορίζεται από το μέγεθος των καταστροφών και των απωλειών που προκλήθηκαν. Κίνδυνος καταστροφής λογίζεται η πιθανότητα εκδήλωσης ενός φυσικού φαινομένου ή τεχνολογικού συμβάντος που σε συνδυασμό με την ένταση της καταστροφής και την τρωτότητα του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο θα εκδηλωθεί μπορεί να προκαλέσει ζημιές ή απώλειες που αφορούν στην ζωή, την υγεία και την περιουσία των πολιτών αλλά και στα αγαθά, στις παραγωγικές πηγές και τις υποδομές. Επίσης γίνεται ορισμός των καταστάσεων:

- Γενικής καταστροφής (καταστροφή εκτεινόμενη σε περισσότερες από τρεις περιφέρειες).

- Περιφερειακής μικρής έντασης (για την αντιμετώπισή της απαιτούνται δυναμικό και μέσα από άλλες περιφέρειες ή από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς).
- Τοπικής καταστροφής μεγάλης έντασης (για την αντιμετώπισή της απαιτούνται δυναμικό και μέσα Π.Π από άλλους νομούς, περιφέρειες ή κεντρικές υπηρεσίες).
- Τοπικής καταστροφής μικρής έντασης (για την αντιμετώπισή της απαιτούνται δυναμικό και μέσα σε επίπεδο νομού).

Ακόμη ορίζεται η κατάσταση κινητοποίησης Π.Π που είναι η ενεργοποίηση και η κλιμάκωση της δράσης του δυναμικού και των μέσων Π.Π σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για τους σκοπούς της Π.Π και ειδικότερα για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών από καταστροφές ή και για τον έλεγχο και περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων, που σχετίζονται με τους αντίστοιχους κινδύνους. Η κατάσταση κινητοποίησης Π.Π διακρίνεται σε:

- Κατάσταση ετοιμότητας Π.Π, λόγω τεκμηριωμένου κινδύνου, στην οποία περιλαμβάνεται η κλιμάκωση της ετοιμότητας του δυναμικού και των μέσων Π.Π, κατά την εξειδίκευση που γίνεται στο σχεδιασμό ετοιμότητας.
- Κατάσταση έκτακτης ανάγκης Π.Π στην οποία περιλαμβάνεται η κατάσταση, που σχετίζεται με συγκεκριμένη καταστροφή, για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται:
 - Ειδικός συντονισμός από τη Γ.Γ.Π.Π του δυναμικού και των μέσων των υπηρεσιών και των φορέων, που αναλαμβάνουν δράση σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και
 - Κινητοποίηση δυναμικού και μέσων επιπλέον του διατιθέμενου υπό κανονικές συνθήκες.

Το άρθρο 3 αναφέρει το δυναμικό και τα μέσα της Π.Π. Σε αυτά εντάσσονται:

- Ειδικευμένα στελέχη Π.Π σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, στα οποία ανατίθεται η επίβλεψη εκπόνησης και εφαρμογής των σχεδίων, προγραμμάτων και μέτρων Π.Π, καθώς και ο συντονισμός των αναγκαίων ενεργειών.
- Το σύνολο των κρατικών υπηρεσιών, οι υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των οργανισμών κοινής ωφέλειας, που είναι υπεύθυνες σε επιχειρησιακό επίπεδο για τις επί μέρους δράσεις Π.Π και κυρίως για την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των καταστροφών (όπως Π.Σ, Λ.Σ, ΕΛ.ΑΣ., Ε.Κ.Α.Β., Ένοπλες Δυνάμεις, υπηρεσίες της Περιφέρειας, της Νομαρχιακής

Αυτοδιοίκησης και των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε, Ε.ΥΔ.Α.Π., Δ.Ε.Π.Α., Ε.Μ.Υ.).

- Οι εθελοντικές οργανώσεις Π.Π, καθώς και οι ειδικευμένοι εθελοντές Π.Π, σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, που εντάσσονται στο σχεδιασμό της Γ.Γ.Π.Π και αναλαμβάνουν την υποστήριξη σχεδίων και δράσεων πρόληψης και αποκατάστασης, καθώς και δράσεις ετοιμότητας και αντιμετώπισης καταστροφών.

Σε περιπτώσεις γενικών καταστροφών, περιφερειακών και τοπικών μεγάλης έντασης ή καταστροφών εξειδικευμένου χαρακτήρα, καθώς και σε περίπτωση κατάστασης έκτακτης ανάγκης, εντάσσονται στις δυνάμεις της Π.Π, με απόφαση του Γ.Γ.Π.Π ή του εξουσιοδοτημένου Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, πολίτες με ειδικές γνώσεις και εμπειρία, καθώς και πάσης φύσεως μέσα που ανήκουν σε φυσικά και νομικά πρόσωπα με τους αντίστοιχους χειριστές τους, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο για την αντιμετώπιση των καταστροφών. Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης καθορίζεται η διαδικασία και το ύψος της καταβαλλόμενης αποζημίωσης, για τη χρήση των μέσων και την απασχόληση των πολιτών και των χειριστών των μέσων.

Το δεύτερο μέρος του Νόμου καθορίζει τα όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής της Π.Π, σε κάθε διοικητικό επίπεδο, ορίζοντας τους εμπλεκόμενους φορείς τόσο της κεντρικής όσο και της αποκεντρωμένης Διοίκησης.

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ:

- Η Διυπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας
- Το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας
- Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας
- Ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας
- Ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας

Οι Μονάδες που υπάρχουν στο Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας (Επιστημονικό και Ερευνητικό Κέντρο Π.Π, Υποστηρικτική Ομάδα Διαχείρισης Χημικών, Βιολογικών, Ραδιολογικών και Πυρηνικών Απειλών και Συμβάντων,

Ομάδες Αναγνώρισης Θυμάτων Καταστροφών) (Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας²¹).

ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΑ ΟΡΓΑΝΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ:

- Οι Γενικοί Γραμματείς των Αποκεντρωμένων Περιφερειών.
- Οι Δήμαρχοι και Πρόεδροι των κοινοτήτων.

Εικόνα 16: Όργανα σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

²¹ Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, Μονάδες με ειδική λειτουργία, εύρεση στο: http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/units/primary+menu/ggpp/monades_eidiki_leitourgia.csp

3.3 Φορείς Ασφαλείας και Πολιτική Προστασία

Στην Ελλάδα, οι κύριοι φορείς ασφαλείας είναι η Ελληνική Αστυνομία, η Πυροσβεστική Υπηρεσία και το Λ.Σ, όπου και τα τρία αυτά σώματα υπάγονται στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (Π.Δ.184/2009). Το σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», στο τμήμα που κάνει λόγο για την επιχειρησιακή φιλοσοφία των εμπλεκόμενων φορέων, αναφερόμενο στο τότε Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, το οποίο είναι αντίστοιχο του σημερινού Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, ορίζει πως το εν λόγω Υπουργείο διαδραματίζει βασικό ρόλο στην αντιμετώπιση οποιασδήποτε καταστροφής, εφόσον σε αυτό υπάγονται οι κύριες δυνάμεις Π.Π.

Πυροσβεστικό Σώμα

Το Πυροσβεστικό Σώμα, το 1930, οργανώθηκε για πρώτη φορά ως ανεξάρτητο σώμα και υπαγόταν στο Υπουργείο Εσωτερικών, ενώ το 1968, δημοσιεύεται ο Α.Ν. 360/1968, σύμφωνα με τον οποίο το Π.Σ. ανήκει στα Σώματα Ασφαλείας. Το 1998 με το Ν. 2612/1998, ανατίθεται στο Π.Σ η αποκλειστική ευθύνη για τη δασοπυρόσβεση, η οποία μέχρι πρότινος ήταν στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Δασών του Υπουργείου Γεωργίας. Το 2000, με τον Ν.2800/2000, ιδρύθηκε η Υπηρεσία Εναερίων Μέσων του Π.Σ που μέχρι σήμερα έχει ως αποστολή την από αέρος ενίσχυση των επιχειρήσεων του Π.Σ. Με τον Ν.3511/2006 περί αναδιοργάνωσης του Π.Σ, ορίζεται πως το Π.Σ έχει ως αποστολή:

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Ασφάλεια και προστασία ζωής και περιουσίας των πολιτών και του κράτους, του φυσικού περιβάλλοντος και ιδίως του δασικού πλούτου της Χώρας από τους κινδύνους των πυρκαγιών, θεομηνιών και άλλων καταστροφών.

Ευθύνη και επιχειρησιακό σχεδιασμό καταστολής πυρκαγιών και παροχή κάθε είδους συνδρομής για διάσωση ατόμων και υλικών αγαθών, που απειλούνται από αυτές.

Συμμετοχή στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης, που ανακύπτει σε περίοδο ειρήνης ή πολέμου.

Σε συνεργασία με τις συναρμόδιες Αρχές και Υπηρεσίες, συμβολή στην εξασφάλιση της Π.Π και της πολιτικής άμυνας της χώρας.

Αντιμετώπιση συνεπειών από φυσικές, τεχνολογικές και λοιπές καταστροφές.

Διάσωση και παροχή συνδρομής σε άτομα των οποίων απειλείται ή εκτίθεται σε κίνδυνο η ζωή και σωματική τους ακεραιότητα από κάθε είδους ατυχήματα.
Περιφρούρηση και διαφύλαξη της περιουσίας που καταστράφηκε ή απειλήθηκε από πυρκαγιές ή άλλες καταστροφές, μέχρι την παράδοσή της σε αστυνομικά όργανα ή τους κατόχους της.
Διατήρηση και προστασία της κοινωνικής ασφάλειας από τα εγκλήματα εμπρησμού.
Θέσπιση και έλεγχος εφαρμογής της νομοθεσίας περί πυροπροστασίας
Παροχή συνδρομής προς άλλες χώρες στο πλαίσιο των ισχυουσών διακρατικών συμφωνιών καθώς και υποχρεώσεων που απορρέουν από το Κοινοτικό και το Διεθνές Δίκαιο.

Πίνακας 13: Αρμοδιότητες Πυροσβεστικού Σώματος
Πηγή: Άρθρα 1,2 Ν.3511/2006

Σημαντικό τμήμα του Π.Σ αποτελούν οι Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ.), οι οποίες είναι Περιφερειακές και Ειδικές Υπηρεσίες του Π.Σ. Η κάθε Ε.Μ.Α.Κ. υπάγεται στην αρμόδια κατά τόπον Περιφερειακή Διοίκηση Πυροσβεστικών Υπηρεσιών (Π.Δ.Π.Υ.) της έδρας της και επεμβαίνει οπουδήποτε στην ημεδαπή ή αλλοδαπή για την αντιμετώπιση συμβάντων που έχουν σχέση με την αποστολή της. Συνολικά έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν οκτώ (8) Ε.Μ.Α.Κ, όπως φαίνονται στον παρακάτω χάρτη. Οι πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν την αποστολή των ΕΜΑΚ καθώς και τις ειδικές ομάδες που υπάγονται σε αυτές.

Χάρτης 4: Χωροθέτηση 8 ΕΜΑΚ
Πηγή: Πυροσβεστική Υπηρεσία (Ε.Μ.Α.Κ)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΕΜΑΚ
Η αντιμετώπιση ειδικών πυρκαγιών, όπως διυλιστηρίων, χώρων αποθήκευσης υγρών καυσίμων, χημικών προϊόντων, εκρηκτικών υλών, μεγάλων κτιριακών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων.
Η αντιμετώπιση πυρκαγιών στρατιωτικών εγκαταστάσεων
Η παροχή βοήθειας και η αντιμετώπιση καταστροφών από σεισμούς καθώς και η αναζήτηση εξαφανισμένων ατόμων και ο εντοπισμός και διάσωση παγιδευμένων με ειδικά εκπαιδευμένους σκύλους.
Η αντιμετώπιση εκτεταμένων καταστροφών από πλημμύρες και άλλες θεομηνίες καθώς και η αντιμετώπιση θαλασσιών, λιμναίων και ποτάμιων ατυχημάτων και οι υποβρύχιες διασώσεις ανθρώπων και υλικών αγαθών που διατρέχουν κίνδυνο από τα ατυχήματα αυτά.
Η αντιμετώπιση διαρροών και διαφυγών επικίνδυνων χημικών ουσιών και άλλων περιβαλλοντολογικών ατυχημάτων
Η ενίσχυση των κατά τόπο αρμοδίων Πυροσβεστικών Υπηρεσιών για την αντιμετώπιση μεγάλων δασικών και αστικών πυρκαγιών.

Πίνακας 14: Αποστολή των ΕΜΑΚ
Πηγή: Πυροσβεστική Υπηρεσία (Ε.Μ.Α.Κ)

ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΟΥ ΥΠΑΓΟΝΤΑΙ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΜΑΚ
Ομάδα Υποβρυχίων Διασώσεων
Ορειβατική Ομάδα Έρευνας - Διάσωσης
Κυνοφιλική Ομάδα Έρευνας - Διάσωσης
Ομάδα Αντιμετώπισης Χημικών, Βιολογικών, Ραδιολογικών και Πυρηνικών Απειλών & Τεχνολογικών Ατυχημάτων

Πίνακας 15: Ειδικές ομάδες που υπάγονται σε κάθε ΕΜΑΚ
Πηγή: Πυροσβεστική Υπηρεσία (Ε.Μ.Α.Κ.)

Το Π.Σ στα πλαίσια του Ε.Μ.Π.Π της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχει με τις Μονάδες άμεσης επέμβασης διαρκούς ετοιμότητας σε διάφορες αποστολές στο εξωτερικό. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο θεσμός του εθελοντή πυροσβέστη με σκοπό την ενίσχυση της πυροπροστασίας με την συμμετοχή εθελοντών πολιτών όπως αυτός προβλέπεται από τον Ν.4029/2011, ο οποίος ορίζει την διαδικασία σύστασης οργάνωσης, λειτουργίας και κατάρτισης εθελοντικών πυροσβεστικών σταθμών ή κλιμακίων που μπορούν να συσταθούν σε Δήμους, Κοινότητες και Συνδέσμους Δήμων και Κοινοτήτων.

Ελληνική Αστυνομία

Ο Ν.2800/2000 που αφορά την αναδιάρθρωση υπηρεσιών του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης, στο τμήμα Β άρθρο 8 παράγραφος 2, ορίζει ότι, μεταξύ άλλων, η ΕΛ.ΑΣ συμμετέχει στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών από θεομηνίες και ατυχήματα ή άλλες καταστροφές, σε συνεργασία με τις συναρμόδιες αρχές και υπηρεσίες. Διαθέτει Κεντρικές, Περιφερειακές και Τοπικές υπηρεσίες. Η ΕΛ.ΑΣ, έχει σημαντικό ρόλο κατά την φάση της αντιμετώπισης των καταστροφών αλλά και στην εκτέλεση απόφασης οργανωμένης απομάκρυνσης πολιτών.

Θέματα που συνδέονται με την τήρηση της τάξης, με την ρύθμιση της κυκλοφορίας, με τον εντοπισμό και την ειδοποίηση πολιτών για την απομάκρυνση τους, όταν έχει ληφθεί η σχετική απόφαση, καθώς και με πρόληψη και καταστολή τυχόν εγκλημάτων κατά της περιουσίας των πολιτών που απομακρύνθηκαν, που είτε αυτή καταστράφηκε είτε απειλήθηκε με καταστροφή, αποτελούν αρμοδιότητα των, κατά τόπους, αστυνομικών αρχών με βαρύνουσα σημασία. Επίσης συμμετέχει με αξιωματικούς της Υπηρεσίας της στις ομάδες αναγνώρισης θυμάτων καταστροφών

σύμφωνα με το άρθρο 23 του Ν.3448/2006 και με αντιπροσώπους στα νομαρχιακά και τα τοπικά συντονιστικά όργανα όπως προβλέπει ο Ν.3013/2002.

Το Π.Σ και η ΕΛ.ΑΣ, μέσω των αρχηγείων τους, συντάσσουν στα πλαίσια της δικαιοδοσίας τους, σχέδια πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών, τεχνολογικών και λοιπών καταστροφών και παρέχουν κάθε δυνατή βοήθεια στους πληγέντες. Τα σχέδια υποβάλλονται προς έγκριση στην Γ.Γ.Π.Π. Κινητοποιούν όλες τις υπηρεσίες αρμοδιότητάς τους σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών, προκειμένου να ληφθούν μέτρα προστασίας της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, καθώς και μέτρα διάσωσης, περίθαλψης και παροχής βοήθειας προς τους πληγέντες. Παρέχουν κάθε δυνατή συνδρομή στο έργο των εμπλεκόμενων για τον ίδιο λόγο.

Προβλέπουν και σχεδιάζουν μέτρα για τον έγκαιρο εντοπισμό και καταστολή των πυρκαγιών ενώ σχεδιάζουν και υλοποιούν αντιπυρικά μέτρα, όπως ορίζεται από τη σχετική νομοθεσία. Ακόμη, συνεργάζονται με όλες τις υπηρεσίες για την εκκένωση περιοχών, όταν αποφασιστεί το μέτρο αυτό και λαμβάνουν μέτρα αρμοδιότητάς τους για την προστασία της ζωής και περιουσίας των πληγέντων, τόσο στους χώρους καταστροφής όσο και στους χώρους εγκατάστασης αυτών.

Επιπλέον, συγκροτούν ειδικές ομάδες αντιμετώπισης χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών απειλών και συνεργάζονται με συναρμόδια Υπουργεία. Φροντίζουν για την πραγματοποίηση ασκήσεων ετοιμότητας, σε συνεργασία με τον ασκούντα την εκμετάλλευση εγκαταστάσεων, στις οποίες υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες, όπως προβλέπεται από τη σχετική νομοθεσία. Τέλος, συντονίζουν και αναλαμβάνουν θέματα ενημέρωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού βιομηχανιών.

Λιμενικό Σώμα

Το Λιμενικό Σώμα ιδρύθηκε το 1919. Η δομή, η οργάνωση και οι αρμοδιότητές του, σε Κεντρικό, Περιφερειακό και Τοπικό επίπεδο ορίζονται από το Π.Δ.48/2007.

Στην αποστολή του Λιμενικού Σώματος περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων η:

- Προστασία της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας στη θάλασσα.
- Έρευνα και διάσωση.
- Προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Ασφάλεια της ναυσιπλοΐας.
- Προστασία των πλοίων και των λιμένων από έκνομες ενέργειες.

- Αστυνόμευση των πλοίων λιμένων θαλασσίου χώρου, καθώς και θαλασσιών συνόρων, σύμφωνα με την ελληνική και κοινοτική νομοθεσία αλλά και τις διεθνείς συμβάσεις.

Για την οργανωμένη απομάκρυνση των πολιτών, ως δράσης Π.Π, μπορεί να κριθεί αναγκαία η χρήση πλωτών θαλάσσιων μέσων γεγονός που σημαίνει ότι η παρουσία και η συμβολή των, κατά τόπους, Λιμενικών Αρχών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση.

Το Λ.Σ σχεδιάζει στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του σχέδια αντιμετώπισης φυσικών τεχνολογικών και λοιπών καταστροφών. Τα σχέδια υποβάλλονται προς έγκριση στην Γ.Γ.Π.Π. Κινητοποιεί τις κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες του και διαθέτει τα αναγκαία μέσα για την καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης και λοιπών καταστροφών καθώς και την διενέργεια επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης στην περιοχή ευθύνης του. Συνεργάζεται για την αντιμετώπιση χημικών βιολογικών ραδιολογικών και πυρηνικών απειλών στην περιοχή αρμοδιότητάς του. Εξασφαλίζει τα απαιτούμενα πλωτά μέσα όταν αυτό απαιτηθεί λόγω εκτάκτων αναγκών για την μεταφορά προσωπικού μέσων και εφοδίων και ενεργεί ότι άλλο από τις περιστάσεις την αποστολή του και την ισχύουσα νομοθεσία προβλέπεται.

3.4 Σύστημα Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας

Για την κινητοποίηση του δυναμικού της Π.Π, πραγματοποιήθηκε η δημιουργία ενός συστήματος ενεργειών σε τέσσερις φάσεις, (ΥΑ 1299/2003 ΦΕΚ 423/Β/10.4.2003):

1. ΦΑΣΗ 1, Συνήθης ετοιμότητα
2. ΦΑΣΗ 2, Αυξημένη ετοιμότητα
3. ΦΑΣΗ 3, Άμεση Κινητοποίηση - Επέμβαση
4. ΦΑΣΗ 4, Αποκατάσταση-Αρωγή

ΦΑΣΗ 1: ΣΥΝΗΘΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ

Η φάση αυτή, περιλαμβάνει μέτρα και ενέργειες του Κρατικού μηχανισμού, που συμβάλλουν στην προετοιμασία του για τα επόμενα στάδια ενεργειών. Ειδικότερα αξιολογούνται τα πρώτα στοιχεία και πληροφορίες που αναφέρονται στην εμφάνιση ή επικείμενο ερχομό καταστροφικών φαινομένων, για το σχηματισμό βάσιμης εκτίμησης της καταστροφής. Τίθεται σε εφαρμογή το σύστημα επικοινωνίας και ροής πληροφοριών για την συνεννόηση μεταξύ των εμπλεκομένων και λήψη αποφάσεων. Καταγράφονται τα μέσα Π.Π και ελέγχεται η επάρκεια και καταλληλότητα αυτών. Γίνονται προπαρασκευαστικές πράξεις και προΐδεάζονται επί του θέματος τα κλιμάκια της Π.Π.

ΦΑΣΗ 2: ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ

Εάν από την συναξιολόγηση των πληροφοριών δίδεται σχεδόν η βεβαιότητα, ότι επίκεινται καταστροφικά φαινόμενα, πέραν των ενεργειών της φάσης 1, γίνεται ευρύτερη κινητοποίηση του Ε.Μ.Π.Π σε όλα τα επίπεδα. Συνέρχονται τα επιτελικά και επιχειρησιακά όργανα και διατελούν σε πλήρη ετοιμότητα, για την εκτέλεση της αποστολής τους, λαμβανομένων και προληπτικών μέτρων, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο.

ΦΑΣΗ 3: ΑΜΕΣΗ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ - ΕΠΕΜΒΑΣΗ

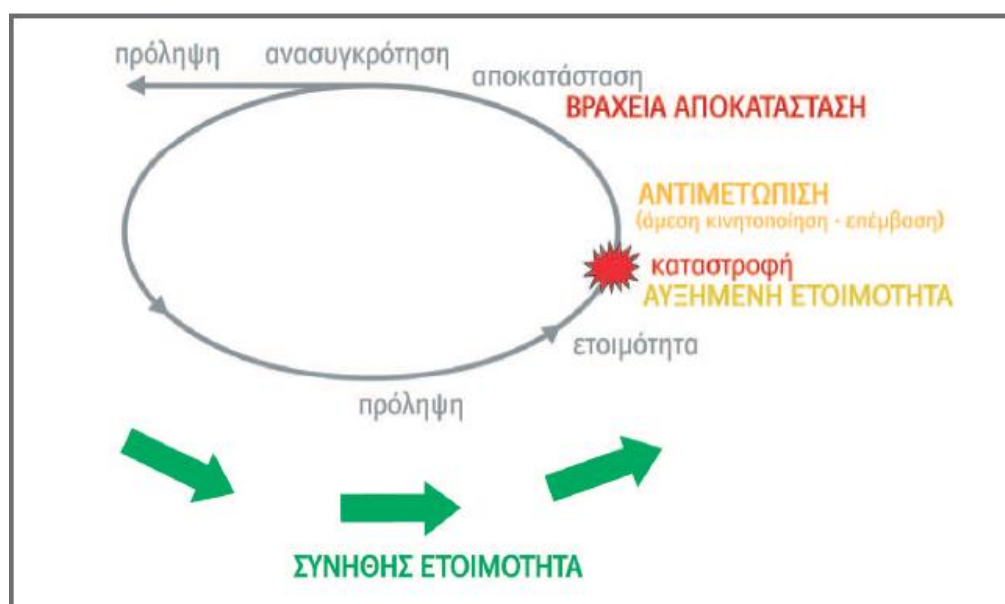
Συνέχεια των προαναφερομένων και άλλων μέτρων, στη φάση αυτή γίνεται πλέον κινητοποίηση και δραστηριοποίηση όλου του συστήματος Π.Π προς αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων. Οι επιχειρησιακές δυνάμεις συνεργαζόμενες και συντονιζόμενες, ευρίσκονται σε πλήρη δράση. Το ανθρώπινο

δυναμικό και τα υλικοτεχνικά μέσα αξιοποιούνται κατά τον καλύτερο τρόπο. Όπου κρίνεται σκόπιμο, ενημερώνονται και οι πολίτες για την λήψη μέτρων αυτοπροστασίας, συνδρομή και διευκόλυνση του έργου του κράτους. Το σύστημα επικοινωνιών, ευρίσκεται σε πλήρη λειτουργία και οι υπηρεσίες διοικητικής μέριμνας είναι σε ετοιμότητα για τη στήριξη του επιχειρησιακού έργου και άμεσης επίλυσης προβλημάτων των πληγέντων.

ΦΑΣΗ 4 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΑΡΩΓΗ

Γίνεται εκτίμηση ζημιών, εκτίμηση της καταστάσεως, γενικώς από ειδικούς και αρμοδίους και ακολούθως παρέχεται άμεση αρωγή στους πληγέντες, λαμβάνονται αποφάσεις και μέτρα για την αποκατάσταση των ζημιών.

Σε όλες τις φάσεις κινητοποίησης, οι επικοινωνίες μεταξύ των εμπλεκομένων δυνάμεων γίνονται κατά τον πλέον συντονισμένο τρόπο με τα υφιστάμενα δίκτυα του ΟΤΕ, της κινητής και δορυφορικής τηλεφωνίας, καθώς και με τα ειδικά δίκτυα ασυρμάτων επικοινωνιών του Εθνικού Κέντρου Επιχειρήσεων Γ.Γ.Π.Π, και των άλλων επιχειρησιακών φορέων, αναλόγως των κατά περίπτωση δυνατοτήτων και των προς αντιμετώπιση φαινομένων. Τονίζεται η λήψη μέτρων ασφαλείας επικοινωνιών ιδίως κατά τη διαβίβαση διαβαθμισμένων πληροφοριών.(ΥΑ 1299/2003 ΦΕΚ 423/Β/10.4.2003).

Εικόνα 17: Το σύστημα κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας σε σχέση με τις φάσεις διαχείρισης καταστροφής.
Πηγή: ΕΕΤΑΑ

3.5 Αρμόδιοι Φορείς για Οργάνωση και Υποδοχή Διεθνούς Βοήθειας

Δεν είναι λίγες οι φορές που η Ελλάδα έχει χρειαστεί Διεθνή Βοήθεια σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Ωστόσο, στις περιπτώσεις λήψης βοήθειας, η χώρα είναι υπεύθυνη για την υποδοχή και την διοικητική μέριμνα των ξένων ομάδων επέμβασης και των σωστικών συνεργείων. Πιο αναλυτικά, η γενική αρμοδιότητα συντονισμού και αξιοποίησης της Διεθνούς Βοήθειας ανήκει στη Γ.Γ.Π.Π (αρ.6 §4 εδ.θ Ν.3013/2002). Συγκεκριμένα, η ΓΓΠΠ είναι υπεύθυνη για τον συντονισμό της διεθνούς συνδρομής μέχρι την στιγμή που οι ξένες ομάδες και μέσα φτάσουν στην χώρα. Μετά την άφιξη της διεθνούς βοήθειας στη χώρα, ο συντονισμός της υποδοχής και της διοικητικής μέριμνας ανήκει στον φορέα που απηύθυνε το αίτημα για την διεθνή συνδρομή, ο οποίος έχει την ευθύνη για την επιχειρησιακή ένταξή τους.

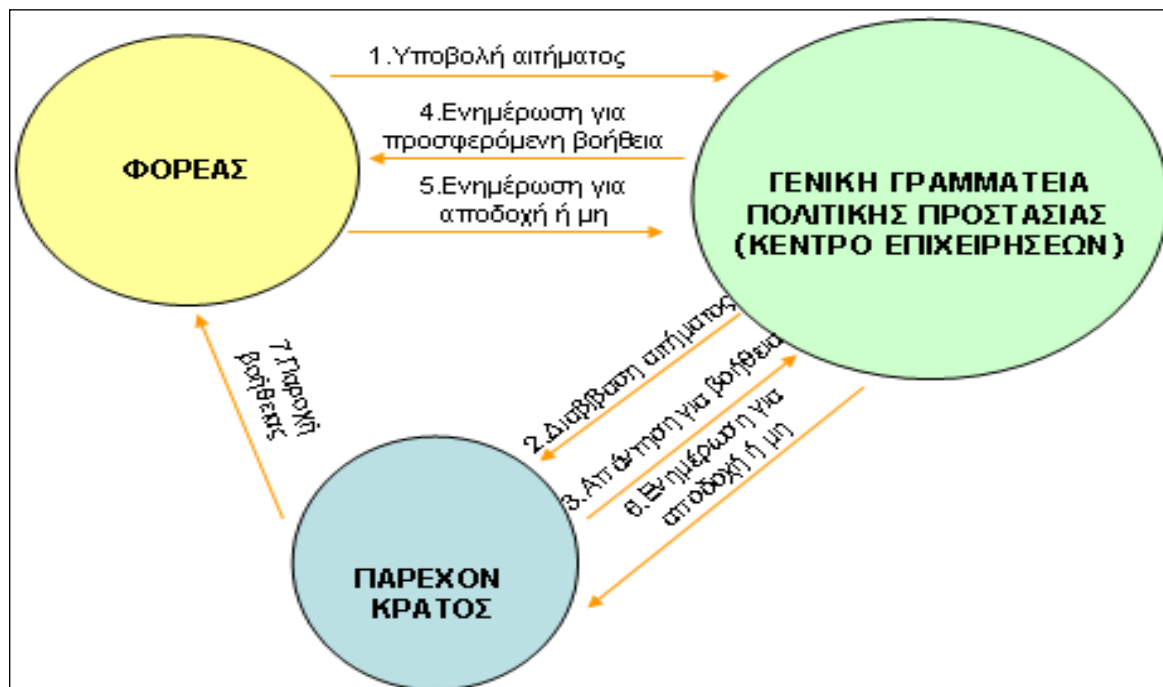
Οι κύριοι φορείς που είναι υπεύθυνοι για την αντιμετώπιση καταστροφών είναι οι φορείς ασφαλείας που προαναφέρθηκαν (Πυροσβεστικό Σώμα, ΕΜΑΚ, Ελληνική Αστυνομία, Λιμενικό Σώμα) καθώς και φορείς που έχουν να κάνουν με την δημόσια υγεία σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών (Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υγείας, Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων).

Όλοι οι φορείς που βάσει των αρμοδιοτήτων τους σχετίζονται με τις φυσικές καταστροφές, μπορούν να αιτηθούν διεθνή συνδρομή και όπως προαναφέρθηκε έχουν την ευθύνη της επιχειρησιακής ένταξης, της υποδοχής και του συντονισμού της παροχής διοικητικής μέριμνας προς τη διεθνή βοήθεια. Ωστόσο, λόγω του ότι ο εκάστοτε φορέας που απευθύνει ένα αίτημα μπορεί να μην δύναται να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της μέριμνας της διεθνούς βοήθειας, είναι δυνατή η συνεργασία του με ορισμένα Υπουργεία ώστε να διευκολυνθεί το έργο του.

Σε τοπικό επίπεδο, Σύμφωνα με τον Ν 3013/02, στο Γραμματέα Π.Π της Νομαρχίας και του Δήμου, ανατίθεται η αρμοδιότητα του συντονισμού των υπηρεσιών της Νομαρχίας και του Δήμου αντίστοιχα, καθώς και του δυναμικού και μέσων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση των καταστροφών.

Παρά το γεγονός ότι οι φορείς που μπορούν να αιτηθούν βοήθεια από ξένες χώρες είναι αρκετοί, τον κύριο λόγο στην αποστολή του αιτήματος τον έχει η ΓΓΠΠ. Βάσει του αρ.27 §2 του Ν.3536/2007, η ΓΓΠΠ, μέσω του Κέντρου Επιχειρήσεων Π.Π, πραγματοποιεί κάθε αίτημα για την συνδρομή άλλων αρχών, υπηρεσιών και φορέων της αλλοδαπής με σκοπό την αντιμετώπιση κάθε μορφής καταστροφών. Πιο

συγκεκριμένα, αφού οι αρμόδιοι φορείς για την αντιμετώπιση των καταστροφών αξιολογήσουν τις ανάγκες που προκύπτουν, υποβάλλουν στο Κέντρο Επιχειρήσεων Π.Π το αίτημά τους. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ΠΠ αποφασίζει προς ποια χώρα ή διεθνή οργανισμό θα διαβιβασθεί το αίτημα αυτό. Τα μηνύματα της προσφερόμενης βοήθειας των κρατών που ικανοποιούν στο σύνολο ή εν μέρει το εκάστοτε αίτημα λαμβάνονται από το Κέντρο Επιχειρήσεων Π.Π, το οποίο στη συνέχεια ενημερώνει τους φορείς για τα προσφερόμενα μέσα και δυναμικό καθώς και για τους όρους λήψης της βοήθειας.

Εικόνα 18: Στάδια Υποβολής Αιτήματος για Διεθνή Βοήθεια
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Ο φορέας που έχει υποβάλει το αίτημα, είναι αρμόδιος να αποφασίσει για την αποδοχή ή μη της προσφερόμενης βοήθειας και ενημερώνει εκ νέου την ΓΓΠΠ σχετικά. Στη συνέχεια, η ΓΓΠΠ ενημερώνει τις αντίστοιχες χώρες για την αποδοχή ή όχι της βοήθειας μέσω του Κέντρου Επιχειρήσεων Π.Π και διοργανώνεται η αποστολή της στον τόπο που έχει ορίσει ο αρμόδιος φορέας.

3.6 Διμερείς Συμφωνίες

Μία από τις αρμοδιότητες της ΓΓΠΠ είναι η προώθηση και παρακολούθηση σύναψης διμερών και πολυμερών συμφωνιών, αλλά και η σύναψη διεθνών συμβάσεων που έχουν ως αντικείμενο τη συνεργασία σε θέματα Π.Π. (αρ.6 §4 εδ.θ' Ν.3013/2002). Το αντικείμενο κάθε συμφωνίας μπορεί να ποικίλει, ανάλογα με το είδος της συνεργασίας αλλά και ανάλογα με το είδος της καταστροφής. Αυτή την περίοδο είναι σε ισχύ οι ακόλουθες συμφωνίες:

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ-ΕΛΛΑΔΑ

Υπεγράφη στο Χάσκοβο της Βουλγαρίας στις 23-04-1989 και κυρώθηκε με το Ν. 1926/1991 (ΦΕΚ 16Α/15-02-1991) «Κύρωση Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Βουλγαρίας για την έγκαιρη γνωστοποίηση πυρηνικού ατυχήματος και την ανταλλαγή πληροφοριών για πυρηνικές εγκαταστάσεις». Τέθηκε σε ισχύ: την 20-12-1991. Το περιεχόμενό της είναι η ανταλλαγή πληροφοριών για τις συνθήκες λειτουργίας πυρηνικών εγκαταστάσεων και η γνωστοποίηση πυρηνικού ατυχήματος. Ως αρμόδια αρχή τέθηκε η Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας.

ΗΠΑ-ΕΛΛΑΔΑ

Υπεγράφη στην Αθήνα στις 09-01-2001 και κυρώθηκε με το Ν. 3073/2002 (ΦΕΚ 295Α/04-12-2002) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου Προθέσεων μεταξύ του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α./Γ.Γ.Π.Π. της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Χειρισμού Καταστάσεων Εκτάκτων Αναγκών Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (FEMA) για τη συνεργασία στην πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών». Τέθηκε σε ισχύ: την 04-12-2002. Αφορά δράσεις συνεργασίας στον τομέα της πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών, ανταλλαγή χειριστών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για εξοικείωση, εκπαίδευση και παρακολούθηση ασκήσεων, ανταλλαγή πληροφοριών, επιστημονική και τεχνική συνεργασία.

ΚΥΠΡΟΣ-ΕΛΛΑΔΑ

Υπεγράφη στη Λευκωσία στις 23-24/01/1997 και κυρώθηκε με το Ν. 2626/1998 (ΦΕΚ 149 Α/06-07-1998) «Κύρωση των Πρωτοκόλλων Συνεργασίας

στους τομείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Πολιτικής Άμυνας και Π.Π και της Δημόσιας Διοίκησης μεταξύ του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. της Ελληνικής Δημοκρατίας και των Υπουργείων Εσωτερικών και Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας». Τέθηκε σε ισχύ: την 17-07-2006. Η εν λόγω συμφωνία μιλάει για γενική αναφορά στην ανάγκη συνεργασίας ως προς τη θεσμική οργάνωση Π.Π και σε κοινή δράση σε περιπτώσεις ανάγκης.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ-ΕΛΛΑΔΑ

Υπεγράφη στη Βουδαπέστη στις 13-09-2000 και κυρώθηκε με το Ν. 2998/2002 (ΦΕΚ 70Α/08-04-2002) «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ουγγρικής Δημοκρατίας για τη συνεργασία και την αμοιβαία παροχή βοήθειας στον τομέα της πρόληψης και εξάλειψης των συνεπειών των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών και σοβαρών ατυχημάτων».

ΟΥΚΡΑΝΙΑ-ΕΛΛΑΔΑ

Υπεγράφη στην Αθήνα στις 21-02-2000 και κυρώθηκε με το Ν. 2950/2001(ΦΕΚ 246Α /22-10-2001) «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας για τη συνεργασία στο πεδίο της πρόληψης των βιομηχανικών ατυχημάτων, των φυσικών καταστροφών και της εξάλειψης των συνεπειών τους». Τέθηκε σε ισχύ: την 14/11/2002. Η συμφωνία αναφέρεται στην πρόληψη, ανταπόκριση και εξάλειψη των συνεπειών από φυσικές και προκαλούμενες από τον άνθρωπο καταστροφές.

ΡΩΣΙΑ-ΕΛΛΑΔΑ

Υπεγράφη στην Αθήνα στις 21-02-2000 και κυρώθηκε με το Ν. 2951/2001 (ΦΕΚ 247Α/22-10-2001) «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας για τη συνεργασία στον τομέα της πρόληψης και της αντιμετώπισης των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών». Τέθηκε σε ισχύ: την 19-06-2002. Κάνει αναφορά στη συνεργασία στον τομέα της πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, κοινή οργάνωση συναντήσεων ειδικών και

εκπαιδεύσεων, ανταλλαγή πληροφοριών, αμοιβαία βοήθεια σε καταστολή εκτάκτων αναγκών.

ΤΟΥΡΚΙΑ-ΕΛΛΑΔΑ

Υπεγράφη στην Αθήνα στις 08-11-2001 και κυρώθηκε με το Ν. 3339/2005 (ΦΕΚ 111Α/10-05-2005) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Τουρκίας για τη σύσταση Μικτής Ελληνο-Τουρκικής Εφεδρικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών». Τέθηκε σε Ισχύ: την 20-05-2002. Περιέχει σύσταση Μικτής Ελληνο-Τουρκικής Εφεδρικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών – Δομή και Οργάνωση Μονάδας – Επιχειρησιακά Θέματα – Εκπαιδευτικές δραστηριότητες – Εισαγωγή, εξαγωγή μέσων και εξοπλισμού από τα σύνορα – Επιστημονική συνεργασία.

ΜΑΛΤΑ-ΕΛΛΑΔΑ

Υπεγράφη στη Βαλέτα στις 24-05-2001 και κυρώθηκε με το Ν. 3081/2002 (ΦΕΚ 315Α/16-12-2002) «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Μάλτας στον τομέα της Π.Π». Τέθηκε σε ισχύ: την 08-04-2003. Το γενικό της περιεχόμενο είναι η γενική συνεργασία στον τομέα της Π.Π και η συνεργασία στην πρόληψη και αντιμετώπιση των επιπτώσεων από καταστροφές και σοβαρά ατυχήματα. (Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας: Διμερείς Συμφωνίες και Πρωτόκολλα Συνεργασίας σε Ισχύ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΟΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΤΟΥ 2007 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

4.1 Εισαγωγή κεφαλαίου

Πολλές είναι οι περιπτώσεις στις οποίες η Ελλάδα έχει βρεθεί αντιμέτωπη με καταστάσεις έκτακτης ανάγκης λόγω φυσικών καταστροφών. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, οι απαιτήσεις και οι ανάγκες για την αντιμετώπιση της καταστροφής ήταν τέτοιες, που η άμεση κινητοποίηση όλων των εγχώριων δυνάμεων πολιτικής προστασίας αλλά και συμβολή άλλων, ξένων δυνάμεων έχριζε επιτακτικής ανάγκης. Οι λόγοι που μπορεί να σκεφτεί κανείς, αν θέλει να εξηγήσει την ανάγκη για βοήθεια από χώρες του εξωτερικού είναι αρκετοί. Ενδεικτικά, αναφέρεται πως σε πολλές περιπτώσεις μεγάλων φυσικών καταστροφών στην Ελλάδα, παρατηρήθηκαν φαινόμενα ανεπάρκειας των επιχειρησιακών μέσων για την αντιμετώπιση του φαινομένου, υπήρξε ανεπάρκεια σε ανθρώπινο δυναμικό, σε υποδομές, ακόμη και σε γνώσεις σχετικά με την καταστροφή. Το ελλιπές νομοθετικό πλαίσιο και κατ'επέκταση ο ανεπαρκής σχεδιασμός Π.Π είναι άλλος ένας παράγοντας που οδήγησε την χώρα προς αναζήτηση βοήθειας σε χώρες της αλλοδαπής.

Για να μπορέσουν να γίνουν πιο κατανοητά όλα τα παραπάνω, στις σελίδες που ακολουθούν θα γίνει αναφορά στις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007, που έπληξαν τη χώρα, στις ισχύουσες καταστάσεις της εποχής αναφορικά με την νομοθεσία της χώρας πάνω σε θέματα αντιμετώπισης καταστροφών, στην δράση τόσο των ελληνικών δυνάμεων όσο και των ξένων χωρών και στην μεταξύ τους συνεργασία αλλά και στη συμβολή ιδιωτικών φορέων στην αντιμετώπιση της κρίσης.

4.2 Οι δασικές πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007

Το καλοκαίρι του 2007 ήταν ένα από τα χειρότερα για τη Νότια Ευρώπη αναφορικά με τα κρούσματα των δασικών πυρκαγιών. Ειδικά για την Ελλάδα, ήταν η χειρότερη καταγεγραμμένη οικολογική-κοινωνική και οικονομική καταστροφή της μεταπολεμικής ιστορίας της, που οφείλεται σε πυρκαγιές (Καούκης, 2009). Αναφέρεται πως οι συγκεκριμένες πυρκαγιές ήταν από τις πιο καταστροφικές στον κόσμο, αναλογικά με το μέγεθος της χώρας. (Γεωργιάδης, 2007). Το μέγεθος αλλά και η ένταση των πυρκαγιών του 2007 ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο με τις προκληθείσες ζημιές να φτάνουν σε πρωτοφανή μεγέθη. Ωστόσο, τα διαμερίσματα που επλήγησαν περισσότερο, ήταν αυτά της Πελοποννήσου.

Αναλυτικότερα, έχει καταγραφεί πως το καλοκαίρι του 2007, ξέσπασαν 12.020 πυρκαγιές σε όλη την Ελλάδα. (Paralikas, 2009). Το σύνολο των καμένων εκτάσεων ξεπέρασε τα 2,5 εκατομμύρια στρέμματα, εκ των οποίων τα 301.320 στρέμματα αφορούσαν προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000. Για πρώτη φορά οι καταστροφές επεκτάθηκαν πολύ πέρα από τα δάση και τις αγροτικές καλλιέργειες και έπληξαν σοβαρά οικισμούς και υποδομές. (WWF, 2007). Συγκεκριμένα, 74 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, περίπου 1.700 σπίτια καταστράφηκαν, ενώ ο αριθμός των αστέγων έφτασε τους 6.000. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως 4,5 εκατομμύρια ελαιόδεντρα (244.000 στρέμματα) κάηκαν ολοσχερώς, 24.000 αιγοπρόβατα, 472 βοοειδή και 20.671 μελίσσια εξαφανίστηκαν μέσα στις φλόγες. Από μεταγενέστερες εκτιμήσεις, καταγράφηκε πως το ύψος των καταστροφών ξεπέρασε το 3,5 δις. Ευρώ. (Καούκης). Φυσικά, η οικολογική καταστροφή στην χλωρίδα και την πανίδα του τόπου είναι ανεκτίμητη. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως κινδύνευσαν έντονα υψηλής σημασίας ιστορικά κέντρα όπως αυτό της Αρχαίας Ολυμπίας.

Εκτός όμως από τις υλικές ζημιές, προκλήθηκαν και επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων των περιοχών που καταστράφηκαν. Όπως είναι λογικό, ο καπνός και οι λοιπές συνθήκες που δημιουργήθηκαν από τις δασικές πυρκαγιές, επηρέασαν σημαντικά την υγεία όσων βρέθηκαν στις πληγείσες περιοχές. Παράγοντες όπως η τοξικότητα των συστατικών του καπνού, η ευπάθεια ορισμένων κοινωνικών ομάδων, η περιεκτικότητα του καπνού σε επιβλαβή σωματίδια, προκάλεσαν μεγάλες ανησυχίες τόσο στους κατοίκους των περιοχών όσο και στους ειδικούς σχετικά με την δημόσια υγεία. Έτσι, το Υπουργείο Υγείας, εξέδωσε συστάσεις και ανακοινώσεις

για την ασφάλεια των επηρεαζόμενων πολιτών. (Κάραλης 2007). Εξαιτίας των επικίνδυνων ουσιών που διοχετεύτηκαν στην ατμόσφαιρα, δημιουργήθηκε ένα επιβαρυνμένο μικροκλίμα που προκάλεσε πλήθος αναπνευστικών προβλημάτων (Ψαρά, 2007).

Στην Πελοπόννησο, προς αντιμετώπιση αυτών των κρουσμάτων, τέθηκε σε εφαρμογή το Εθνικό Σύστημα Δράσης, το οποίο εφαρμόστηκε υπό την αιγίδα της ΓΓΠΠ. Συγκεκριμένα, το σχέδιο περιελάμβανε:

- Άμεση δημιουργία Κέντρου Διαχείρισης Κρίσεων στο μεγαλύτερο νοσοκομείο της πληγείσας περιοχής.
- Μετάβαση 19 ασθενοφόρων από Αθήνα, Κόρινθο και Πάτρα στις πληγείσες περιοχές.
- Περιοδεία κινητής ιατρικής μονάδας από την Μακεδονία στα πληγέντα δημοτικά διαμερίσματα του νομού Ηλείας.
- Δωρεάν φάρμακα σε όσους υπέστησαν απώλεια των βιβλιαρίων υγείας από τη φωτιά.
- Για εξασφάλιση της δημόσιας υγείας, μετέβη ομάδα από το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ) στο νομό Ηλείας και δόθηκαν οδηγίες προς τη Νομαρχία αναφορικά με τα αναγκαία μέτρα.
- Για την ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη ολοκληρώθηκαν ειδικά προγράμματα τα οποία παρείχαν την αναγκαία στήριξη και βοήθεια στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, ενώ παράλληλα παρείχαν στέγαση, σίτιση και έκτακτη οικονομική ενίσχυση.

Ο συνολικός αριθμός των πολιτών που ενημερώθηκαν από το συγκεκριμένο πρόγραμμα έφτασε τους 65.000 πολίτες. (Ευσταθίου, 2008).

Εκτός όμως από το κομμάτι της υγείας, ανησυχίες εκφράστηκαν για πολλές άλλες συνέπειες που μπορεί να έχει μια δασική πυρκαγιά όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι μεταβολές στην παραγωγή της γεωργίας και της κτηνοτροφίας και οι μεταβολές στο μικροκλίμα με τις συνέπειες που έχουν στην πανίδα και την χλωρίδα της περιοχής. Ακόμη, το κόστος της κατάσβεσης και έκτακτης παροχής βοήθειας από την Κυβέρνηση ήταν αρκετά μεγάλο και υπήρξαν φόβοι για έλλειψη χρηματοδότησης δικαιούχων, οι οποίοι επιβεβαιώθηκαν.

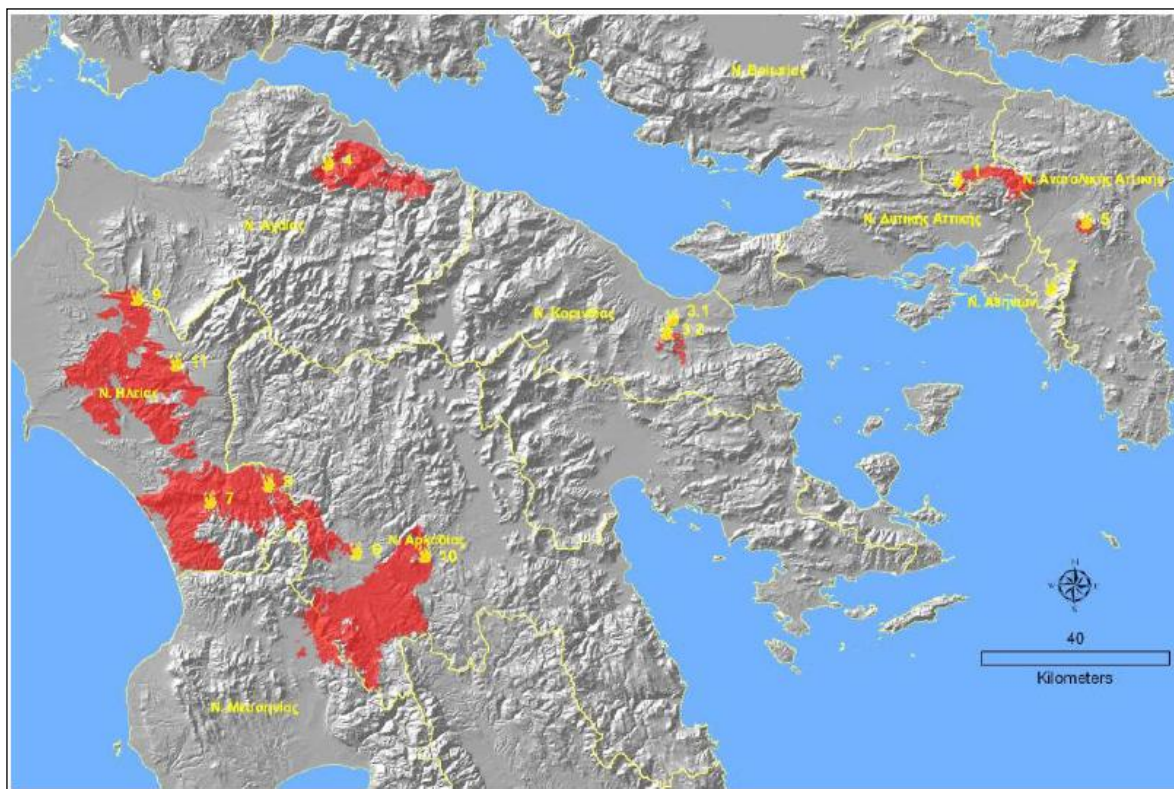
Για μεγαλύτερη κατανόηση του φαινομένου πρέπει να αναφερθεί πως οι μεγαλύτερες πυρκαγιές ξέσπασαν μετά από τρία συνεχόμενα κύματα καύσωνα που

παρατηρήθηκαν εκείνο το καλοκαίρι, ενώ η συνεχόμενη αύξησή τους σε μέγεθος ήταν αποτέλεσμα της μεγάλης ξηρασίας και των έντονων ανέμων που έπνεαν. Οι περιοχές που βίωσαν εντονότερο το φαινόμενο των πυρκαγιών ήταν η Μεσσηνία, η Αρκαδία, η Ηλεία, η Αχαΐα, η Λακωνία, η Αργολίδα, η Κορινθία, η Αττική και η Εύβοια. (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών). Στον πίνακα που ακολουθεί, καταγράφονται 12 από τις μεγαλύτερες πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007 και ακολουθεί χάρτης με τις καμένες εκτάσεις των πυρκαγιών αυτών.

ΠΥΡΚΑΓΙΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (ΗΜΕΡΕΣ)	ΚΑΜΕΝΗ ΕΚΤΑΣΗ (ha)
Στεφάνης Βοιωτίας-Πάρνηθας	3	5.045
Κουταλάδων Υμηττού	<1	41
Ακροκορίνθου	<1	1.065
Χιλιομοδίου Κορινθίας	2	
Κουνινών Αιγίου Αχαΐας	5	14.306
Πεντέλης Αττικής	<1	950
Σούλου Μεγαλόπολης Αρκαδίας	3	44.841
Παλαιοχωρίου Ηλείας	5	
Σέκουλα Ανδρίτσαινας Ηλείας	9	
Δόριζας Βαλτετσίου Αρκαδίας	6	43.328
Βάλμης Πηνειάς Ηλείας	6	43.071
Κλινδιάς Ωλένης Ηλείας	7	

Πίνακας 16: Οι 12 μεγαλύτερες πυρκαγιές το καλοκαίρι του 2007

Πηγή: Αθανασίου-Ξανθόπουλος (2009)

Χάρτης 5: Καμένες εκτάσεις των 12 μεγαλύτερων πυρκαγιών του 2007
 Πηγή: Αθανασίου-Ξανθόπουλος (2009)

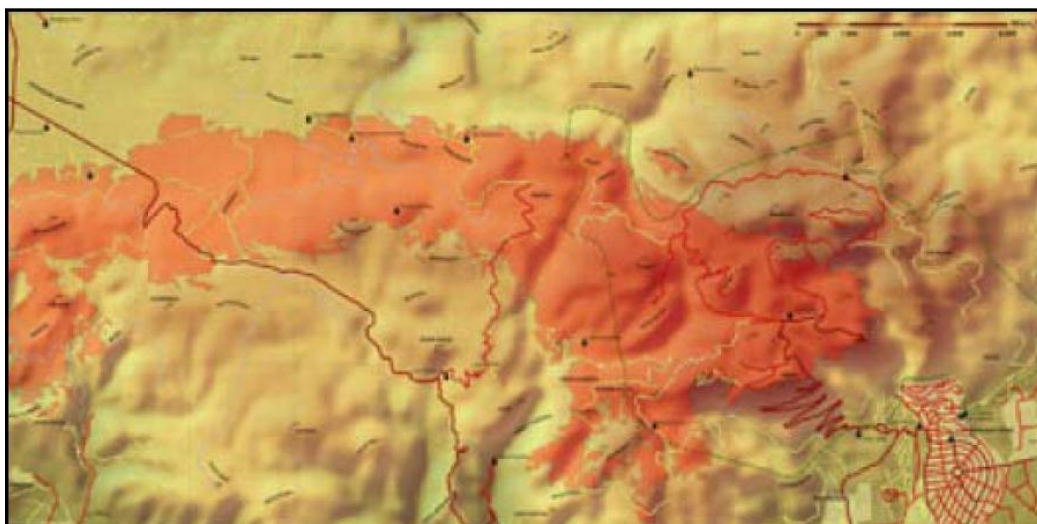
Παρακάτω, αναλύονται εκτενέστερα μερικές από τις μεγαλύτερες πυρκαγιές του 2007 κατά χρονολογική σειρά εμφάνισης.

Πυρκαγιά Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας

Μια από τις πρώτες μεγάλες και σημαντικές πυρκαγιές, ήταν αυτή στον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας στις 28 Ιουνίου. Αναλυτικότερα, στις 27/6/2007 εκδηλώθηκε μια πυρκαγιά στο χωριό Στεφάνη του Νομού Βοιωτίας στο τέλος ενός πρόωρου αλλά ιδιαίτερα έντονου και πολυήμερου καύσωνα. Αναπτύχθηκε ένα μεγάλο μέτωπο πυρκαγιάς στη Βοιωτία και με τη βοήθεια των δυτικών ανέμων που έπνεαν, κινήθηκε προς την Πάρνηθα και απέκτησε ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις. Μαρτυρίες και ενδείξεις συνηγορούν στην άποψη πως η πυρκαγιά προκλήθηκε από σπινθήρες πυλώνων ηλεκτρισμού της ΔΕΗ και αφού έκαψε με αργό ρυθμό μια σχετικά επίπεδη δασική έκταση, πέρασε το μεσημέρι της 28ης Ιουνίου στον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας και μέσα στις επόμενες ώρες, έκαψε ένα πολύ μεγάλο μέρος του.

Η μη έγκαιρη αντιμετώπιση της πυρκαγιάς το απόγευμα της 27ης Ιουνίου, είχε ως αποτέλεσμα την επέκτασή της κατά τη διάρκεια της νύχτας, με αποτέλεσμα το επόμενο πρωί να περάσει τον ασφάλτινο δρόμο Φυλής-Δερβενοχωρίων, να ανέλθει το απόγευμα της ίδιας μέρας τα υψώματα Μουγγουλτός και κορυφή Καραμανλή, από όπου – αφού πέρασε τον δασικό δρόμο (αντιπυρική ζώνη) Πηγή Φυλής-Βούντημα-στην θέση Καστρίζα (16:50 μ. μ περίπου) κατευθύνθηκε προς Ντράσιζα, Πετράλωνα και Πλατάνα (19:00) και περίπου στις 23:00μμ είχε φτάσει στο καζίνο αφού πρώτα είχε κάψει τις περιοχές Ρουμάνι, Καμπέρα, Παλιοχώρι, Λαγός, Ναυτικό, Αγία Τριάδα και Γούρνες. (Αμοργιανιώτης, 2007).

Μετά τις 23:00μμ ο άνεμος έπεσε και ταυτόχρονα άλλαξε κατεύθυνση. Έτσι η φωτιά δεν προχώρησε ανατολικά προς το Τατόι ούτε Νότια προς Κεραμίδι, Μετόχι και Θρακομακεδόνες. Σύμφωνα με το WWF η φωτιά σταμάτησε φτάνοντας στη χαράδρα Χούνη (περιοχή Θρακομακεδόνων). Ωστόσο συνέχισε να σιγοκαίει για τις επόμενες μέρες με συνεχείς μικρές αναζωπυρώσεις. Η καμένη έκταση ξεκινά από τις δυτικές υπώρειες της Πάρνηθας, πάνω από το οροπέδιο των Σκούρτων και φτάνει στη χαράδρα Χούνη καλύπτοντας μια έκταση μεγαλύτερη των 15 χιλιομέτρων. Τα αποτελέσματα της πυρκαγιάς ήταν καταστροφικά. Συνολικά κάηκαν 36.338 στρέμματα εκ των οποίων τα 21.800 στρέμματα ήταν ελατόδασος (τα 2/3 του ελατόδασους καταστράφηκαν). Απώλειες αλλά και αφανισμός υπήρξε και σε είδη της άγριας πανίδας. (Λατσούδης, 2007).

Χάρτης 6: Καμένη έκταση από την πυρκαγιά στην Πάρνηθα
Πηγή: Λατσούδης, 2007.

Πυρκαγιά Αιγίου Αχαΐας

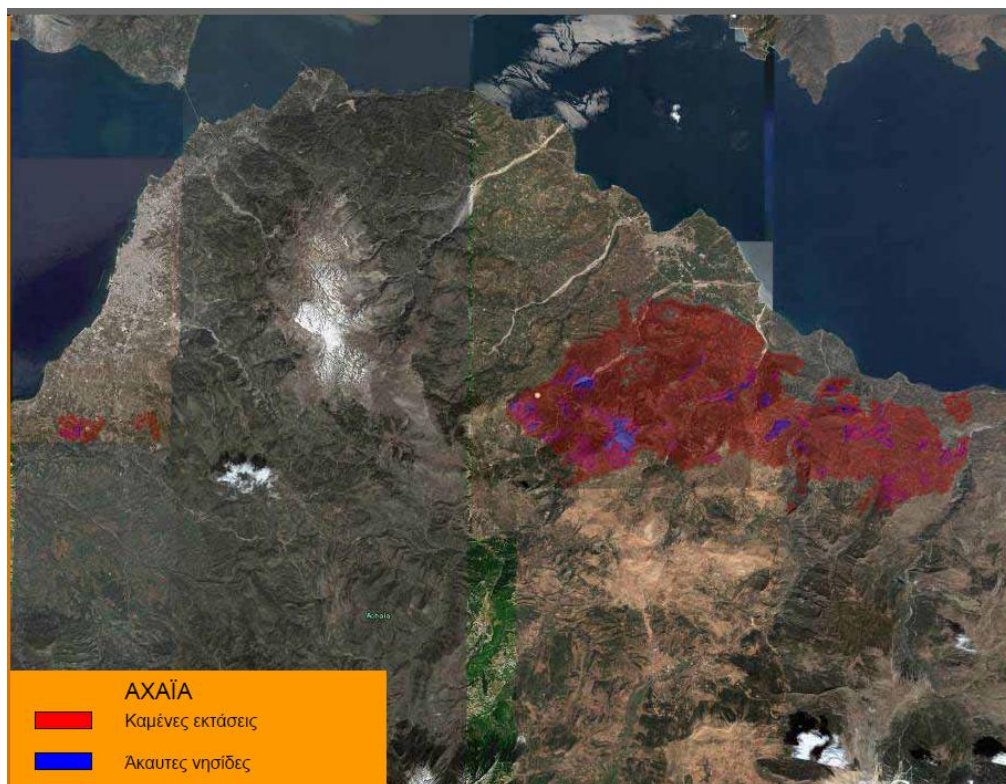
Στις 23 Ιουλίου 2007 εκδηλώθηκε μεγάλη πυρκαγιά στην Αχαΐα, στην περιοχή του Αιγίου, η οποία έκαιγε δασικές και αγροτοδασικές εκτάσεις, καθώς και σπίτια, μέχρι τις 27 Ιουλίου, στοιχίζοντας τη ζωή σε τρεις ανθρώπους. Συγκεκριμένα, το μεσημέρι της 23ης Ιουλίου ξέσπασε φωτιά στην περιοχή Κουνινά, αποτεφρώνοντας αγροτοδασική έκταση. Την επόμενη μέρα η φωτιά έφθασε στο χωριό Πυργάκι, ενώ δόθηκε διαταγή εκκένωσης για τα χωριά Μελίσσια, Αχλάδι, Μαυρίκι, Πτέρη και Κουνινά, στο οποίο πολλά σπίτια παραδόθηκαν στις φλόγες. Η πυρκαγιά έφτασε μέχρι την νέα εθνική οδό Αθηνών - Πάτρας στο ύψος του Διακοπτού και η κυκλοφορία διακόπηκε.²²

Στις 25 και 26 Ιουλίου η φωτιά συνέχισε να καίει εκτάσεις στην ανατολική και κεντρική Αιγιάλεια και σε διάφορα σημεία των δήμων Αιγίου και Διακοπτού υπήρχαν διάσπαρτες εστίες. Το βράδυ της 27 Ιουλίου η πυρκαγιά βρισκόταν υπό έλεγχο σε βαθιές χαράδρες και δεν απειλούσε σπίτια και κατοικημένες περιοχές.²³

Τον Αύγουστο του 2007 εκδηλώθηκε κι άλλη πυρκαγιά στην Αχαΐα. Πιο αναλυτικά, η πυρκαγιά ξεκίνησε την 24η Αυγούστου, από την Ξερόλακα Αχαΐας, στις 13.30. Την 25η Αυγούστου εμφανίστηκαν νέες εστίες στου Κάλφα και τις Πόρτες στην Βούντενη και στο Ακταίο. Η έκταση της φωτιάς ήταν σχετικά περιορισμένη, ενώ δεν υπήρξαν καταστροφές σε κατοικημένους οικισμούς, ούτε θύματα. Η συνολική έκταση των πυρόπληκτων Δημοτικών Διαμερισμάτων ήταν 498,7 km² (15,2% στις συνολικής επιφάνειας του Νομού). Κήκαν 135.000 στρέμματα δασικής έκτασης (7,8 του συνόλου των δασικών εκτάσεων). Επιπρόσθετα, καταστράφηκαν 211.000 στρέμματα γεωργικής έκτασης. Παρακάτω ακολουθεί δορυφορική εικόνα των καμένων εκτάσεων του νομού. (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών).

²² Καταστροφικές φωτιές σε Κεφαλονιά και Αχαΐα-Ένας νεκρός στο Αίγιο, εύρεση στο: <http://news.in.gr/greece/article/?aid=819761>

²³ Σε δεκάδες μέτωπα σε όλη τη χώρα η μάχη με τις φλόγες, εύρεση στο: <http://news.in.gr/greece/article/?aid=820221>

Εικόνα 19: Καμένες εκτάσεις νομού Αχαΐας

Πηγή: Γεωργιάδης, 2007

Πυρκαγιά Πεντέλης (Ντράφι - Πολιτεία)

Τις πρωινές ώρες (περίπου 10:30 π.μ.) της 16ης Αυγούστου, φλόγες και πυκνός καπνός έγινε ορατός από την βορειοδυτική πλευρά του όρους της Πεντέλης, στην περιοχή της Ράχης Διονύσου. Η φωτιά ξεκίνησε από 4 μέτωπα, τα οποία έκαψαν δασικές εκτάσεις, σπίτια και εξοχικές κατοικίες κατά μήκος του άξονα Πεντέλη - Πολιτεία και Πεντέλη - Ντράφι. Ένα από τα μέτωπα κατηφόρισε προς τον δήμο Μελισσίων όπου επίσης κάηκαν μικρές δασικές εκτάσεις. Ο καπνός κάλυψε μεγάλο μέρος της βόρειας Αθήνας, υποβοηθούμενος από τους έντονους νότιους ανέμους. Δυστυχώς οι ίδιοι άνεμοι εμπόδισαν εναέρια πυροσβεστικά μέσα να σπεύσουν άμεσα στην περιοχή. Μαζί με τις πρώτες πυροσβεστικές δυνάμεις κατέφθασαν και 2 πυροσβεστικά αεροσκάφη τα οποία όμως δεν στάθηκε δυνατό να προβούν σε ρίψεις νερού αρχικά. Οι πρώτες αξιολογες από αυτές έγιναν με ελικόπτερα αργότερα το απόγευμα της 16ης Αυγούστου.

Ορισμένες μικρές εστίες της φωτιάς παρέμειναν ενεργές και το βράδυ της ίδιας μέρας, αλλά μέχρι το πρωί της επόμενης είχαν κατασβησθεί. Η πυρκαγιά αυτή, σε συνδυασμό με την μεγαλύτερης έκτασης πυρκαγιά στον Εθνικό Δρυμό της

Πάρνηθας οδηγούν επιστήμονες στις εκτιμήσεις ότι το μικροκλίμα της Αθήνας θα χειροτερεύσει, αφού δύο φυσικοί πνεύμονες και ρυθμιστές της θερμοκρασίας του περιβάλλοντος καταστράφηκαν.²⁴

Εικόνα 20: Καμένες περιοχές στην Πεντέλη το 2007
Πηγή: Ζαχαριάδης 2008

Πυρκαγιά Νομού Ηλείας

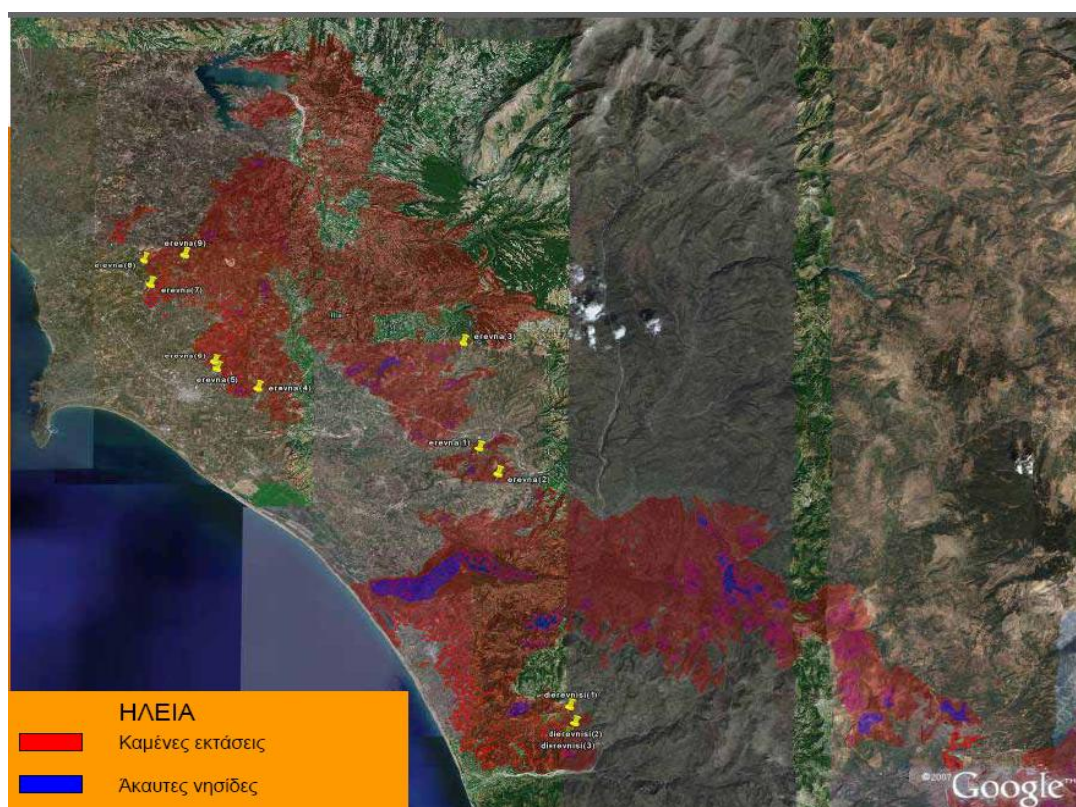
Ο νομός Ηλείας καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και έχει συνολική έκταση 2.622.500 στρέμματα από τα οποία τα 906.000 (35%) είναι δασικές εκτάσεις. Το 2007 κάηκαν στο νομό 1.144.744 στρέμματα, εκ των οποίων τα 653.129 ήταν δάση και δασικές εκτάσεις (56,8%) και τα 269.495 ήταν γεωργικές εκτάσεις (23,54%). (Καούκης, 2009).

Η μεγαλύτερη δασική πυρκαγιά που ξέσπασε στο νομό Ηλείας ήταν αυτή στις 24 Αυγούστου του 2007, περίπου στις 14:00 μμ από το Παλαιοχώρι του δήμου Ζαχάρως. Η πυρκαγιά αυτή με μια ταχύτατη εξάπλωση έκαψε 300.000 στρέμματα, 140 σπίτια, ενώ 33 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Τα πύρινα μέτωπα έγιναν δύο. Το ένα κατευθύνθηκε προς τα χωριά Σμέρνα και Ξηροχώρι, φθάνοντας έξω από τη Ζαχάρω

²⁴ Καταστροφικός για την Αττική ο συνδυασμός των πυρκαγιών σε Πεντέλη-Πάρνηθα, εύρεση στο: <http://news.in.gr/greece/article/?aid=824641>

και συνέχισε την πορεία του στο προστατευόμενο δάσος Καϊάφα. Με την αλλαγή του ανέμου, έκλεισε τον παραλιακό δρόμο που οδηγεί στην Ζαχάρω και με βόρεια κατεύθυνση πέρασε από το χωριό Κάτω Σαμικό, καίγοντας επί πέντε μέρες τις πλαγιές του χωριού. Η ίδια πυρκαγιά προχώρησε ακόμη πιο βόρεια, προς το χωριό Βρίνα, δίπλα από την Κρέστενα, όπου οι φλόγες έφτασαν τα πρώτα σπίτια..

Το δεύτερο μέτωπο που ξεκίνησε από την εστία του Παλαιοχωρίου προς τα νότια-νοτιοδυτικά ήταν εξίσου καταστροφικό. Διήρκτησε τέσσερις μέρες και έφτασε μέχρι τον ποταμό Νέδα, ο οποίος είναι φυσικό όριο του νομού Ηλείας με την Μεσσηνία. Στο ενδιάμεσο, προκάλεσε εγκλωβισμούς κατοίκων στη Μίνθη και τα Ροδινά, έκαψε τους Σχίνους και πέρασε νότια προς Καλιδόνα και νοτιοδυτικά προς τους ΚάτωΤαξιάρχες. Από την Καλιδόνα, η φωτιά συνέχισε ακόμη πιο νότια στα χωριά Λεπρέο, Φασκομηλιά και Νέα Φιγαλία, ενώ στο Θολό οι φλόγες έφτασαν μέχρι τον παραλιακό δρόμο. Οι συνεχείς αναζωπυρώσεις που ακολούθησαν, ήταν ο λόγος που κάηκαν τα περισσότερα χωριά. Στην εικόνα που ακολουθεί, φαίνονται οι καμένες εκτάσεις του νομού (Σπυρούνης, 2009).

Εικόνα 21: Καμένες εκτάσεις νομού Ηλείας
Πηγή: Γεωργιάδης, 2007

4.3 Κινητοποίηση εγχώριων και διεθνών δυνάμεων

Οι παραπάνω πυρκαγιές είναι μερικές μόνο από αυτές που ξέσπασαν εκείνο το καλοκαίρι στα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας. Ωστόσο, είναι αρκετές ώστε να καταδείξουν το τεράστιο πρόβλημα που δημιουργήθηκε τόσο στον φυσικό πλούτο της Ελλάδας, όσο και σε υλικά αγαθά. Οι εγχώριες δυνάμεις εθνικού αλλά και τοπικού επιπέδου κατέβαλλαν τα μέγιστα για την κατάσβεση των πυρκαγιών. Σύμφωνα με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, οι εγχώριες δυνάμεις που χρησιμοποιήθηκαν αποτελούνταν από 21 αεροσκάφη τύπου Canadair, 21 PLZ & GRUMAN και 1 Be-200. Επίσης, συμπληρώνονταν από 2 Super Puma, 3 BK-117 και 19 ελικόπτερα. Στον αγώνα κατά της πύρινης λαίλαπας συμμετείχαν 930 πυροσβεστικά οχήματα, 7.310 πυροσβέστες, 3.000 στρατιώτες, 200 εθελοντές του Πυροσβεστικού Σώματος και εκατοντάδες άλλοι εθελοντές, εποχικοί δασοπυροσβέστες και πολίτες.²⁵

Ωστόσο, οι καιρικές συνθήκες δεν ευνοούσαν το έργο της αντιμετώπισης των πυρκαγιών. Ακόμη, υπήρξαν περιπτώσεις που κατά την διάρκεια της ίδιας ημέρας, ξεσπούσαν πυρκαγιές σε διαφορετικές περιοχές της χώρας και τα μέσα για την κατάσβεση δεν ήταν επαρκή. Σε αυτό το θέμα όμως, η συμβολή ξένων δυνάμεων αποτέλεσε σανίδα σωτηρίας καθώς η βοήθεια από χώρες του εξωτερικού ήταν καθοριστική. Πιο συγκεκριμένα, το καλοκαίρι του 2007, η Ελλάδα δέχτηκε την μεγαλύτερη διεθνή βοήθεια από κάθε άλλη φορά. Ενεργοποίησε τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας 4 φορές, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΤΟΥ 2007	
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΠΥΡΚΑΓΙΑ
27 Ιουνίου	Πάρνηθα, Πήλιο
5 Ιουλίου	Πάρνηθα, Πήλιο
18 Ιουλίου	Κόρινθος, Αίγιο, Μάνη Κεφαλονιά, Κύθηρα
24 Αυγούστου	Πελοπόννησος, Εύβοια

Πίνακας 17: Περιπτώσεις ενεργοποίησης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας το καλοκαίρι του 2007

Πηγή: Μασούρα, 2009

²⁵ Προσωπική επικοινωνία με την Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Το σύνολο των εναέριων μέσων που δέχτηκε η χώρα κατά την διάρκεια των πυρκαγιών ανέρχεται σε 27 αεροσκάφη και 22 ελικόπτερα, προερχόμενα από 17 χώρες, ενώ το σύνολο των επίγειων δυνάμεων που δέχτηκε ανέρχεται σε 429 άτομα, 28 πυροσβεστικά οχήματα και 6 βοηθητικά οχήματα. Η διασπορά των δυνάμεων έγινε στις περιοχές που παρουσίαζαν τα μεγαλύτερα προβλήματα, όπου επιχειρούσαν από κοινού με τις ελληνικές δυνάμεις. Στους πίνακες που ακολουθούν παρακάτω καταγράφονται αναλυτικότερα τα εναέρια και επίγεια μέσα από χώρες του εξωτερικού που συνέβαλλαν στην κατάσβεση των πυρκαγιών. (Statheropoulos et al, 2007).

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ 27 ΙΟΥΝΙΟΥ – 2 ΙΟΥΛΙΟΥ		
ΑΙΤΗΜΑ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	ΠΛΗΓΕΙΣΕΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
4 Canadair (αεροσκάφη ρίψης νερού) και 3 ελικόπτερα	Επτά πυροσβεστικά αεροσκάφη από την Ιταλία, τη Γαλλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία	Αττική (Πάρνηθα), Περιφέρεια Θεσσαλίας (Βουνό Πήλιο)

Πίνακας 18: Παρεχόμενη βοήθεια 27 Ιουνίου-2 Ιουλίου
Πηγή: Μασούρα, 2009

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ 5 – 6 ΙΟΥΛΙΟΥ		
ΑΙΤΗΜΑ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	ΠΛΗΓΕΙΣΕΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
6 Canadair (αεροσκάφη ρίψης νερού) και 3 ελικόπτερα	Δύο πυροσβεστικά αεροσκάφη από την Ιταλία	Αττική (Πάρνηθα), Περιφέρεια Θεσσαλίας (Βουνό Πήλιο)

Πίνακας 19: Παρεχόμενη βοήθεια 5 -6 Ιουλίου
Πηγή: Μασούρα, 2009

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ 18 ΙΟΥΛΙΟΥ- 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ		
ΑΙΤΗΜΑ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	ΠΛΗΓΕΙΣΕΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
4 Canadair (αεροσκάφη ρίψης νερού)	Συνολικά 11 αεροσκάφη Canadair από τη Γαλλία, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία	Κόρινθος, Πάτρα Μάνη Κύθηρα και Κεφαλλονιά
Επιπλέον βοήθεια δόθηκε από τη Ρωσία: Τρία αεροσκάφη πυρόσβεσης (1 αεροπλάνο B-200 και 2 ελικόπτερα).		

Πίνακας 20: Παρεχόμενη βοήθεια 18 Ιουλίου- 2 Αυγούστου
Πηγή: Μασούρα, 2009

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ 24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ-5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ		
ΑΙΤΗΜΑ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	ΠΛΗΓΕΙΣΕΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
Αρχικά ζητήθηκαν 8 πυροσβεστικά αεροσκάφη, ωστόσο, ως αποτέλεσμα της επιδείνωσης των συνθηκών το αίτημα αυτό αυξήθηκε	10 αεροσκάφη Canadair, 3 Pilatus αεροπλάνα και 12 ελικόπτερα Επιπλέον, πάνω από 400 ειδικοί (πλήρωμα αεροσκαφών, πυροσβέστες, τεχνικοί).	Μεγάλες περιοχές της Ελλάδας, που εκτείνονται από το την Εύβοια μέχρι την Πελοπόννησο

Πίνακας 21: Παρεχόμενη βοήθεια 24 Αυγούστου-5 Σεπτεμβρίου
Πηγή: Μασούρα, 2009

ΕΠΙΓΕΙΕΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ ΤΟΥ 2007			
ΧΩΡΑ	ΑΦΙΞΗ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΟΧΗΜΑΤΑ
Κύπρος	26/8/2007	59	6
Κύπρος	27/8/2007	72	8
Γαλλία	26/8/2007	64	
Γαλλία	29/8/2007	8	
Ισραήλ	27/8/2007	60	
Ουγγαρία	27/8/2007	19	5
Αλβανία	28/8/2007	4	1
Σερβία	30/8/2007	55	7
Βουλγαρία	31/8/2007	45	5
Διεθνής Ομάδα Εθελοντών	27/8/2007	7	
Σύνολο		402	32

Πίνακας 22: Επίγειες παρεχόμενες δυνάμεις τον Αύγουστο του 2007
Πηγή: Μασούρα, 2009

Εικόνα 22: French CL-415 για παροχή βοήθειας στην Ελλάδα
Πηγή: Μασούρα, 2009

Οι απαραίτητες δράσεις στις οποίες έπρεπε να προβεί το ΠΣ για την διαχείριση της διεθνούς βοήθειας ήταν η υποδοχή των δυνάμεων, η εξασφάλιση της επικοινωνίας με τους αρχηγούς των ομάδων και ο καθορισμός υπαλλήλων του ΠΣ ως συνδέσμους για τις ομάδες Διεθνούς Βοήθειας. Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση της βοήθειας από τις ξένες χώρες ο τότε αρχηγός τους ΠΣ αποφάσισε την εφαρμογή ενός ad hoc σχεδίου κατά το οποίο όρισε 4 υπαλλήλους (2 για κάθε μέρα) ως πυρήνες. Ο ένας ορίστηκε ως υπεύθυνος διοικητικής μέριμνας και τοποθετήθηκε στο αρχηγείο του ΠΣ και ο δεύτερος ήταν μόνιμα στο Επιχειρησιακό Κέντρο του Πυροσβεστικού Σώματος προκειμένου να λαμβάνει και να μεταβιβάζει οδηγίες για την περιοχή όπου θα επενέβαιναν οι δυνάμεις. Επιπλέον, ορίστηκαν ένα ή δύο άτομα, μάχιμοι αξιωματικοί, οι οποίοι ήταν υπεύθυνοι για τη συνοδεία των επίγειων δυνάμεων. Τέλος, διατάχθηκε η δημιουργία μιας ειδικής γραμμής επικοινωνίας με τις ξένες ομάδες.²⁶

Εικόνα 23: Συνεργασία Διεθνών και εγχώριων δυνάμεων
Πηγή: Μασούρα, 2009

²⁶ Προσωπική επικοινωνία με την Πυροσβεστική Υπηρεσία.

4.4 Το Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών

Με αφορμή τις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007, η τότε κυβέρνηση, με το Π. Δ. 227/21.11./2007, προέβη σε σύσταση Ειδικού Ταμείου Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Το Υπουργείο, άνοιξε Λογαριασμό Αλληλεγγύης (Ειδικό Λογαριασμό Αρωγής Πυροπαθών) σε όλες τις τράπεζες της χώρας στον οποίο καλούνταν οι πολίτες, αλλά και τα μέλη του επιχειρηματικού κόσμου που επιθυμούσαν, να συνδράμουν οικονομικά με στόχο την συγκέντρωση ποσού για κάλυψη των αναγκών των πληγέντων. Η διαχείριση του λογαριασμού αποφασίστηκε να είναι αρμοδιότητα του Ειδικού Ταμείου Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών.

Στην ιστοσελίδα του Ταμείου, οι πολίτες μπορούσαν να ενημερωθούν για ποικίλα θέματα σχετικά με τις εξελίξεις των πυρκαγιών, για ανακοινώσεις σχετικά με την πορεία κατάσβεσής τους αλλά και για άλλα θέματα σχετικά, όπως η επικήρυξη των εμπρηστών. Με αυτό τον τρόπο, το κράτος προσπάθησε να δώσει ένα κίνητρο στους γνώστες των υπευθύνων να ξεπεράσουν τους όποιους φόβους είχαν και να αποκαλύψουν τα όσα ξέρουν. Ακόμη, μέσω της ηλεκτρονικής σελίδας του Ταμείου, οι πληγέντες μπορούσαν να ενημερωθούν για θέματα προσωρινής στέγασης, οικονομικής ενίσχυσης, αποκατάστασης ζημιών στις περιουσίες κτλ. Το εν λόγω ταμείο καταργήθηκε ύστερα από 3 χρόνια με τον Ν 3895/2010.

4.5 Χρηματική στήριξη από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού προς τις πυρόπληκτες περιοχές

Πολλές και αρκετά εποικοδομητικές ήταν οι δράσεις και οι πρωτοβουλίες ιδιωτικών εταιριών, που στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής τους Ευθύνης, λειτούργησαν άμεσα και συνέβαλλαν κατά το δυνατόν στις ενέργειες ανακούφισης και ανάκαμψης των πυροπαθών. Πιο αναλυτικά, παρακάτω ακολουθούν δράσεις από συγκεκριμένες επιχειρήσεις, όπως καταγράφηκαν στην ετήσια έκδοση της Eurocharity στο Yearbook του 2007.

Γέφυρα Α.Ε

Κατά τη διάρκεια των ημερών έκτακτης ανάγκης διατήρησε ανοιχτό το σταθμό διοδίων στο Αντίρριο και συνεισέφερε με εταιρικά μέσα σε προσπάθειες κατάσβεσης. Επίσης, συμμετείχε στο διακαναλικό τηλεμαραθώνιο και υπήρξε χορηγός σε διάφορες συναυλίες που έγιναν στην Αθήνα και την Περιφέρεια. Τέλος, ανέλαβε την εκπόνηση προγραμμάτων αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος στην Ολυμπία, τη Ναυπακτία και την Αιγιαλεία.

Lamda Development

Προσέφερε 1 εκατομμύριο ευρώ στο Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών για την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος των πληγισίων περιοχών. Ακόμη απέστειλε φορτηγά με είδη πρώτης ανάγκης στους πυροπαθείς.

BP HELLAS

Μετά την εμφάνιση των πρώτων πυρκαγιών του Ιουλίου, προμήθευσε με καύσιμα έναν ιδιωτικό τηλεοπτικό σταθμό για τα ελικόπτερα που επιτηρούσαν την περιοχή ενώ από τις πρώτες πυρκαγιές του Αυγούστου, προσέφερε 30.000 φιάλες πόσιμου νερού, 20.000 πακέτα συσκευασμένων τροφίμων, 13 γεννήτριες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και χρήσιμο εξοπλισμό σε πολλούς πληγέντες. Από το προσωπικό της εταιρίας πραγματοποιήθηκαν δωρεές χρηματικών ποσών, ενώ τα Χριστούγεννα του 2007, διατέθηκε το ποσό των 15.000 ευρώ για την προετοιμασία γιορτινού τραπέζιού σε 120 οικογένειες.

INTERAMERICAN

Διέθεσε 250.000 ευρώ υπέρ των πληγέντων, έθεσε στη διάθεση των Τοπικών Αρχών των πυρόπληκτων περιοχών τα ιδιόκτητα μέσα οδικής βοήθειας, ενώ το ασθενοφόρο της εταιρίας στην Πάτρα, εντάχθηκε στο ΕΚΑΒ Πύργου. Ακόμη, συνεργάστηκε με την Μ.Κ.Ο. Ecocity για την παροχή τηλεφωνικής γραμμής και την οργάνωση συντονιστικού κέντρου δράσεων από τις 29 Αυγούστου στα γραφεία της εταιρίας στην Καλλιθέα, με σκοπό την καταγραφή των αναγκών, των προσφορών βοήθειας και των εθελοντών για συμμετοχή σε αποστολές παροχής βοήθειας. Ειδικότερα, οι δράσεις του σχεδίου στήριξης ήταν:

ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ INTERAMERICAN	
ΔΡΑΣΕΙΣ	ΚΟΣΤΟΣ
Συνεργασία με τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό (ιατροφαρμακευτική παρέμβαση στην Ηλεία)	160.000 ευρώ
Συνεργασία με την Oecumenica (υποστήριξη κτηνοτρόφων Ευβοίας).	15.000 ευρώ
Συνεργασία με το Ecocity (αποκατάσταση σχολικών κτηρίων στη Ζαχάρω).	50.000 ευρώ
Συνεργασία με τη Unicef (Αγορά και διανομή σχολικών ειδών και παιχνιδιών στην Ηλεία)	15.000 ευρώ
Συνεργασία με την Επιτροπή Αρωγής Πυρόπληκτων Νομού Λακωνίας (Συγκέντρωση οικονομικής βοήθειας)	10.000 ευρώ
Χορηγία σε φιλανθρωπικό αγώνα της ΠΑΕ ΑΕΚ για συγκέντρωση χρημάτων	
Συνεργασία με την ΜΚΟ PRAKSIS (παροχή ιατρικής φροντίδας στην Εύβοια)	5.000 ευρώ
Υποστηρικτής συναυλίας στον Πύργο για ψυχαγωγία πυρόπληκτων	22.000 ευρώ
Συγκέντρωση ειδών πρώτης ανάγκης από εργαζόμενους στην Πάτρα για ενίσχυση πυρόπληκτων Ηλείας	

Πίνακας 23: Δράσεις σχεδίου στήριξης της Interamerican
Πηγή: EuroCharity Yearbook 2007

Coca-Cola Hellas & Coca-Cola Τρία Έψιλον

Παρείχε 400.000 λίτρα εμφιαλωμένο νερό στους πληγέντες και χυμούς στο Πυροσβεστικό Σώμα, στους Εθελοντές και τα πληρώματα των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης. Συνεργάστηκε με την εκκλησία, με εθελοντικές οργανώσεις και με τοπικούς παράγοντες, προσφέροντας είδη ρουχισμού, τρόφιμα και φάρμακα. Διέθεσε 250 εργαζομένους σε εργασίες οργάνωσης καταλυμάτων και αποθηκών, στη διανομή συσσιτίων. Επιπλέον, διέθεσε οχήματα σε ενέργειες διάσωσης και μεταφοράς. Παράλληλα δώρισε σε μαθητές γραφική ύλη από τη Unicef και διοργάνωσε χριστουγεννιάτικη γιορτή για τα παιδιά των πληγείσων περιοχών. Ακόμη, έδωσε 60 υποτροφίες συνολικής αξίας 180.000 ευρώ για φοιτητές που κατάγονται από πυρόπληκτες περιοχές. Οι εργαζόμενοι της εταιρίας διέθεσαν το ποσό των 500.000 ευρώ, το οποίο διπλασίασε η Coca-Cola Τρία Έψιλον. Οι συνεργάτες της Coca-Cola Hellas διέθεσαν ακόμη 1 εκατομμύριο ευρώ. Το συνολικό ποσό κατατέθηκε στο Ειδικό Ταμείο Στήριξης. Τέλος, έγινε ενίσχυση εκπαιδευτικών και αθλητικών εγκαταστάσεων στους Δήμους Ωλένης και Φολόης και πραγματοποιήθηκε δωρεά ύψους 2 εκατομμυρίων δολαρίων για την αποκατάσταση των ζημιών στο χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας.

Εικόνα 24: Διανομή πόσιμου νερού από την Coca-Cola σε συνεργασία με τον ερυθρό σταυρό
Πηγή: Google images

Τσιμέντα Χάλυψ/Halyps Cement Italcementi Group

Προσέφερε 3.500 τόνους τσιμέντου για τις προσπάθειες αποκατάστασης έργων υποδομής και για την ανακατασκευή κατεστραμμένων κατοικιών. Επιπλέον, πραγματοποίησε αγορά απαραίτητων αγαθών και δημοσίευσε εσωτερική εταιρική αγγελία για τη συγκέντρωση ανάλογων αγαθών από το προσωπικό.

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος

Παρείχε οικονομική βοήθεια ύψους 50 εκατομμυρίων ευρώ για ανασυγκρότηση πληγεισών περιοχών και ανάπλαση φυσικού περιβάλλοντος, τα 25 από τα οποία κατατέθηκαν στο Ειδικό Ταμείο Στήριξης. Ενίσχυσε μια σειρά δράσεων για την ευαισθητοποίηση του κοινού σε περιβαλλοντικά θέματα και διέθεσε 51 εκατομμύρια για την κάλυψη αναγκών των πυροπαθών. Επιπροσθέτως, διέθεσε 1 εκατομμύριο ευρώ για την αποκατάσταση του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας. Συνεργάστηκε με 41 Δήμους από τις πυρόπληκτες περιοχές, στηρίζοντας τις οικογένειες αυτών, μεριμνώντας για ορφανά παιδιά και φοιτητές, φροντίζοντας τραυματίες, συμβάλλοντας σε αντιπλημμυρικά έργα, κάνοντας δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού, συμμετέχοντας στην ανακατασκευή διατηρητέων κτηρίων και σε δράσεις προστασίας μνημείων και πολιτιστικής κληρονομιάς. Τέλος, μέσα από το πρόγραμμα Εταιρική Κοινωνική Δράση «Ευθύνη», διέθεσε περισσότερα από 60 εκατομμύρια ευρώ για την υποστήριξη κοινωνικών δράσεων σε όλη την Ελλάδα.

Aldemar

Παρείχε στέγαση σε πυροπαθείς και διασώστες καθώς και σίτιση σε 500 αστέγους από τα πληγέντα χωριά του Πύργου, της Αδρίτσαινας και της Ζαχάρας. Οι εργαζόμενοι συγκέντρωσαν το ποσό των 5.800 ευρώ και το διέθεσαν για τη δημιουργία παιδικής χαράς στον Πύργο.

Alpha Bank

Συνέδραμε με 30 εκατομμύρια ευρώ για την αντιμετώπιση των εκτάκτων αναγκών που προέκυψαν, ενισχύοντας το Πυροσβεστικό Σώμα. Από αυτό το ποσό, τα 5 εκατομμύρια ευρώ κατατέθηκαν στον ειδικό λογαριασμό αρωγής πυρόπληκτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Ακόμη, χορήγησε 53 υποτροφίες και συντόνισε ομάδες συμμετοχής σε διάφορες δραστηριότητες αποκατάστασης σε πυρόπληκτες περιοχές.

Άλλες εταιρίες που συνέβαλλαν καθοριστικά ήταν ο όμιλος εταιριών Ηρακλής, η Cosmote, οι ΜΚΟ Praxis και το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, η ΜΚΟ του Οικουμενικού Πατριαρχείου, το WWF, η ECOWEEK, οι Έλληνες Ενεργοί Πολίτες, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος καθώς και ομάδες από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. EuroCharity Yearbook 2007

Εκτός όμως των εγχώριων πρωτοβουλιών, άμεσα ανταποκρίθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η ομογένεια της Αμερικής και της Αυστραλίας αλλά και η Κύπρος. Πιο αναλυτικά, η Ε.Ε ανταποκρίθηκε άμεσα στις εκκλήσεις της Ελλάδας για βοήθεια όπως αναφέρθηκε προηγουμένως. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τη χορήγηση από το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε.Ε, οικονομική ενίσχυση για τους πυρόπληκτους στην Ελλάδα, ύψους 89,7 εκατομμυρίων ευρώ, με σκοπό την αντιστάθμιση μέρους των ζημιών που προκλήθηκαν από τις πυρκαγιές του 2007 και την κάλυψη αναγκών έκτακτης ανάγκης, όπως είναι οι υπηρεσίες διάσωσης, η παροχή προσωρινής στέγης, ο καθαρισμός των πυρόπληκτων περιοχών και η αποκατάσταση της λειτουργίας των βασικών υποδομών. (Ταμείο Αλληλεγγύης Ε.Ε²⁷).

Η κυπριακή κυβέρνηση σε συνεργασία με την Εκκλησία της Κύπρου και ορισμένες εθελοντικές οργανώσεις, προκήρυξαν εράνους για τη συγκέντρωση οικονομικής βοήθειας. Ομοίως, οικονομική συμπαράσταση έλαβε η χώρα από τους ομογενείς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής σε συνεργασία με την ορθόδοξη εκκλησία της Αμερικής και τον Αρχιεπίσκοπο. (Bistis, 2007). Παράλληλα, περισσότερα από 800.000 δολάρια συγκεντρώθηκαν από τους ομογενείς της Αυστραλίας ενώ ο Καναδάς συνέδραμε με περισσότερα από 200.000 δολάρια.

Άλλες πρωτοβουλίες ήταν αυτές του καζίνο του Λουτρακίου που συνέδραμε με το ποσό του 1 εκατομμυρίου ευρώ, ο όμιλος Unilevel (500.000 ευρώ, μέρος του οποίου δόθηκε για την αγορά εξοπλισμού για το Πυροσβεστικό Σώμα), το Ίδρυμα Λάτση με το ποσό των 60.000.000 ευρώ, ενώ ο Ξενοδοχειακός Οργανισμός Επιχειρήσεων Κώστα Μήτση, ανέλαβε την ανοικοδόμηση ενός χωριού δυναμικότητας 100 κατοίκων.

²⁷ Ταμείο Αλληλεγγύης ΕΕ: Η Επιτροπή προτείνει τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης ύψους 89,7 εκατομμυρίων ευρώ στην Ελλάδα για τις δασικές πυρκαγιές, εύρεση στο: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/544&format=HTML&aged=0&language=EL&guiLanguage=en>

Σε ότι αφορά την εκπαίδευση, το Υπουργείο Παιδείας, στα πλαίσια της ενίσχυσης των πληγέντων, ανακοίνωσε ορισμένα μέτρα για την ανακούφιση των σπουδαστών και των οικογενειών τους που επλήγησαν από τις πυρκαγιές. Αναλυτικότερα, δόθηκε έκτακτο οικονομικό βοήθημα σε κάθε φοιτητή ύψους 1.500 ευρώ, ενώ απόλυτη προτεραιότητα στέγασης στις φοιτητικές εστίες δόθηκε στους φοιτητές που προέρχονται από τις περιοχές που επλήγησαν. Από την άλλη πλευρά, ο οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, απάλλαξε από την καταβολή των διδάκτρων τους καταρτιζόμενους που προέρχονταν από τις πυρόπληκτες περιοχές, σε όποια περιοχή κι αν ήταν το ΙΕΚ που φοιτούσαν. Τέλος, για την αποκατάσταση των σχολικών κτιρίων που επλήγησαν από τις πυρκαγιές, δόθηκε από τον Οργανισμό Σχολικών Κτηρίων το ποσό των 5 εκατομμυρίων ευρώ προς τις Νομαρχίες και τους Δήμους που επλήγησαν.²⁸

²⁸ http://www.forthnetgroup.gr/Home.aspx?a_id=256

4.6 Προβλήματα που προέκυψαν κατά την διαχείρισης της καταστροφής

Παρά τις προσπάθειες διαχείρισης της καταστροφής από τις πυρκαγιές του 2007 που καταγράφηκαν παραπάνω, αρκετά ήταν τα προβλήματα που προέκυψαν τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Το κυριότερο πρόβλημα παρατηρήθηκε στον ελλιπή σχεδιασμό και την ελάχιστη οργάνωση του συστήματος, αναφορικά με τις εκκενώσεις των οικισμών που κινδύνευσαν. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την έλλειψη σωστής και έγκαιρης ενημέρωσης και την μηδαμινή εκπαίδευση των κατοίκων των περιοχών, οδήγησε στη δημιουργία πανικού και προκάλεσε κάποιους από τους θανάτους που καταγράφηκαν.

Ένα ακόμη πρόβλημα ήταν οι δυσκολίες στη συνεννόηση μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, που δημιούργησε καθυστερήσεις στις προσπάθειες καταστολής του φαινομένου. Προβλήματα υπήρξαν και σε ότι αφορά την υποδοχή και τη διοικητική μέριμνα των ξένων αποστολών, καθώς ποτέ στο παρελθόν δεν είχε υπάρξει τόσο μεγάλη κινητοποίηση δυνάμεων από το εξωτερικό και κατά συνέπεια δεν είχε προβλεφθεί μια τέτοια περίπτωση στο σχεδιασμό του Π.Σ.²⁹

Αναλυτικότερα, όσοι πυροσβέστες γνώριζαν ξένες γλώσσες, απομακρύνθηκαν από την μάχιμη υπηρεσία και ορίστηκαν ως σύνδεσμοι για τις αντιπροσωπείες των ξένων δυνάμεων, τις οποίες συνόδευαν στα συμβάντα. Εξίσου σημαντικά προβλήματα παρουσιάστηκαν στη διαμονή και τη μεταφορά των δυνάμεων στις περιοχές των συμβάντων, που ωστόσο αντιμετωπίστηκαν μέσω της ενοικίασης δωματίων σε ορισμένες περιοχές, της οποίας το κόστος ανέλαβαν οι τοπικές υπηρεσίες. Η μετακίνησή τους πραγματοποιήθηκε με τη χρήση των μέσων των ένοπλων δυνάμεων και με τη μίσθωση ιδιωτικών λεωφορείων.³⁰

Άλλο ένα πρόβλημα που παρουσιάστηκε κατά τη διαμονή των ξένων δυνάμεων στη χώρα ήταν η διαφορετική φιλοσοφία της κάθε ομάδας αναφορικά με τον τρόπο εργασίας. Πρόβλημα επίσης προέκυψε σε σχέση με τη διατροφή ορισμένων ομάδων. Ο μεγάλος αριθμός ξένων αποστολών ανέδειξε και άλλα προβλήματα, όπως προβλήματα συντονισμού, επικοινωνίας, κοινής ορολογίας, έλλειψης γνώσης των ειδικών συνθηκών που επικρατούν σε κάθε χώρα κ.α.

²⁹ Προσωπική επικοινωνία με Πυροσβεστική Υπηρεσία

³⁰ Προσωπική επικοινωνία με Πυροσβεστική Υπηρεσία

Προβλήματα προέκυψαν και στο θέμα των αναφορών για την εξέλιξη της κατάστασης που έπρεπε να στέλνει η ΓΓΠΠ στο MIC. Ενώ οι αναφορές αυτές είναι ημερήσιες, σε κάποιες περιπτώσεις ζητήθηκαν και παραπάνω από μία για κάθε ημέρα. Το περιεχόμενο των εν λόγω αναφορών, αποτελείται από πληροφορίες σχετικά με τη γενική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, αναφορικά με την εξέλιξη της καταστροφής, με την πρόγνωση καιρού, τη δράση των εθνικών και διεθνών εναέριων και επίγειων δυνάμεων καθώς και με την άφιξη και αναχώρηση των τελευταίων. Τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά την κατάρτιση των αναφορών, αφορούσαν κυρίως στη δυσκολία συλλογής των απαραίτητων πληροφοριών για τη σύνταξη των αναφορών, στο γεγονός ότι δεν υπήρχε ένα τυποποιημένο έγγραφο με όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες βάσει του οποίου θα συντάσσονταν και όλες οι λοιπές αναφορές, και γενικά αναδείχτηκε η ανάγκη σε προσωπικό ικανό να ανταποκριθεί στο πλήθος των εισερχόμενων εγγράφων αναφορικά με τη λήψη βοήθειας και παρεμφερών θεμάτων.

Τα προβλήματα που προέκυψαν στο φυσικό περιβάλλον, λόγω της παράβλεψης μέτρων αποκατάστασης των πυρόπληκτων περιοχών, έκαναν την εμφάνισή τους λίγο μετά το πέρας της πύρινης λαίλαπας. Προβλήματα πλημμυρών, διάβρωσης, υποβάθμισης του περιβάλλοντος παρατηρούνται ακόμη και σήμερα, πέντε χρόνια μετά, στις πυρόπληκτες περιοχές. (WWF, 2007). Τελευταίο, αλλά πολύ σημαντικό πρόβλημα που παρατηρήθηκε ήταν αυτό της καθυστέρησης παροχής των αποζημιώσεων στους δικαιούχους των πυρόπληκτων περιοχών από τις υπεύθυνες δημόσιες υπηρεσίες. Έχουν καταγραφεί περιστατικά καθυστέρησης αρκετών μηνών, ακόμη και μη απόδοσης των χρημάτων που οι κάτοικοι των πυρόπληκτων περιοχών δικαιούνταν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

5.1 Το Σύστημα Πολιτικής Προστασίας της Ελλάδας. Εξέλιξη και προοπτικές

Το καλοκαίρι του 2007, απέδειξε πως το σύστημα Π.Π της Ελλάδας, δεν λειτουργεί σωστά στην πράξη. Υπάρχει επιτακτική ανάγκη προσαρμογής του στις συνεχώς αυξανόμενες προκλήσεις. Ωστόσο, για να καταστεί δυνατό κάτι τέτοιο, πρέπει να επισημανθούν και να καταγραφούν οι ελλείψεις που υπάρχουν. Έτσι, σε ότι αφορά την πρόληψη μιας καταστροφής, τα περιστατικά των καταστροφών στον ελληνικό χώρο, καταδεικνύουν ελλείψεις και καθυστερήσεις στη χρηματοδότηση έργων πρόληψης, ελλείψεις σε προσωπικό και εξοπλισμό που έχει να κάνει με την Π.Π, καθώς και προβλήματα συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων φορέων.

Ακόμη, παρατηρείται κακή διαχείριση σε παράγοντες που αφορούν στην πρόληψη ορισμένων φαινομένων, όπως μη επαρκής διαχείριση δασών, αναποτελεσματικά αντισεισμικά σχέδια κ.α., τα οποία έχουν ως συνέπεια την αύξηση του κινδύνου εμφάνισης μιας καταστροφής αλλά και την μεγαλύτερη έκθεση του πληθυσμού, του περιβάλλοντος και των υλικών αγαθών στις συνέπειες που μπορεί να έχει μια καταστροφή. Είναι γεγονός επίσης, πως οι νέες τεχνολογίες καθώς και η επιστημονική γνώση, που αποκτάται ανά τα χρόνια, δεν αξιοποιούνται όπως θα άρμοζε, ενώ σε ότι αφορά στην ενημέρωση του κοινού σε επίπεδο τοπικών κοινωνιών σχετικά με τα μέτρα πρόληψης και προφύλαξης που πρέπει να λαμβάνονται, το ελληνικό σύστημα πολιτικής προστασίας υστερεί σημαντικά.

Και στον τομέα της προετοιμασίας της καταστολής παρατηρούνται αρκετές ελλείψεις και μειονεκτήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ανεπαρκές προσωπικό σε φορείς και υπηρεσίες που σχετίζονται με τις φυσικές καταστροφές, όπως το Π.Σ. Επιπρόσθετα, η εκπαίδευση του εν λόγω προσωπικού είναι ελλιπής και συνεπάγεται προβλήματα κατά την εκδήλωση μιας καταστροφής. Για την αντιμετώπιση μιας καταστροφής από την αναγγελία της μέχρι την ανασυγκρότηση, ο συντονισμός των σωμάτων ασφαλείας, των τοπικών δυνάμεων και των ενόπλων δυνάμεων, είναι ανεπαρκής, με αποτέλεσμα καθυστερήσεις και αστοχίες στην παρέμβαση. Ακόμη, η ελλιπής συγκέντρωση απαραίτητων στοιχείων κατά τον

συντονισμό για την αντιμετώπιση της καταστροφής, έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια πολύτιμου χρόνου. Τέλος, έχει παρατηρηθεί πως η κατανομή των μέσων, στο σύνολο της χώρας και σε κάθε περιφέρεια εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από πολιτικούς παράγοντες, από τις τάσεις της κοινής γνώμης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Ταυτόχρονα, δεν δίνεται η απαραίτητη σημασία σε ζητήματα προστασίας των πολιτών και του περιβάλλοντος από φαινόμενα που παρουσιάζονται μετά την πρώτη εκδήλωση της κρίσης (μετασεισμοί, αναζωπυρώσεις).

Στο κομμάτι που αφορά στην αποκατάσταση μετά από την καταστροφή, παρατηρούνται πολλές καθυστερήσεις, ελλείψεις και προβλήματα που εκθέτουν τους πολίτες και το περιβάλλον σε μεγάλο κίνδυνο. Όπως αναφέρει η επιστημονική ομάδα του WWF (2008), αναφερόμενη στις δασικές πυρκαγιές, μεγάλο πρόβλημα προκαλείται από τις αυθαίρετες παρεμβάσεις αναδάσωσης χωρίς επιστημονικό σχεδιασμό, που λειτουργούν καταστρεπτικά για το δάσος.

Με αφορμή όλα τα παραπάνω προβλήματα που έχουν παρουσιαστεί, σκόπιμο είναι να προταθούν ορισμένα μέτρα που θα οδηγήσουν στη βελτίωση του συστήματος πρόληψης των φυσικών καταστροφών, εφόσον η φάση της πρόληψης κατέχει κυρίαρχη θέση, καθώς αποτελεί το στάδιο μετριασμού των επιπτώσεων από τις καταστροφές. Πιο αναλυτικά, σημαντική θα ήταν η ενίσχυση της επιστημονικής γνώσης για την ανάπτυξη διαχειριστικών πρακτικών αναφορικά με καταστροφικά φαινόμενα καθώς και η σύνταξη εγχειριδίων για κάθε μια από τις καταστροφές που εμφανίζονται στην Ελλάδα και την εξελικτική πορεία τους. Θα ήταν αρκετά χρήσιμη η διαδικτυακή ανάρτηση αυτών των εγχειριδίων, ώστε η πληροφορία να είναι προσβάσιμη από κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη. Σκόπιμο θα ήταν να αναβαθμιστούν όλες οι υπηρεσίες που σχετίζονται με τις φυσικές καταστροφές, με διεπιστημονικό προσωπικό, με αναβαθμισμένες αρμοδιότητες, με οικονομική ενίσχυση και προμήθεια κατάλληλης υλικοτεχνικής υποστήριξης και εξοπλισμού. Θα πρέπει να αυξηθούν οι δαπάνες του κράτους σχετικά με την πρόληψη των καταστροφών και να γίνεται συστηματικός έλεγχος της υλοποίησης των κατάλληλων μέτρων.

Η ενημέρωση του κοινού για τους τρόπους αποφυγής των φυσικών καταστροφών όπως είναι οι δασικές πυρκαγιές και η καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης οφείλουν να τεθούν ως βασικές προτεραιότητες της πολιτικής προστασίας της χώρας. Σε αυτό μπορούν να συμβάλλουν τόσο η προώθηση του εθελοντισμού όσο και η εκπαίδευση των πολιτών για συμμετοχή σε δραστηριότητες πρόληψης. Τέλος, η σύνταξη σχεδίων έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση κάθε είδους καταστροφής,

πρέπει να είναι προτεραιότητα τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε τοπικό, πάντα με τη συνεργασία της ΓΓΠΠ.

Σε ότι αφορά την προετοιμασία της καταστολής αλλά και την καταστολή γενικότερα, τα αναγκαία μέτρα είναι ο ξεκάθαρος καθορισμός ρόλων και αρμοδιοτήτων όλων των εμπλεκόμενων, προς αποφυγή καθυστερήσεων και τον καλύτερο μεταξύ τους συντονισμό, ο ουσιαστικός –από κοινού– στρατηγικός σχεδιασμός των διαδικασιών που θα πρέπει να υλοποιούνται κατά την καταστολή, πάντα με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων, αναδιάταξη της δομής των υπηρεσιών ώστε να γίνονται ξεκάθαρα τα καθήκοντα της καθεμιάς και η κάλυψη των αναγκών τους σε προσωπικό και μέσα.

Θα πρέπει να αναβαθμιστεί το σύστημα εκπαίδευσης αυτών των στελεχών ώστε να είναι πιο εξοικειωμένοι κατά την εμφάνιση αλλά και την ολική διαχείριση μιας καταστροφής και να γίνουν ενέργειες σχετικά με την ανακατανομή του προσωπικού με στόχο την καλύτερη ικανότητα επέμβασης. Οι αρμόδιες δυνάμεις θα πρέπει να ενισχύονται ουσιαστικά από τον στρατό, τις εθελοντικές ομάδες και τις τοπικές αρχές, χωρίς να παρουσιάζονται προβλήματα συνεννόησης και καθορισμού αρμοδιοτήτων. Αυτό, μπορεί να επιτευχθεί μέσω κοινών ασκήσεων όλων των φορέων και μέσα από την εκπαίδευσή τους από ειδικούς σε θέματα πολιτικής προστασίας.

Η διαδικασία της αποκατάστασης, θα πρέπει να ενδυναμωθεί μέσα από την ανάπτυξη της τεχνογνωσίας και των υποδομών για την αποτελεσματική και επιστημονικά ορθή αποκατάσταση, ενώ σε θέματα δασικών πυρκαγιών, θα πρέπει να υπάρχει συνεχής παρακολούθηση των χρήσεων γης και της οικολογικής εξέλιξης των καμένων εκτάσεων, με την βοήθεια σύγχρονων τεχνολογιών τηλεπισκόπησης, ιδιαίτερα σε περιόδους ακραίων καιρικών συνθηκών.

Τελευταία, προτείνεται η διεύρυνση του πεδίου αρμοδιοτήτων του τομέα Πολιτικής Προστασίας με την ένταξη περιστατικών όπως οδικά και σιδηροδρομικά ατυχήματα, καταστροφής μονάδων αποθήκευσης, δικτύων μεταφοράς ή σταθμών διανομής φυσικού αερίου καθώς και καταστροφής φραγμάτων, από κοινού με το ΥΠΕΚΑ. Ως εκ τούτου, όταν προκύψουν τέτοια περιστατικά θα υπάρχει ένας μηχανισμός της Πολιτείας σε τοπικό επίπεδο που θα είναι ικανός και υπεύθυνος να τα διαχειριστεί και να κινητοποιηθεί άμεσα με το κατάλληλο δυναμικό και μέσα στη διάθεσή του.

5.2 Το Σύστημα Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξέλιξη και προοπτικές

Μεταξύ του 1990 και του 2007, η Ευρωπαϊκή Ένωση γνώρισε αξιοσημείωτη αύξηση του αριθμού και της σοβαρότητας φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών. Η απώλεια ανθρώπινων ζώων, η καταστροφή των οικονομικών και κοινωνικών υποδομών και η υποβάθμιση των ήδη ευάλωτων οικοσυστημάτων αναμένεται ότι θα ενταθούν, καθώς η αλλαγή του κλίματος αυξάνει τη συχνότητα και την έκταση ακραίων μετεωρολογικών φαινομένων, όπως είναι τα κύματα καύσωνα και οι καταιγίδες. Αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν από τον ΟΗΕ και άλλους διεθνείς οργανισμούς δείχνουν πως οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι όλο και πιο ευάλωτες στις καταστροφές, αφενός ως συνέπεια της συνεχιζόμενης εντατικής χρήσης γης, της βιομηχανικής ανάπτυξης, της αστικής εξάπλωσης και αφετέρου ως συνέπεια της κλιματικής αλλαγής.

Έτσι, παρά το γεγονός ότι έχουν γίνει πολλές επιτυχημένες προσπάθειες αναβάθμισης και εξέλιξης της Πολιτικής Προστασίας της Ε.Ε, τα περιστατικά που προκύπτουν κατά καιρούς στις διάφορες χώρες, έχουν καταδείξει αρκετά κενά και ελλείψεις που αφορούν στον Ε.Μ.Π.Π και κατ'επέκταση της Π.Π της Ε.Ε. Αναλυτικότερα, στον παρακάτω πίνακα καταγράφονται οι ελλείψεις που έχουν γίνει αντιληπτές σχετικά με τον Μηχανισμό και γενικότερα με τον θεσμό πολιτικής προστασίας της Ε.Ε. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως όλα τα κενά και οι ελλείψεις εμφανίζονται κυρίως στην ετοιμότητα και την επέμβαση των δυνάμεων σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, χωρίς να δίνεται η κατάλληλη σημασία στην πρόληψη μιας καταστροφής.

ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
Μειωμένη ικανότητα απόκρισης της Ε.Ε σε καταστροφές
Ο Μηχανισμός διευκολύνει την παροχή και λήψη βοήθειας των Κρατών Μελών, αλλά δεν μπορεί να την εγγυηθεί
Περιορισμένη διαθεσιμότητα πόρων
Προβλήματα μεταφοράς πόρων στο πεδίο
Προβλήματα ανάπτυξης δυνάμεων στο πεδίο
Έλλειψη πληροφόρησης
Έλλειψη στοιχείων και αναλύσεων για τα 27 Κράτη-Μέλη
Έλλειψη στοιχείων και αναλύσεων για διασυνοριακές καταστροφές
Έλλειψη στοιχείων και αναλύσεων για ανάλυση κόστους-οφέλους των προληπτικών δράσεων

Πίνακας 24 : Ελλείψεις του Συστήματος Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Με βάση τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν πιο πάνω, προτείνονται ορισμένες προτάσεις αναβάθμισης του θεσμού πολιτικής προστασίας της ευρωπαϊκής ένωσης και ακολουθούν στον πιο κάτω πίνακα:

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
Ενδυνάμωση ικανότητας απόκρισης της Ε.Ε σε καταστροφές
Μεταρρύθμιση του Μηχανισμού από εθελοντικό σε υποχρεωτικό
Συγχρηματοδότηση των ταμείων της Ε.Ε για μεταφορά και ανάπτυξη μέσων και δυνάμεων στο πεδίο
Ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Πολιτικής Προστασίας για εκτίμηση των αναγκών και συντονισμό
Εξουσιοδότηση της Επιτροπής Πολιτικής Προστασίας να δίνει εντολή για την ανάπτυξη των παρεχόμενων εθνικών πόρων
Συμφωνία Επιτροπής-συμμετέχοντος κράτους για την διαθεσιμότητα των πόρων σε ειδικές περιπτώσεις και πάντα ανάλογα με το μέγεθος της καταστροφής

Πίνακας 25 : Προτάσεις Αναβάθμισης του Συστήματος Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Όπως σημειώθηκε και παραπάνω, η Π.Π της Ε.Ε υστερεί αρκετά στον τομέα της πρόληψης από μια καταστροφή. Εδώ και μερικά χρόνια έχει γίνει φανερή η ανάγκη ενίσχυσης της Πολιτικής Προστασίας αναφορικά με την πρόληψη και έτσι, ήδη από το 2009 έχουν αρχίσει εντατικές μελέτες και προτάσεις προς ενίσχυση αυτού του κλάδου. Σκοπός αυτών των μελετών είναι η εξέταση της δυνατότητας και της αναγκαιότητας μιας ευρωπαϊκής πολιτικής πρόληψης που αφορούσε ξεχωριστά τις πολιτικές των κρατών μελών σχετικά με την πρόληψη, τα κενά και τις αδυναμίες στις υπάρχουσες πολιτικές, στη νομοθεσία και τα προγράμματα της Ε.Ε σε ορισμένες οδηγίες σχετικά με κάποιες καταστροφές και στα χρηματοδοτικά μέσα. Τα ευρήματα που προέκυψαν καταδείκνυαν ορισμένα προβλήματα των κρατών μελών, τα οποία παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ
Διαφοροποιήσεις στην κουλτούρα πρόληψης: νέο πεδίο, αφορά κυρίως την ιδιωτική δράση- ασφαλιστικό σύστημα, κοινωνική υπόθεση (υποχρεωτική/μη υποχρεωτική)
Διαφορετική γλώσσα. Πολυσημία και ασάφεια για τον ορισμό της πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης ανάμεσα στα Κ-Μ και στην Ε.Ε.
Έλλειψη Χωροταξικού σχεδιασμού- Χαρτογράφησης κινδύνου- ζωνοποίησης περιοχών
Έλλειψη αποκεντρωμένης διοικητικής οργάνωσης
Διαφοροποίηση στις προληπτικές δράσεις
Εστίαση σε μεγάλης κλίμακας καταστροφές και λιγότερο σε μεσαία
Πολιτική Προστασία – Περιβαλλοντική διαχείριση- Χωροταξικός σχεδιασμός: ασύνδετοι μηχανισμοί στο συντονισμό πρόληψης καταστροφών

Πίνακας 26: Προβλήματα που προκύπτουν αναφορικά με την πρόληψη φυσικών καταστροφών
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Στις 23 Φεβρουαρίου του 2009, η Επιτροπή εξέδωσε δύο ανακοινώσεις σχετικά με την επικέντρωσή της σε θέματα που αφορούν την πρόληψη μιας πιθανής καταστροφής. Συγκεκριμένα, η πρώτη ανακοίνωση αφορά μια κοινοτική προσέγγιση για τη μείωση των επιπτώσεων των φυσικών και των ανθρωπογενών καταστροφών εντός της ΕΕ και η δεύτερη αφορά μια στρατηγική για την υποστήριξη της μείωσης των κινδύνων από καταστροφές στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι δύο ανακοινώσεις εκδόθηκαν ως πακέτο και αποτελούν μια πρώτη προσπάθεια υιοθέτησης μιας πιο στρατηγικής προσέγγισης – ιδίως λόγω των αυξανόμενων κινδύνων που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή. Οι προτεινόμενες δράσεις στο επίπεδο της Κοινότητας εστιάζονται σε τομείς στους οποίους η κοινή προσέγγιση είναι αποτελεσματικότερη σε σχέση με τις μεμονωμένες εθνικές προσεγγίσεις, όπως η ανάπτυξη της γνώσης, η διασύνδεση φορέων και επιμέρους πολιτικών και η βελτίωση των επιδόσεων των υφιστάμενων κοινοτικών μέσων πρόληψης των καταστροφών. Όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες, η Επιτροπή διαμόρφωσε μια στρατηγική της ΕΕ για να συμβάλει στη μείωση των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών στις χώρες που θεωρούνται υψηλού κινδύνου. Αμφότερες οι ανακοινώσεις συνέβαλλαν στην υλοποίηση του πλαισίου δράσης 2005-2015 του Hyogo που εγκρίθηκε στο παγκόσμιο συνέδριο για τη μείωση των καταστροφών. (COM(2009) 84 & COM(2009) 82).

Ο Σταύρος Δήμας, τότε Επίτροπος αρμόδιος για το περιβάλλον, δήλωσε: «Οι φυσικές καταστροφές αποτελούν διογκούμενο κίνδυνο για τα κράτη μέλη της ΕΕ και προβλέπεται ότι η συχνότητα και το μέγεθός τους θα αυξηθούν στα επόμενα έτη λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Πρέπει να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να περιορίσουμε τις επιπτώσεις τους προετοιμαζόμενοι όσο το δυνατό καλύτερα. Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί ένα σημαντικό πρώτο βήμα για να δρομολογηθεί μια μακροπρόθεσμη κοινοτική δράση στον τομέα αυτό».

Ο Louis Michel, Επίτροπος αρμόδιος για την ανάπτυξη και την ανθρωπιστική βοήθεια, δήλωσε: «Τα παλιρροϊκά κύματα και οι τυφώνες επιφέρουν τον όλεθρο και διαλύουν τις ζωές των φτωχών σε ολόκληρο τον πλανήτη. Γνωρίζουμε ότι η πρόληψη είναι καλύτερη από τη θεραπεία. Η επένδυση στη μείωση των κινδύνων πριν να χτυπήσει η καταστροφή αποδίδει πολλαπλάσια οφέλη σε σύγκριση με την εκ των υστέρων παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Γνωρίζουμε επίσης ότι η κατάσταση θα χειροτερεύσει λόγω της κλιματικής αλλαγής και γι' αυτό πρέπει να δράσουμε τώρα. Πιστεύω ότι η μείωση των κινδύνων από καταστροφές θα περιορίσει τις απώλειες σε

ανθρώπινες ζωές και αποτελεί σημαντικό όπλο στον πόλεμο κατά της φτώχειας σε ολόκληρο τον κόσμο.» (Μασούρα, 2009).

Στην ανακοίνωση για την πρόληψη προσδιορίζονται τομείς στους οποίους η δράση σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να έχει προστιθέμενη αξία. Σε αυτούς περιλαμβάνονται: η απογραφή σε κοινοτικό επίπεδο των υφιστάμενων πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, η κατάρτιση κατευθυντηρίων γραμμών για την χαρτογράφηση κινδύνων και επικινδυνότητας, η διασύνδεση φορέων και επιμέρους πολιτικών για ολόκληρο τον κύκλο διαχείρισης των καταστροφών με περισσότερες δράσεις εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης, η βελτιωμένη πρόσβαση σε συστήματα έκτακτης προειδοποίησης και η αποτελεσματικότερη στόχευση των κοινοτικών κονδυλίων.

Απαραίτητο στοιχείο για βιώσιμη μείωση της φτώχειας αποτελεί η μείωση των κινδύνων από καταστροφές. Στην ανακοίνωση για την μείωση των κινδύνων από καταστροφές καθορίζονται οι εξής κατά προτεραιότητα δράσεις:

- Ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου με τις αναπτυσσόμενες χώρες·
- Ενσωμάτωση της μείωσης των κινδύνων από καταστροφές σε αμφότερες τις πολιτικές και τις δράσεις της ΕΕ και των αναπτυσσόμενων χωρών, συμπεριλαμβανομένης και της ενίσχυσης της ΕΕ για τις εθνικές επενδύσεις μείωσης των κινδύνων·
- Κατάρτιση περιφερειακών σχεδίων, αρχής γενομένης με ένα σχέδιο για την Καραϊβική: τα εν λόγω σχέδια δράσης μπορούν για παράδειγμα να περιλαμβάνουν την υποστήριξη εκστρατειών ευαισθητοποίησης.

Σύμφωνα με το πλαίσιο δράσης 2005-2015 του Hyogo – ένα διεθνές πλαίσιο για την μείωση των καταστροφών – τα κράτη πρέπει να εργαστούν από κοινού για την αντιμετώπιση της πρόκλησης. Οι τρεις τομείς δράσης της κοινοτικής προσέγγισης για την πρόληψη είναι:

- Ανάπτυξη γνώσεων βασισμένων σε πολιτικές πρόληψης των καταστροφών σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης
- Σύνδεση ενδιαφερομένων παραγόντων και πολιτικών σε όλο τον κύκλο διαχείρισης καταστροφών
- Καλύτερη απόδοση νομοθετικών μέσων

Σχετικά με την ανάπτυξη γνώσεων βασισμένων σε πολιτικές πρόληψης καταστροφών προτάθηκαν τα εξής:

- Απογραφή γνώσεων για τις καταστροφές
- Διάδοση βέλτιστων πρακτικών (η οδηγία για τις πλημμύρες προβλέπει διαδικασίες χαρτογράφησης των κινδύνων και της επικινδυνότητας, η οδηγία Seveso προβλέπει διατάξεις για τον σχεδιασμό της χρήσης γης, τη σύνταξη εκθέσεων για την ασφάλεια και σχέδια έκτακτης ανάγκης. Ίσως αποδειχθεί ότι οι τεχνικές αυτές είναι χρήσιμες για την πρόληψη και άλλων καταστροφών).
- Εκπόνηση κατευθύνσεων για τη χαρτογράφηση κινδύνων/επικινδυνότητας (η ποικιλομορφία των μεθοδολογικών προσεγγίσεων μειώνει τη συγκρισιμότητα των πληροφοριών και καθιστά δύσκολη την κωδικοποίησή τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο).
- Ενθάρρυνση ερευνητικών δραστηριοτήτων
- Συμμετοχή των πολιτών

Αναφορικά με τη σύνδεση ενδιαφερομένων παραγόντων και πολιτικών σε όλο τον κύκλο διαχείρισης καταστροφών, αναφέρεται πως σειρά κοινοτικών και εθνικών πολιτικών είναι δυνατόν να ασκούνται κατά τρόπο που να υποστηρίζεται ο κύκλος διαχείρισης των καταστροφών — πρόληψη, ετοιμότητα, αντίδραση, αποκατάσταση. Αυτό απαιτεί διασύνδεση των παραγόντων που μετέχουν στην εκπόνηση και εφαρμογή μέτρων, τα οποία μπορούν να επιδράσουν αισθητά στην πρόληψη των καταστροφών.

Η Επιτροπή έχει καταρτίσει πρόγραμμα «διδασμάτων» από παρεμβάσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο του κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας. Η αξιολόγηση της άμεσης αντίδρασης σε καταστροφές χρησιμοποιείται για να προσδιορισθούν πιθανές βελτιώσεις. Η Επιτροπή επεκτείνει το πρόγραμμα διδασμάτων ώστε να εντοπισθούν τυχόν σημεία βελτίωσης στην πρόληψη καταστροφών. Ακόμη, η Επιτροπή εκπονεί προτάσεις για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης στο πεδίο της διαχείρισης των καταστροφών σε κοινοτικό επίπεδο εντάσσοντας την πρόληψη στις προτάσεις αυτές και δημιουργώντας ειδικά μαθήματα για την πρόληψη στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος εκπαίδευσης στην πολιτική προστασία.

Η ευαισθητοποίηση του κοινού μπορεί επίσης να συμβάλει στην πρόληψη των καταστροφών – π.χ., οι πολίτες πρέπει να γνωρίζουν τι να πράξουν σε περίπτωση σεισμού. Η Επιτροπή χρησιμοποιεί τις επικείμενες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για έργα συνεργασίας με βάση το χρηματοδοτικό μέσο πολιτικής προστασίας, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στήριξης έργων για την ευαισθητοποίηση του κοινού και την εκπαίδευση, όπως παραδείγματος χάριν τον προσδιορισμό των βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των σχολικών προγραμμάτων.

Η πείρα ορισμένων κρατών μελών αποδεικνύει τη χρησιμότητα θέσπισης συντονισμένων μηχανισμών για τη διαχείριση κρίσεων, στους οποίους μετέχουν διάφοροι παράγοντες από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τέτοιες πρωτοβουλίες. Οι πρωτοβουλίες πρέπει να καλύπτουν (i) τη διασύνδεση των παραγόντων που μετέχουν στην πρόληψη καταστροφών, π.χ. οι χωροταξικοί φορείς πρέπει να επικοινωνούν με υπηρεσίες αρμόδιες για τη χαρτογράφηση κινδύνων και επικινδυνότητας, και (ii) τη διασύνδεση των παραγόντων που ενεργοποιούνται σε διάφορες φάσεις της διαχείρισης καταστροφών, π.χ. έργα αποκατάστασης δασών θα διευκολύνουν την παρέμβαση σωστικών υπηρεσιών.

Ένα ευρωπαϊκό δίκτυο απαρτιζόμενο από εκπροσώπους των διαφόρων αρμοδίων εθνικών διευθύνσεων από όλα τα κράτη μέλη θα μπορούσε να αποτελέσει χρήσιμο φόρουμ για την εκπόνηση συστάσεων βέλτιστων πρακτικών. Η Επιτροπή προτίθεται να δημιουργήσει ένα τέτοιο δίκτυο, το οποίο θα καλύπτει τις αρμόδιες διευθύνσεις χωροταξίας, χαρτογράφησης των κινδύνων και της επικινδυνότητας, προστασίας του περιβάλλοντος και ετοιμότητας και αντίδρασης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Η κυκλοφορία των πληροφοριών εντός του δικτύου θα διευκολυνθεί με βάση δεδομένων. Το δίκτυο αυτό θα χρησιμεύσει στο σχηματισμό ομάδων εργασίας, οι οποίες θα εκπονούν συστάσεις για συντονιστικά μέτρα που θα λαμβάνονται σε κοινοτικό, εθνικό ή υποεθνικό επίπεδο. Οι πρώτες προτεραιότητες του δικτύου θα είναι:

- Ο προσδιορισμός των βέλτιστων πρακτικών στη διασύνδεση των σχετικών ενδιαφερομένων παραγόντων και πολιτικών που ενεργοποιούνται κατά τη διάρκεια του κύκλου διαχείρισης καταστροφών.

- Η διασύνδεση ενδιαφερομένων παραγόντων και πολιτικών που πρέπει να μετέχουν στην πρόληψη δασικών και άλλων ανεξέλεγκτων πυρκαγιών στην ΕΕ.

Η ικανότητα των πολιτών και των πολιτικών ιθυνόντων να μετριάσουν τις καταστροφές εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την πρόσβαση σε αξιόπιστα μέσα έγκαιρης προειδοποίησης. Χρήσιμη είναι η διασύνδεση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης με:

- Ενίσχυση της συνεργασίας με το δίκτυο των ευρωπαϊκών μετεωρολογικών υπηρεσιών, ώστε να ενσωματωθούν τα σήματα συναγερμού για πλημμύρες σε σύντομο χρονικό διάστημα (συμπεριλαμβανομένων των παράκτιων πλημμυρών) στα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης
- Μείωση του χρόνου συναγερμού των υπαρχόντων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης
- Σύνδεση των υπαρχόντων συστημάτων συναγερμικής ειδοποίησης για δασικές πυρκαγιές (EFFIS) και πλημμύρες (EFAS) με το παγκόσμιο σύστημα συναγερμού και συντονισμού καταστροφών (GDACS)
- Συνέχιση της συνεργασίας με τις χώρες της Νοτίου Μεσογείου με σκοπό τη βελτίωση της πρόσβασης των υπαρχόντων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης σε πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο.
- Αύξηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών για τον ευρωπαϊκό αριθμό κλήσης έκτακτης ανάγκης 112 σε συνεργασία με τα κράτη μέλη.

Για καλύτερη απόδοση νομοθετικών μέσων προτείνονται:

- Αποτελεσματικότερη στοχοθέτηση της κοινοτικής χρηματοδότησης
- Συνεκτίμηση της πρόληψης καταστροφών στην κείμενη κοινοτική νομοθεσία σχετικά με καθεμία από τις καταστροφές ξεχωριστά. (Μασούρα, 2009).

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να ειπωθεί πως η Ευρωπαϊκή Ένωση, στρέφοντας το βλέμμα της στην πρόληψη των καταστροφών στοχεύει σε ορισμένες δράσεις όπως παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε
Ολοκληρωμένη-συνολική προσέγγιση στις καταστροφές(φυσικές, ανθρωπογενείς, πολύπλοκες επείγουσες καταστάσεις εκτός και εντός της Ε.Ε.) που θα συγκεντρώνει τις διάφορες πολιτικές, τα μέσα και τις υπηρεσίες
Πολύ-κινδυνική προσέγγιση
Ενίσχυση της ικανότητας της Ε.Ε σε όλο τον κύκλο διαχείρισης(πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση αποκατάσταση)
Ενίσχυση και σύνδεση των δράσεων σε εθνικό, Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

Πίνακας 27: Γενικοί Στόχοι Πολιτικής Πρόληψης της Ε.Ε

Ο καιρός που θα ακολουθήσει αλλά και οι καταστροφές που ίσως παρουσιαστούν, θα είναι αυτοί που θα μπορέσουν να καταδείξουν την χρησιμότητα ή μη όλων των προτάσεων και των αλλαγών που έχουν γίνει στην Πολιτική Προστασία την ευρωπαϊκής οικογένειας. Συγκεκριμένα, θα μπορέσουν να δώσουν απαντήσεις στο αν όντως η πρόληψη και τα μέτρα που έχουν ληφθεί και εξακολουθούν να λαμβάνονται βοηθάνε τα Κ-Μ αλλά και όλη την κοινότητα.

5.3 Η συνεργασία της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα Πολιτικής Προστασίας

Κατά τα επόμενα έτη, η σημασία της κοινοτικής συνεργασίας στον τομέα της πολιτικής προστασίας αναμένεται να αυξηθεί. Μελλοντικά, τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα δώσουν ιδιαίτερη σημασία στην προσπάθεια για την πρόληψη των καταστροφών. Η ικανότητα άμεσης και αποτελεσματικής επέμβασης όταν εκδηλωθεί μια καταστροφή είναι καθοριστικής σημασίας, αλλά είναι ακόμα σημαντικότερο να προλαμβάνονται στο μέτρο του δυνατού οι έκτακτες καταστάσεις. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, θα πρέπει να αναπτυχθούν πιο στενοί δεσμοί μεταξύ των τοπικών, περιφερειακών και εθνικών εμπειρογνομόνων που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των στρατηγικών αντιμετώπισης καταστροφών στην Ευρώπη. Επιπλέον, είναι σημαντικό οι απλοί πολίτες να έχουν υπόψη τους πιθανούς κινδύνους και να γνωρίζουν πώς μπορούν να αντιδράσουν ήρεμα και άμεσα σε έκτακτες καταστάσεις.

Για να καταστεί δυνατή η ουσιαστικότερη συνεργασία των Κ-Μ θα πρέπει να γίνουν ορισμένες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο της Ε.Ε αλλά και της κάθε χώρας ξεχωριστά, που θα διευκολύνουν τις από κοινού προσπάθειες. Θα πρέπει λοιπόν να εξαιρεθούν προβλήματα συνεννόησης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, να γίνει ευκολότερη η διαδικασία αποστολής και λήψης βοήθειας αλλά και η υποδοχή των ξένων μέσων σε μια χώρα που έχει ανάγκη. Ακόμη, θα πρέπει να καθοριστούν εξ αρχής οι αρμοδιότητες των ξένων δυνάμεων στο πεδίο της καταστροφής ώστε να υπάρχει ο σεβασμός και η κατανόηση τόσο από τους φορείς της πληγείσας χώρας όσο και από εκείνους του εξωτερικού.

Τέλος, η γνώση του κάθε φορέα των χωρών που συμμετέχουν στην αποστολή και λήψη βοήθειας για τις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε χώρας αλλά και για τις καταστροφές στις οποίες εκτίθεται περισσότερο η χώρα αυτή, θα καταστήσει πιο εύκολη την υποστήριξη, εφόσον χρειαστεί, μιας που όλοι όσοι εμπλέκονται στις επιχειρήσεις, θα γνωρίζουν πως θα πρέπει να ανταποκριθούν και να δράσουν. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με μεγαλύτερη συνεργασία των χωρών σε εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλες τις χώρες και με διαχρονική μελέτη παλαιότερων καταστροφών σε κάθε τόπο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά τα επόμενα χρόνια, αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά η σημασία και ο ρόλος των μηχανισμών Πολιτικής Προστασίας, καθώς όσο περισσότερο εντείνεται η κλιματική αλλαγή, τόσο πιο έντονα αναμένονται τα καταστροφικά φαινόμενα που θα πρέπει να αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα. Οι νέες προκλήσεις που έρχονται στο προσκήνιο, θα πρέπει να θέσουν ζητήματα εξέλιξης και ισχυροποίησης των μηχανισμών, με σκοπό την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δράσεών τους απέναντι σε κάθε είδους καταστροφή.

Τόσο η Ελλάδα και τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης, όσο και η ίδια η Ε.Ε, θα πρέπει να μεριμνήσουν για την ενίσχυση των υπαρχουσών προσπάθειών δημιουργίας αποτελεσματικών στρατηγικών για την αντιμετώπιση των φυσικών αλλά και τεχνολογικών καταστροφών και των ανεκτίμητων καταστροφών που προκαλούν κάθε χρόνο. Κι ενώ μέχρι πριν από λίγα χρόνια δινόταν έμφαση στην ικανότητα και εξέλιξη της άμεσης και αποτελεσματικής επέμβασης των εμπλεκόμενων φορέων μετά την εμφάνιση της καταστροφής, τα τελευταία χρόνια, έχει παρατηρηθεί έντονο ενδιαφέρον στον τομέα της πρόληψης των καταστροφών. Φαίνεται πλέον πως η εκ των προτέρων μείωση κινδύνων και απωλειών είναι η λιγότερο δαπανηρή λύση από την εκ των υστέρων αποκατάσταση και ανασυγκρότηση.

Συνεπώς, από εδώ και στο εξής, σημείο αναφοράς στην αντιμετώπιση των καταστροφών, θα πρέπει να είναι η πρόληψη και η αποφυγή μιας καταστροφής, ενώ όταν κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, θα πρέπει να μεριμνάται η προετοιμασία για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών. Γεγονός είναι πως κανείς δεν μπορεί να εξαλείψει τις φυσικές καταστροφές και τα ακραία φαινόμενα. Εφόσον όμως στις μέρες μας υπάρχουν τα μέσα και ειδικότερα τα τεχνολογικά, σκοπός των αρμόδιων σε θέματα Πολιτικής Προστασίας θα πρέπει να είναι μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης των καταστροφών.

Με οδηγό την πρόληψη, οι αρμόδιοι θα πρέπει να μεριμνήσουν για την μείωση της τρωτότητας των κοινωνιών. Έτσι, πρωταρχικός στόχος πρέπει να είναι η εκπαίδευση και ενημέρωση των πολιτών που απαρτίζουν την κάθε κοινωνία ώστε οι άνθρωποι να πάνσουν να είναι και να αισθάνονται ευάλωτοι σε κάθε απρόσμενο γεγονός λόγω της άγνοιάς τους. Με απώτερο σκοπό την εκτίμηση των ενδεχόμενων κινδύνων και την διαχείριση αυτών, οφείλει η επιστημονική κοινότητα να ξεπεράσει

τα σημερινά όρια και να προβεί σε νέες πρακτικές, πρόληψης, ετοιμότητας και έκτακτης αντιμετώπισης.

Για να μπορέσει να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, αναγκαία συνθήκη είναι η υιοθέτηση μιας σειράς ουσιαστικών αλλαγών και δράσεων, με πρώτη την αναδιαμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου που αφορά τις καταστροφές και τις δράσεις σχετικά με αυτές, ξεκαθαρίζοντας τους βασικούς άξονες της κάθε ενέργειας, τις αρμοδιότητες του κάθε φορέα που εμπλέκεται και της συνεργασίας αυτών. Απαραίτητη είναι και η εξασφάλιση των διαθέσιμων πόρων και προσωπικού, με άμεση ικανότητα συντονισμένης και ουσιαστικής δράσης.

Υψηλή σημασία θα πρέπει να δοθεί στην επαρκή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα που αφορούν στην πολιτική προστασία. Το νέο πεδίο της διαχείρισης κινδύνων προωθεί, όχι μόνο την αντιμετώπιση, αλλά και την ενεργή εμπλοκή των πολιτών σε όλο τον κύκλο διαχείρισης αυτών. Στο ίδιο πλαίσιο θα πρέπει να κινηθούν οι αρμόδιοι για την συσπείρωση εθελοντικών ομάδων, που –με κατάλληλη εκπαίδευση και ενημέρωση- μπορούν να αποτελέσουν σανίδα σωτηρίας κατά την εκδήλωση μιας καταστροφής.

Στην εξαγωγή θετικών αποτελεσμάτων κατά την πρόληψη και την γενικότερη διαχείριση μιας καταστροφής, τα μέγιστα θα συμβάλλει και ο αυστηρός σχεδιασμός χρήσεων γης, καθώς και ο έλεγχος της οικιστικής δραστηριότητας, μιας που θα βοηθήσουν στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αποτροπή εμφάνισης κάποιας καταστροφής. Επιπρόσθετα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, πολύτιμο εργαλείο στα χέρια των ειδικών, μπορεί να αποτελέσει η αξιοποίηση της τεχνολογίας. Χαρακτηριστικά είναι τα υψηλά τεχνολογικά μέσα συστημάτων παρακολούθησης καιρικών φαινομένων, συστήματα προειδοποίησης, συστήματα δικτύων επικοινωνίας που βοηθούν στην άμεση και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των φορέων έκτακτης επέμβασης.

Όπως έχει τονιστεί και στο κείμενο, καλύτερη και αρτιότερη πρόληψη των καταστροφών προσφέρεται μέσα από εξαγωγή συμπερασμάτων και διδαγμάτων από προγενέστερα συμβάντα. Η μελέτη τους σε συνδυασμό με προσομοιώσεις σε πιθανά παρόμοια σενάρια, είναι τα πιο κατάλληλα ώστε να αποτελέσουν οδηγήτριες δυνάμεις στον εντοπισμό λαθών που έχουν συμβεί σε θέματα πολιτικής προστασίας και στην βελτίωση των δράσεων. Τελευταία αλλά βασική προϋπόθεση στη σωστή λειτουργία της Πολιτικής Προστασίας του κάθε κράτους αλλά και της Ε.Ε, τα συστήματα πολιτικής προστασίας θα πρέπει πάντα να είναι ευέλικτα και να μην

εφησυχάζουν σε περιόδους ηρεμίας. Αυτό μπορεί να κατορθωθεί μέσα από εθνικές και υπερεθνικές ασκήσεις ετοιμότητας για κάθε είδους καταστροφή αλλά και επικαιροποίηση των υπαρχόντων σχεδίων.

Η στροφή στην πρόληψη μιας καταστροφής έχει υιοθετηθεί από πολλές ευρωπαϊκές χώρες, συντελώντας στην βελτιστοποίηση της νομοθεσίας και των σχεδίων που σχετίζονται με την πολιτική προστασία. Ωστόσο οι καιροί δυσκολεύουν. Οι αλλαγές στις κλιματολογικές συνθήκες επιφέρουν καθοριστικές αλλαγές τόσο στο περιβάλλον, όσο και στους κινδύνους. Και εδώ υπάρχει το κλειδί που θα ανοίξει την πόρτα που οδηγεί στην λύση. Και δεν είναι άλλο από τη συνεργασία όλων των φορέων που αφορούν στο περιβάλλον, τον χωροταξικό σχεδιασμό αλλά και την πολιτική προστασία. Αν υπάρξει πραγματική και ουσιαστική συνεργασία τον πιο πάνω φορέων, τότε σίγουρα θα μειωθούν οι φόβοι που προκαλούνται από το άκουσμα και μόνο μιας καταστροφής, αλλά και ο πόνος που προκαλείται από τα πραγματικά καταστροφικά συμβάντα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- Αθανασίου, Μ., Ξανθόπουλος, Γ. (2009), Η συμπεριφορά των μεγάλων δασικών πυρκαγιών του 2007 στην Ελλάδα. 14ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο της Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας με θέμα "Οικολογική και Κοινωνικοοικονομική αποκατάσταση πυρόπληκτων περιοχών - Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος", 1-4 Νοεμβρίου 2009, Πάτρα.
- Αμοργιανιώτης, Γ., (2007), Επιπτώσεις της πυρκαγιάς στη βλάστηση της Πάρνηθας, Πρακτικά ημερίδας «Αποκατάσταση του δασικού οικοσυστήματος της Πάρνηθας μετά την πυρκαγιά, Αθήνα, 2007.
- Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, (2007), Μελέτη Αποκατάστασης & Ανάπτυξης του Αγροτικού τομέα-των Δασών & της Προστασίας του Περιβάλλοντος στις Πυρόπληκτες Περιοχές, Περίληψη, Αθήνα.
- Γεωργιάδης, Ν., (2007), Για ένα ζωντανό πλανήτη: Δασικές πυρκαγιές 2007, WWF Ελλάς, Αθήνα.
- Ευσταθίου, Π., (2008), Η αντιμετώπιση των πυρκαγιών του 2007 από τον τομέα Υγείας, Proceedings of the “Prevention of disasters and their consequences in Greece: Building partnerships to mitigate the effects of forest fires”, April 2, 2008, Megaron/ the Athens Concert Hall, CD-ROM Harvard Presentation, Athens.
- Κακαλιάγκου, Ο., (2010), Ο.Η.Ε.(Ο.Σ.Η.Α.), Κοινοτικός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας (Ε.Ε.), NATO (Ε.Α.Δ.Ρ.Ο.Ο.), Π.Π. Αθήνα : Εθνικό κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.
- Καούκης, Κ., (2008), Οι δασικές πυρκαγιές στον νομό Ηλείας κατά την περίοδο 1991-2004, Μηνύματα από την εξέλιξη του φαινομένου, Αθήνα, 2009.

- Καούκης, Κ., (2009), Δασικές πυρκαγιές στην Ελλάδα την περίοδο 1987-2007 και οι ιδιαιτερότητές τους, Ημερίδα Δασικές πυρκαγιές στη Νότια Ευρώπη και η καταλυτική εμπειρία του ελληνικού καλοκαιριού του 2007, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2008.
- Λατσούδης, Π., (2007), Οικολογικός απολογισμός της καταστροφικής πυρκαγιάς του Ιουνίου 2007 στην Πάρνηθα. Σεπτέμβριος 2007. WWF Ελλάς, Αθήνα.
- Λέκκας, Ε., (2000), Φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές. Αθήνα : Access pre-press.
- Μασούρα, Β., (2009), Θεσμοί και διαδικασίες πρόληψης ετοιμότητας και αντιμετώπισης στην Ε.Ε, παρουσίαση στο μάθημα: Τρωτότητα και διακινδύνευση: Πρόληψη και ετοιμότητα, στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος Γεωγραφίας, στις 02/06/2009.
- Μούσης, Ν., (2008), Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, οικονομία, πολιτική, Αθήνα: Παπαζήση.
- Παπαδόπουλος, Γ., (2000), Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα: Αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών, Αθήνα: Ίων.
- Σαπουντζάκη, Κ., (2007), Το αύριο εν κινδύνω: Φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, Αθήνα: Gutenberg.
- Φαλάρας, Ε., (2009), Βασικές έννοιες κινδύνου-καταστροφή. Αθήνα : Εθνικό κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.
- WWF, (2007), Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο», WWF Ελλάς, Αθήνα: Σεπτέμβριος 2007.

- WWF, (2008), Ένα βιώσιμο μέλλον για τα δάση της Ελλάδας. Πρόταση για την ουσιαστική βελτίωση του συστήματος προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές, WWF Ελλάς, Αθήνα: 2008.
- Barnier, M. (2006), For a European civil protection force: Europe aid.
- COM(2008) 130 final: Communication from commission to the European Parliament and the council on Reinforcing the Union's Disaster Response Capacity, Brussels, 5.3.2008
- COM(2009) 82 final: A community approach on the prevention of natural and man-made disasters, Brussels 23.2.2009
- COM(2009) 84 final: EU strategy for supporting disaster reduction in developing countries Brussels 23.2.2009.
- EuroCharity Yearbook 2007, (2007), Το Πνεύμα του Δάσους - Η ανταπόκριση του επιχειρηματικού κόσμου στις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007, Αθήνα: Λιβάνη.
- European Commission, DG Environment (2008): Assessing the potential for a comprehensive Community strategy for prevention of natural and manmade disaster, Final Report, March 2008
- European Commission, DG Environment (2008):Member States' approaches towards Prevention Policy- a Critical Analyses, Final Report, March 2008
- European Commission (2008): A community Prevention Strategy. Summary of stakeholders' meeting held on Brussels on 14.4.2008, Brussels A3/FPeD.
- Keith, S., (1996), Environmental hazards, assessing risk and reducing disaster. London: Routledge, University of Cambridge.

- Kenneth, H., (1997), Regions of Risk: a Geographical Introduction to Disasters (Themes in Resource Management), New York: Longman Pub Group.
- Paralikas, A., (2009), Forest Fires 2007, The Greek Experience, Latsis Foundation 1st International Summer School, Environment-Climate-Climate Change Impacts, 8-15 July 2009, Athens, Greece.
- Statheropoulos, M., Pappa, A., and Karma, S., (2007), Forest Fire Net, Civil Protection Greece, Published by European Center for Forest Fire (ECFF), Vol, 5.

ΑΡΘΡΑ

- Κάραλης, Σ. (2007). Εφιάλτης διοξινών στα καμένα: Συστάσεις του υπουργείου Υγείας στους πολίτες να μην πίνουν από πηγάδια, εφημερίδα Καθημερινή, 30/09/2007, εύρεση στο:
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_1_30/09/2007_243214,
τελευταία επίσκεψη: (03/06/2012).
- Λόζιος, Σ. (2005). Επιχειρησιακός σχεδιασμός– σχέδιο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ για την αντιμετώπιση του σεισμικού κινδύνου, εύρεση στο:
<http://www.teelamia.tee.gr/HMERIDA-2-4-05/EISIGISI-LOZIOS.pdf> , τελευταία επίσκεψη (01/06/2012).
- Μοσχονάς, Γ. (2008), Σεισμοί στην Κεφαλονιά 1953, εύρεση στο:
<http://lornion.blogspot.gr/2008/08/1953.html>, τελευταία επίσκεψη (30/05/2012).
- Σπυρούνης, Γ. (2009). Το χρονικό του πόνου, εφημερίδα Πρώτη, 24/08/2009, εύρεση στο:
http://www.protinews.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=13260&Itemid=36 τελευταία επίσκεψη: (08/06/2012).
- Χεκίμογλου, Α. (2006), Θεσσαλονίκη: 33 χρόνια από τον μεγάλο σεισμό, εφημερίδα Το Βήμα, 20/06/2012, εύρεση στο:

<http://www.tovima.gr/society/article/?aid=407136>, τελευταία επίσκεψη (30/05/2012).

- Ψαρά, Μ. (2007), Χορός» τοξικών σωματιδίων πάνω από το Λεκανοπέδιο, εφημερίδα Έθνος, 08/09/2007, εύρεση στο:
<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=131173>,
τελευταία επίσκεψη: (03/06/2012).
- Bistis, G., (2007), “Greece on Fire: America Responds”, «Κινητοποίηση στην Αμερική για στήριγμα της πονεμένης Ελλάδας», εφημερίδα Voice of America, 07/09/2007, εύρεση στο:
<http://gr.voanews.com/content/a-22-2007-09-07-voa8-86632832/215068.html>,
τελευταία επίσκεψη (09/06/2012).
- Garatwa, W. (2002). Disaster Risk Management, Working Concept. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH στο
<http://www2.gtz.de/dokumente/bib/02-5001.pdf> (τελευταία επίσκεψη 3/04/2012)
- Warfield, C. (2008). The Disaster Management Cycle, εύρεση στο:
http://www.gdrc.org/uem/disasters/1-dm_cycle.html τελευταία επίσκεψη: 09/03/2012.

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

- Νομοθετικό Διάταγμα 17/1974, για την Πολιτική Σχεδίαση Εκτάκτου Ανάγκης (Π.Σ.Ε.Α.) (ΦΕΚ Α΄ 236/1974).
- Νόμος. 2344/1995, για την οργάνωση πολιτικής προστασίας και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α΄212/11-10-1995).
- Νόμος 3013/2002, Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές Διατάξεις (ΦΕΚ-102 Α΄).

- Νόμος 3536/2007, Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΦΕΚ 42/Α'/23.2.2007).
- Νόμος 3613/07, Ρυθμίσεις θεμάτων Ανεξάρτητων Αρχών, Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, Σώματος Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών (ΦΕΚ 263 Α/23-11-2007).
- Νόμος 3448/2006, Άρθρο 23, Σύσταση Ομάδων Αναγνώρισης Θυμάτων Καταστροφών (ΦΕΚ 57Α).
- Νόμος 3491/2006, Άρθρο 15, Σύσταση Υποστηρικτικής Ομάδας Διαχείρισης Χημικών, Βιολογικών, Ραδιολογικών και Πυρηνικών Απειλών και Συμβάντων.
- Νόμος 2800/2000, Αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Υ.Δ.Τ. Σύσταση Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας (ΦΕΚ- 41/29.02.2000).
- Νόμος 3511/2006, Αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού Σώματος, αναβάθμιση της αποστολής του και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 258/Α'/27.11.2006).
- Νόμος 4029/2011, Καθιέρωση του θεσμού του εθελοντή πυροσβέστη και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α'245).
- Νόμος 1926/1991, Κύρωση Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Βουλγαρίας για την έγκαιρη γνωστοποίηση πυρηνικού ατυχήματος και την ανταλλαγή πληροφοριών για πυρηνικές εγκαταστάσεις (ΦΕΚ 16Α/15-02-1991).
- Νόμος 3073/2002, Κύρωση του Πρωτοκόλλου Προθέσεων μεταξύ του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α./Γ.Γ.Π.Π. της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Χειρισμού Καταστάσεων Εκτάκτων Αναγκών Ηνωμένων Πολιτειών

της Αμερικής (FEMA) για τη συνεργασία στην πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών (ΦΕΚ 295Α/04-12-2002).

- Νόμος 2626/1998, Κύρωση των Πρωτοκόλλων Συνεργασίας στους τομείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Πολιτικής Άμυνας και Π.Π και της Δημόσιας Διοίκησης μεταξύ του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. της Ελληνικής Δημοκρατίας και των Υπουργείων Εσωτερικών και Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 149 Α/06-07-1998).
- Νόμος 2998/2002, Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ουγγρικής Δημοκρατίας για τη συνεργασία και την αμοιβαία παροχή βοήθειας στον τομέα της πρόληψης και εξάλειψης των συνεπειών των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών και σοβαρών ατυχημάτων (ΦΕΚ 70Α/08-04-2002).
- Νόμος. 2950/2001, Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας για τη συνεργασία στο πεδίο της πρόληψης των βιομηχανικών ατυχημάτων, των φυσικών καταστροφών και της εξάλειψης των συνεπειών τους (ΦΕΚ 246Α /22-10-2001).
- Νόμος 2951/2001, Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας για τη συνεργασία στον τομέα της πρόληψης και της αντιμετώπισης των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών (ΦΕΚ 247Α/22-10-2001).
- Νόμος 3339/2005, Κύρωση του Πρωτοκόλλου μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Τουρκίας για τη σύσταση Μικτής Ελληνο-Τουρκικής Εφεδρικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών (ΦΕΚ 111Α/10-05-2005).

- Νόμος 3081/2002, Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Μάλτας στον τομέα της Π.Π (ΦΕΚ 315Α/16-12-2002).
- Νόμος 3895/2010, Κατάργηση και συγχώνευση υπηρεσιών, οργανισμών και φορέων του δημόσιου τομέα. (ΦΕΚ Α' 206/08-12-2010).
- Προεδρικό Διάταγμα 227/21.11./2007, Οργάνωση και λειτουργία Ειδικού Ταμείου Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (Ε.Τ.Α.Ε.Α.) (ΦΕΚ 259, τεύχ. Α, 22.11.2007, άρθρ. 2 παρ.1).
- Προεδρικό Διάταγμα 48/2007, Τροποποίηση του Π.Δ. 242/1999, Οργανισμός Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας» (Α'201) (Φ.Ε.Κ. Α' 51/06-03-07).
- Προεδρικό Διάταγμα 184/2009, Σύσταση Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και καθορισμός αρμοδιοτήτων του (ΦΕΚ Α 213/7.10.2009).
- Υπουργική Απόφαση 1299/2003 ΦΕΚ 423/Β/10.4.2003, Έγκριση του από 7.4.2003 Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη "ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ".
- 2012/2002 (ΕΚ) Κανονισμός του Συμβουλίου της 11^{ης} Νοεμβρίου 2002, για την ίδρυση του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 2240/2006, Πράξη της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών για την επεξεργασία κλήσεων έκτακτης ανάγκης του ενιαίου ευρωπαϊκού αριθμού κλήσης έκτακτης ανάγκης 112 για την παροχή πληροφοριών στις αρμόδιες αρχές (ΦΕΚ 1775/Β'/6.12.2006).
- 98/22/ΕΚ Απόφαση του Συμβουλίου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1997, για τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης στον τομέα της πολιτικής άμυνας.

- 1999/847/EC OJ L327/53 Απόφαση του Συμβουλίου της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1999, για τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής προστασίας.
- 2009/878/EE Απόφαση του Συμβουλίου (Γενικών Υποθέσεων) της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2009, για την κατάρτιση του καταλόγου των συνθέσεων του Συμβουλίου εκτός των αναφερομένων στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο του άρθρου 16 παράγραφος 6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 2007/779/EK Απόφαση του Συμβουλίου της 8^{ης} Νοεμβρίου 2007, περί δημιουργίας κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας.
- 2008/73/EK, Απόφαση της Επιτροπής της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2007 για την τροποποίηση της απόφασης 2004/277/EK, Ευρατόμ, όσον αφορά τους κανόνες εφαρμογής της απόφασης 2007/779/EK, Ευρατόμ του Συμβουλίου περί κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας.
- 2007/162/E.K, Απόφαση του Συμβουλίου, της 5^{ης} Μαρτίου 2007, για τη θέσπιση χρηματοδοτικού μέσου πολιτικής προστασίας.
- 91/396/EEC, Council Decision of 29th July 1991 on the introduction of a single European emergency call number.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Διεθνής βάση δεδομένων για τις καταστροφές (EM-DAT), <http://www.emdat.be/>, τελευταία επίσκεψη (24/04/2012).
- Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Πολιτική Προστασία και Αυτοδιοίκηση, <http://www.eetaa.gr:8080/ekdoseis/pdf/137.pdf> τελευταία επίσκεψη (28/04/2012).

- Επίσημη ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας:
<http://www.gscp.gr>
1: Μονάδες Πολιτικής Προστασίας
<http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/units/primary+menu/organismoi/EE/USEFUL+UNITS.csp>, τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).
2: Μονάδες με ειδική λειτουργία, εύρεση
http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/units/primary+menu/ggpp/monades_eidiki_leitourgia.csp, τελευταία επίσκεψη (01/06/2012).
3: Διμερείς Συμφωνίες και Πρωτόκολλα Συνεργασίας σε Ισχύ, εύρεση
<http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/units/primary+menu/organismoi/DIMEREIS+POLIMEREIS/DIMEREIS+SE+ISXY.csp>, τελευταία επίσκεψη (06/06/2012).

- Επίσημη ιστοσελίδα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRGRCS)): <http://www.ifrc.org/en/> , τελευταία επίσκεψη (22/04/2012).

- Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission):
1: HUMANITARIAN AID OFFICE (ECHO): Disaster Preparedness and Prevention (DPP): State of play and strategic orientations for EC policy, Εύρεση στο: http://ec.europa.eu/echo/files/policies/dipecho/dpp_paper.pdf, τελευταία επίσκεψη (22/04/2012).
2: Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας,
http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/mechanism_en.htm, τελευταία επίσκεψη 28/05/2012).
3: European Commission, Action Programme, Call for proposals 2000,
http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/prote/cp03_2000_en.htm (τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).
4: Ευρωπαϊκή Ένωση, Αλφαβητικό Ευρετήριο,
http://europa.eu/geninfo/atoz/el/index_1_el.htm, τελευταία επίσκεψη (26/05/2012).
5: Ευρωπαϊκή Ένωση, Ανθρωπιστική βοήθεια και Πολιτική Προστασία,
http://europa.eu/pol/hum/index_el.htm, τελευταία επίσκεψη (26/05/2012).
6: Γλωσσάριο, http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/coreper_el.htm , τελευταία επίσκεψη (26/05/2012).

7: Monitoring and Information Centre,

http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/mic_en.htm, τελευταία επίσκεψη (27/05/2012).

8: The Common Emergency Communication and Information System (CECIS),

http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/cecis_en.htm, τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).

9: The European civil protection training programme,

http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/prote/pdfdocs/Training%20brochure_e.pdf, τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).

10: EU EXCHANGE OF EXPERTS in civil protection,

<http://www.exchangeofexperts.eu/>, τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).

11: Το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_el.cfm#6, τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).

12: Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/g24217_el.htm τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).

13: Ταμείο Αλληλεγγύης ΕΕ: Η Επιτροπή προτείνει τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης ύψους 89,7 εκατομμυρίων ευρώ στην Ελλάδα για τις δασικές πυρκαγιές.

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/544&format=HTML&aged=0&language=EL&guiLanguage=en> (τελευταία επίσκεψη (09/06/2012)).

- Επίσημη ιστοσελίδα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας: <http://www.fireservice.gr>

1: Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ)

http://www.fireservice.gr/pyr/cms_files/dynamic/c143041/attach/emak1_el_GR.pdf, τελευταία επίσκεψη (01/05/2012).

- Επίσημη ιστοσελίδα του γραφείου Ηνωμένων Εθνών για τη μείωση των καταστροφών (International Strategy for Disaster Reduction (ISDR)):

1: <http://www.unisdr.org/> τελευταία επίσκεψη (21/04/2012).

2: Disaster statistics: <http://www.geo.umass.edu/courses/geo250/isdrocc.pdf>

τελευταία επίσκεψη (21/04/2012).

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση στρέφει την προσοχή της στην Πολιτική Προστασία, http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdfdocs/focus_el.pdf, τελευταία επίσκεψη (06/06/2012).
- Ιστοσελίδα: <http://www-old.forthnet.gr>:
 - 1: Οικονομική ενίσχυση σε πυροπαθείς φοιτητές, εύρεση στο: <http://www-old.forthnet.gr/templates/newsPosting.aspx?p=208280> τελευταία επίσκεψη (09/06/2012).
 - 2: Η ομογένεια βοηθά τους πυροπαθείς, εύρεση στο: <http://www-old.forthnet.gr/templates/postingPrint.aspx?p=208751> τελευταία επίσκεψη, (09/06/2012).
 - 3: Στήριξη από το Casino Loutraki, εύρεση στο: <http://www-old.forthnet.gr/templates/postingPrint.aspx?p=208215> τελευταία επίσκεψη, (09/06/2012).
 - 4: 60 εκατ. Ευρώ από το Ίδρυμα Λάτση, εύρεση στο: <http://www-old.forthnet.gr/templates/newsPosting.aspx?p=208199> τελευταία επίσκεψη, (09/06/2012).
 - 5: Διάθεση ποσού από Όμιλο Unilever, εύρεση στο: <http://www-old.forthnet.gr/templates/newsPosting.aspx?p=208202> τελευταία επίσκεψη, (09/06/2012).
 - 6: Προσφορά ανοικοδόμησης χωριού, εύρεση στο: <http://www-old.forthnet.gr/templates/newsPosting.aspx?p=208198> τελευταία επίσκεψη, (09/06/2012).
- Καταστροφικές φωτιές σε Κεφαλονιά και Αχαΐα – Ένας νεκρός στο Αίγιο: <http://news.in.gr/greece/article/?aid=819761>, Δημοσίευση: 25 Ιουλίου 2007, τελευταία επίσκεψη (08/06/2012).
- Καταστροφικός για την Αττική ο συνδυασμός των πυρκαγιών σε Πεντέλη-Πάρνηθα, εύρεση στο: <http://news.in.gr/greece/article/?aid=824641>, Δημοσίευση: 17 Αυγούστου 2007, τελευταία επίσκεψη (08/06/2012).

- Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων, <http://www.maich.gr/>, τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).
- Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ), <http://www.oasp.gr/>, τελευταία επίσκεψη (25/05/2012).
- Σε δεκάδες μέτωπα σε όλη τη χώρα η μάχη με τις φλόγες, εύρεση στο: <http://news.in.gr/greece/article/?aid=820221>, Δημοσίευση: 27 Ιουλίου 2007, τελευταία επίσκεψη (08/06/2012).
- European Environment Agency (EEA), http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/find#c1=Map&b_start=40, τελευταία επίσκεψη (02/05/2012)